

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

**MODA TASARIMI ÖĞRENCİLERİNİN GİYSİ
TASARIMINA YÖNELİK UYGULAMALARINDA
MALZEME SEÇİMİ VE TEDARİĞİNDE
KARŞILAŞTIKLARI PROBLEMLER**

NİSA NUR DUMAN

MODA TASARIMI ANABİLİM DALI

EYLÜL 2019

**MODA TASARIMI ÖĞRENCİLERİNİN GİYSİ TASARIMINA
YÖNELİK UYGULAMALARINDA MALZEME SEÇİMİ VE
TEDARİĞİNDE KARŞILAŞTIKLARI PROBLEMLER**

Nisa Nur DUMAN

DANIŞMAN Prof. Dr. Fatma KOÇ

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
MODA TASARIMI ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ**

EYLÜL 2019

Nisa Nur DUMAN tarafından hazırlanan “Moda Tasarımı Öğrencilerinin Giysi Tasarımına Yönelik Uygulamalarında Malzeme Seçimi ve Tedariğinde Karşılaştıkları Problemler” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / ~~OY ÇOKLUĞU~~ ile Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Moda Tasarımı Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Fatma KOÇ

Moda Tasarımı Anabilim Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Başkan : Prof. Dr. Emine KOCA

Moda Tasarımı Anabilim Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Songül KURU

Moda ve Tekstil Tasarımı Bölümü, Atılım Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Tez Savunma Tarihi: 05/09/2019

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Figen ZALF
Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Nisa Nur DUMAN
05/09/2019

MODA TASARIMI ÖĞRENCİLERİNİN GİYSİ TASARIMINA YÖNELİK
UYGULAMALARINDA MALZEME SEÇİMİ VE TEDARİĞİNDE
KARŞILAŞTIKLARI PROBLEMLER

(Yüksek Lisans Tezi)

Nisa Nur DUMAN

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Eylül 2019

ÖZET

Tasarımın istenilen estetik düzeyde ve kalitede oluşturulabilmesi için malzeme ve yardımcı malzemenin doğru seçilmesi gerekmektedir. Malzeme ve yardımcı malzemenin doğru seçilememesi başarılı bir tasarımın başarısız bir çıktıya dönüşmesine neden olabilmektedir. Bu araştırmada temel amaç; vakıf ve devlet üniversitelerindeki moda tasarımı bölümlerinde lisans düzeyinde eğitim gören öğrencilerin; giysi tasarımına yönelik uygulamalarında, malzeme seçimi ve tedarik süreçlerinde karşılaştıkları problemler ve görüşlerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Çalışmada moda tasarımı üzerine eğitim veren fakültelerde lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin alana yönelik uygulamalı derslerinde ihtiyaç duydukları malzemelerin tedariklerinde yaşadıkları sorunların malzeme seçimi ve tedarik süreci ile tasarımda malzeme kullanımına ilişkin etkisinin olup olmadığı araştırılmıştır.

Araştırmanın evrenini Türkiye’de lisans düzeyinde moda tasarımı-moda ve tekstil tasarımı-tekstil ve moda tasarımı bölümlerinde öğrenim gören öğrenciler, örneklemini ise 2017-2018 eğitim öğretim yılı moda tasarımı- moda ve tekstil tasarımı-tekstil ve moda tasarımı bölümlerinde öğrenim gören 368 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma verileri, giysi tasarımı uygulamalarında malzeme seçimi ve tedarikinde karşılaşılan problemler ile malzeme seçimi ve tedarikine etki eden faktörlerin belirlenmesi için yapılan literatür taraması ve tasarımda uzman kişilerin karşılaştıkları sorunlara yönelik görüşlerine dayanılarak araştırmacı tarafından hazırlanmış olan, dört farklı ölçek ile toplanmıştır. Çalışmanın örnekleme uygulanan ölçme aracının verileri, istatistiksel paket programı “SPSS 25” kullanılarak analiz edilmiştir. Her bir ölçeğin kendi içerisinde kaç faktörde toplandığını görebilmek için açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açıklayıcı faktör analizi ile elde edilen ortak faktör yapılarına ilişkin öğrencilerin algılamalarının tedarik sürecine yönelik tanımlanmış ve sınırlandırılmış bir yapının model olarak doğrulanıp doğrulanmadığı doğrulayıcı faktör analizi (Confirmatory Factor Analysis, CFA) ile test edilmiştir. Açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi sonrası ölçeklerin güvenilirlikleri incelenmiştir. Güvenirliğin bir ölçüsü olarak Cronbach Alpha istatistiği kullanılmıştır. Ölçeklerin ortak faktör yapıları incelendikten sonra ölçeği bozan ifadeler ölçeklerden çıkarılmıştır. Ölçeği bozan ifadeler ölçekten çıkarıldıktan sonra, her bir ölçeğin kendi içerisindeki ifadelerle ortak

bir faktörde toplandığı görülmüştür. Araştırmada, yöntem olarak Temel Bileşenler Analizi (Principal Component Analysis) kullanılmıştır. Ayrıca, öğrencilerin giysi tasarımına yönelik uygulamalarında malzeme seçimi ve tedariginde karşılaştıkları problemlere etki eden faktörler arasındaki ilişkiler Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) ile araştırılmıştır. Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlar belirlenen alt problemler ışığında değerlendirilmiş ve çeşitli öneriler sunulmuştur. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin malzeme bilgisi dersinde almış oldukları eğitim artarken tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşleri ile malzeme seçimi ve tedarigine yönelik görüşleri de artmaktadır. Öğrencilerin okudukları okul türüne göre bakıldığında devlet üniversitesinde okuyan öğrencilerin malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşleri, vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşlerinden daha yüksek bulunmuştur. Bunun yanı sıra öğrencilerin en çok tercih ettikleri tedarik kanalı bölge esnafı olurken, öğrencilerin internet üzerinden malzeme tedarigini çok tercih etmedikleri görülmüştür.

Bilim Kodu : 40611
Anahtar Kelimeler : Eğitim, Malzeme, Moda, Tasarım, Tekstil
Sayfa Adedi : 134
Danışman : Prof. Dr. Fatma KOÇ

PROBLEMS FACED BY FASHION DESIGN STUDENTS IN THE SELECTION
AND SUPPLY OF MATERIALS IN THEIR COSTUME DESIGN
APPLICATIONS
(Master Thesis)

Nisa Nur DUMAN

GAZİ UNIVERSITY
ENSTITUTE OF FINE ARTS

September 2019

ABSTRACT

In order for the design to be created at the desired aesthetic level and quality, the material and auxiliary material must be selected correctly. Failure to choose the material and auxiliary material correctly can result in a successful design turning into a failed output. Main goal of this research is to find out problems and determine students point of views who study fashion design at foundation and public schools in process of designing clothes, choosing and supplying materials. This study aim to search at schools which are specialized in teaching fashion design, the relationship between problems which are frequently encountered by undergraduate students and chosen materials of the clothes itself to observe if problems are arising from the chosen materials.

The universe of the research is composed of students studying in the departments of fashion design-fashion and textile design-textile and fashion design at the undergraduate level in Turkey and the sample of the research constitutes 368 students studying in the departments of fashion design-fashion and textile design-textile and fashion design in the 2017-2018 academic year. The research data was collected on four different scales prepared by the researcher based on the literature survey conducted to determine the factors affecting material selection and supply and the factors affecting material selection and supply in clothing design applications and the views of the experts regarding the problems they face in design. The data of the measuring instrument applied to the sample of the study was analyzed using the statistical package program "SPSS 25". In order to see how many factors each scale collects in itself, descriptive factor analysis was performed. It was tested with Confirmatory Factor Analysis, CFA, whether students' perceptions of common factor structures obtained by descriptive factor analysis were validated as models of a defined and constrained structure for the supply process. After descriptive and confirmatory factor analysis, the reliability of the scales was examined. As a measure of reliability, the Cronbach Alpha has been used. After examining the common factor structures of the scales, expressions that distort the scale were removed from the scales. After expressions that distort the scale are removed from the scale, each scale has been found to be collected in a common factor with expressions within itself. In the research, Principal Component Analysis was used as the method. In addition, relationships

between the factors affecting the problems faced by fashion design students in the selection and supply of materials in their costume design applications affecting problems have been examined by the Structural Equation Model (SEM). The results from the research findings were assessed in the light of the identified sub-problems and various recommendations were presented. According to the results obtained in the study, while the education of the students in the material information course increases, their views on the use of materials in design and their views on the selection and supply of materials also increase. When the types of schools the students receive education are looked at, it was found that the views of the students at the state university about the education taken in the materials information course are higher than the views of the students at the foundation universities about the education taken in the materials information course. In addition, while the most preferred supply channel of the students was found to be the region's tradesmen, the students did not much prefer the supply of materials over the internet.

Science Code : 40611
Key Words : Education, Material, Fashion, Design, Textiles
Number of Pages : 134
Advisor : Prof. Dr. Fatma KOÇ

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans eğitimin süresince, bilgi ve deneyimlerinden faydalandığım, tezimin planlanmasında ve yürütülmesinde, göstermiş olduğu ilgi ve desteği için danışmanım Sayın Prof. Dr. Fatma KOÇ' a ve tüm öğretim üyelerine en içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Çalışmanın ölçme aracı kısmına katkılarından dolayı emeği geçen tüm öğretim elemanlarına, katılımcı öğrencilere, her daim yanımda olarak desteklerini hissettiren çalışma arkadaşlarım ve değerli dostlarım Dr. Öğr. Üyesi Gül Nihan GÜVEN YEŐİLDAĐ, Öğr. Gör. Ebru BAĞCI, Öğr. Gör. Ece MELEK, Öğr. Gör. Esra TAMBAY'a ve emeği geçen herkese en içten teşekkürlerimi sunarım.

Maddi manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen ve her an yanımda olan eşim Mehmet DUMAN' a, kızım Aslı Ece DUMAN' a ve değerli aileme sonsuz sevgilerimle.

Nisa Nur DUMAN

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vii
TEŞEKKÜR.....	ix
İÇİNDEKİLER	x
ÇİZELGELERİN LİSTESİ	xii
ŞEKİLLERİN LİSTESİ	xiv
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xv
1.GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Problem Cümlesi.....	6
1.3. Araştırmanın Amacı.....	8
1.4. Araştırmanın Önemi.....	8
1.5. Sayıtlar	10
1.6. Sınırlılıklar	10
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	11
2.1. Moda ve Tasarım.....	11
2.1.1. Moda kavramı	11
2.1.2. Tasarım kavramı.....	12
2.1.3. Moda tasarımı üzerinde etkili olan unsurlar.....	13
2.1.4. Moda tasarımcısı	15
2.1.5. Moda tasarım süreci	16
2.2. Moda Tasarımı Eğitimi	19
2.2.1. Moda tasarımı eğitiminin özellikleri.....	20
2.2.2. Dünyada moda tasarımı eğitimi	21
2.2.3. Türkiye’de moda tasarımı eğitimi.....	27
2.3. Malzeme Kavramı ve Malzemelerin Sınıflandırılması.....	29
2.3.1.Giysi üretiminde kullanılan ana malzeme kumaş	33
2.3.2. Giysi üretiminde kullanılan yardımcı malzemeler.....	34
2.3.3. Giysi üretiminde kullanılan süsleme malzemeleri.....	37
2.4. Moda Tasarımında Malzeme Seçiminin ve Tedariğinin Önemi	38
2.5. Moda Tasarımı Eğitiminde Malzeme Dersi ve Önemi	40
2.6. İlgili Araştırmalar.....	47
3. YÖNTEM	51
3.1. Araştırmanın Modeli	51

3.2. Evren ve Örneklem	52
3.3. Veri Toplama Teknikleri.....	56
3.4. Verilerin Analizi ve Değerlendirme.....	59
4. BULGULAR VE YORUMLAR	61
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	107
5.1. Sonuç.....	107
5.2. Öneriler	111
KAYNAKÇA.....	113
EKLER.....	125
EK-1. Anket Formu.....	127
ÖZGEÇMİŞ.....	132

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge 2.1. Dünyada moda tasarımı eğitimi veren okullar.....	21
Çizelge 3.1. Türkiye’de lisans düzeyinde moda tasarımı eğitimi veren devlet üniversiteleri.....	54
Çizelge 3.2. Türkiye’de lisans düzeyinde moda tasarımı eğitimi veren vakıf üniversiteleri.....	55
Çizelge 4.1. Malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler ölçeği faktör analizi ve güvenilirlik analizi istatistikleri	66
Çizelge 4.2. Tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşler ölçeği faktör analizi ve güvenilirlik analizi istatistikleri	68
Çizelge 4.3. Malzeme seçimi ve tedarikine yönelik görüşler ölçeği faktör analizi ve güvenilirlik analizi istatistikleri	70
Çizelge 4.4. Ana malzeme tedariki için güçlük alanları ölçeği faktör analizi ve güvenilirlik analizi istatistikleri	72
Çizelge 4.5. Yardımcı malzeme tedariki için güçlük alanları ölçeği faktör analizi ve güvenilirlik analizi istatistikleri	74
Çizelge 4.6. Süsleme malzemesi tedariki için güçlük alanları ölçeği faktör analizi ve güvenilirlik analizi istatistikleri	76
Çizelge 4.7. Araştırma değişkenleri ve normallik testi.....	78
Çizelge 4.8. Malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşlerin öğrencilerin eğitim gördükleri okul çeşidine göre dağılımlarının aritmetik ortalama standart sapma ve bağımsız t-testi sonuçları tablosu	82
Çizelge 4.9. Örneklem grubunun malzeme tedarik kanallarını bilme durumları	87
Çizelge 4.10. Öğrencilerin kullanacağı malzemeleri tedarik edebileceği yerleri bilmelerine göre ölçek boyutları farklılık testi.....	88
Çizelge 4.11. Örneklem grubunun malzeme tedariki ile ilgili sorun yaşama durumlarının tablosu	91
Çizelge 4.12. Örneklem grubunun malzeme tedarik kanallarına ilişkin görüşleri ve dağılımları	92

Çizelge 4.13. Örneklemin ana malzeme tedarik güçlük alanlarına yönelik görüşlerinin öğrencilerin eğitim gördükleri okul çeşidine göre dağılımlarının aritmetik ortalama standart sapma ve bağımsız t-testi sonuçları tablosu	93
Çizelge 4.14. Örneklemin yardımcı malzeme tedarik güçlük alanlarına yönelik görüşlerinin öğrencilerin eğitim gördükleri okul çeşidine göre dağılımlarının aritmetik ortalama standart sapma ve bağımsız t-testi sonuçları tablosu.....	94
Çizelge 4.15. Örneklemin süsleme malzemesi tedarik güçlük alanlarına yönelik görüşlerinin öğrencilerin eğitim gördükleri okul çeşidine göre dağılımlarının aritmetik ortalama standart sapma ve bağımsız t-testi sonuçları tablosu.....	95
Çizelge 4.16. Malzeme seçimi ve tedarikine yönelik görüşlerinin öğrencilerin eğitim gördükleri okul çeşidine göre dağılımlarının aritmetik ortalama standart sapma ve bağımsız t-testi sonuçları tablosu	97
Çizelge 4.17. Cinsiyete göre ölçek boyutları farklılık testi.....	100
Çizelge 4.18. Üniversite tipine göre ölçek boyutları farklılık testi	100
Çizelge 4.19. Örneklem grubunun öğrenim gördüğü okulun bulunduğu şehre göre ölçek boyutları farklılık testi	102
Çizelge 4.20. Örneklem grubunun okuduğu bölümü isteyerek seçme durumuna göre ölçek boyutları farklılık testi	103
Çizelge 4.21. Örneklem grubunun okuduğu bölümü sevme durumuna göre ölçek boyutları farklılık testi.....	104
Çizelge 4.22. Öğrencilerin yaş dağılımına göre ölçek boyutları farklılık testi	105

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil 2.1. Malzemelerin sınıflandırılması	33
Şekil 3.1. Araştırma modeline yönelik yollar ve hipotezler.....	52
Şekil 3.2. Örneklem grubunun dağılımı.....	56
Şekil 4.1. Örneklem grubunun yaşlara göre dağılımı.....	61
Şekil 4.2. Örneklem grubunun cinsiyete göre dağılımı.....	62
Şekil 4.3. Örneklem grubunun okul çeşidine göre dağılımı	62
Şekil 4.4. Örneklem grubunun ikamet şekline göre dağılım	63
Şekil 4.5. Örneklem grubunun okullarının bulunduğu şehre göre dağılımları.....	64
Şekil 4.6. Örneklem grubunun aylık kişisel bütçeleri	64
Şekil 4.7. Örneklem grubunun bölümünü isteyerek seçme durumları	65
Şekil 4.8. Örneklem grubunun bölümünü sevme durumları	65
Şekil 4.9. Malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler ölçeği yol ve korelasyonlar	67
Şekil 4.10. Tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşler ölçeği yollar ve korelasyonlar	69
Şekil 4.11. Öğrencilerin malzeme seçimi ve tedarikine yönelik yollar ve korelasyonlar	71
Şekil 4.12. Ana malzeme tedariki için güçlük alanlarına yönelik yol grafiği ve korelasyonlar	73
Şekil 4.13. Yardımcı malzeme tedariki için güçlük alanları ölçeği yol grafiği ve korelasyonlar	75
Şekil 4.14. Süsleme malzeme tedariki için güçlük alanları ölçeği yol grafiği ve korelasyonlar	77
Şekil 4.15. Ana malzeme tedarikine etki eden faktörlere yönelik yol grafiği.....	79
Şekil 4.16. Yardımcı malzeme tedarikine etki eden faktörlere yönelik yol grafiği ...	80
Şekil 4.17. Süsleme malzemesi tedarikine etki eden faktörlere yönelik yol grafiği ..	81

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simgeler

χ^2

$\bar{X}$

Açıklamalar

Ki-kare

Aritmetik ortalama

Kısaltmalar

ABD

AFA

CFA

CSM

DFA

FIT

GSF

İTÜ

KMO

ÖSYM

RCA

SPSS

TDK

UAL

Vb.

Vd.

YEM

YÖK

Açıklamalar

Amerika Birleşik Devletleri

Açıklayıcı Faktör Analizi

Confirmatory Factor Analysis

Central Saint Martins

Doğrulayıcı Faktör Analizi

Fashion Institute of Technology

Güzel Sanatlar Fakültesi

İstanbul Teknik Üniversitesi

Kaiser-Meyer-Olkin

Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi

Royal College of Art

Statistical Packages For Social Science

Türk Dil Kurumu

University of Arts London

Ve Benzeri

Ve Diğerleri

Yapısal Eşitlik Modeli

Yükseköğretim Kurulu

1.GİRİŞ

İnsanlar kendilerini sadece sözcüklerle ifade etmezler. Kişinin duruşu ve giyinişi de kendisi hakkında karşı tarafa fikir vermektedir. Bireysellik anlamında bu ifade ediş bir süre sonra toplumsal bir ifadeye dönüşmüştür. Bu toplumsal ifade, kültürün oluşum temelidir.

İnsan topluluklarını sembolize eden giyim kültürü, farklı örf, adet ve inançlara sahip olan milletlerin yaşam koşullarına göre geçmişten günümüze farklılık göstermeye başlamıştır. İnsanların toplum içindeki yaşantıları, duygu ve düşünceleri tercih ettikleri giysilerle değişiklik göstermektedir. Bu değişiklik aynı zamanda toplum içerisinde farklı statüdeki insanların giysileri ile birbirinden ayırt edilmesini de sağlamıştır (Pamuk, 2002, s. 10). Gerek Türkiye’de gerekse Dünya ülkelerinde giyinme artık insanların kişiliklerini ortaya koyan ayırt edici bir unsur haline gelmiştir. Bu bakış açısı da moda kavramının önemini ortaya çıkarmaktadır.

Simmel’e göre (2013, s. 38) moda kavramı “farklılaşma ile değişimin çekiciliğini, benzerlik ve uyumun çekiciliği ile birleştiren, çoğunlukla toplumsal farklılıkları ifade etmek amacıyla sınıflarda kendini gösteren toplumsal bir formdur”. Moda sadece bireysel bir olgu değil, aynı zamanda toplumsal bir norm şeklinde görülebilir. Genel bir tanım ile ifade etmek gerekirse moda, belli bir dönem içinde kitleler tarafından benimsenen, yaygın kabul edilen stildir; ancak her stil de moda olarak kabul edilmemektedir. Bir stil iyi veya kötü, güzel veya çirkin olabilir; ama moda olarak kabul görebilmesi için geniş kitleler tarafından benimsenmiş olması gerekmektedir (Mucuk, 2007, s. 86). Bu bağlamda giysi ne kadar kaliteli üretilirse üretilsin moda olma özelliği taşıyamıyorsa büyük bir tüketici grubu tarafından benimsenmemektedir.

Moda tasarımcısı, tüketicilerin beğenisine sunulan ürünlerin tasarım sürecini organize eden, hedef kitlenin ihtiyaçları doğrultusunda tasarımlar gerçekleştiren ve bu tasarımların ürün haline gelmesini sağlayan kişi olarak tanımlanmaktadır (Varol, 2010, s. 27). Moda tasarımı sektöründe önemli rol oynayan tasarımcılar, yetenek ile birlikte becerilerini kullanarak, estetik ve fonksiyonel tasarımlar ortaya koyarlar. Tasarım konusu her ne kadar bireysel yeteneğin varlığına işaret ediyor olsa da profesyonel anlamda bir tasarım becerisinin ve bilgisinin elde edilmesi, düzenli ve nitelikli bir

eğitimden geçmektedir (Arslan, 2009, s. 100). Bu sebepten moda tasarımı eğitimi, genç kitlelerin bu sektöre katılımlarına destek vermekle birlikte tekstil ürünlerinin niteliğinin arttırılarak sektör içerisindeki rekabetin geliştirilmesine de katkı sağlamaktadır.

Moda tasarımı eğitiminde, gerek eğitim ihtiyacı gerekse finansal boyutlarının yanı sıra eğitim süreçlerinde kullanılan / kullanılacak olan malzemelerin niteliği, seçimi ve tedarik sürecinin de önemli bir husus olduğu irdelenmektedir. Moda tasarımı eğitiminin bireysel bir talep olmasına karşın, malzemelerin seçimi ve tedariki konusunda eğitim kurumlarının öğrencilere destek olması ya da bireyselle indirgenmeden, sadece eğitim süreçleri dâhilinde kurumların malzemeleri buldurması ve öğrenciye eğitimi esnasında bunları sunması da önemlidir. Öğrencilerin malzemeyi tanıma bilgi ve becerisi göz önünde buldurulduğunda, malzeme seçimi ve tedariki konusunun, öğrencilere zaman zaman sorun teşkil ettiği bilinmektedir. Öte yandan moda tasarımı eğitimi içerisinde malzeme ile ilgili önem arz eden konulardan bir diğeri de malzemeye dair detaylardır. Gerçekleştirilen tasarım ya da hangi ürün için hangi malzemenin, nasıl kullanılacağına dair detayların varlığı, malzemenin doğru şekilde kullanımını adına eğitim alan bireylerin yönlendirilmesine yardımcı olacaktır (Yetmen, 2016, s. 738). Bir başka deyişle malzemelere dair detayların bulunduğu bir eğitim sürecini, eğitimi alan bireyler açısından önem arz edebilecek ve onların malzemeler ile olan uyumluluk düzeyini arttırabilecektir.

Yapılan literatür taramasında moda tasarımı alanı içerisinde malzeme ve yardımcı malzeme üzerine yapılmış çalışmalar bulunmasına rağmen, moda tasarımı eğitiminde malzeme seçim ve tedarik süreçleri üzerine yapılan akademik çalışmaların yetersizliği dikkat çekmektedir. Bu tez kapsamında malzeme bilgisi derslerinin mevcut yapısı analiz edilerek, moda tasarımı eğitiminde teorik olarak verilen malzeme bilgisi dersinin, öğrencilerin malzeme seçim ve temin süreçlerine etkisi üzerinde durulmaktadır.

1.1. Problem Durumu

İnsanların kültür oluşumunda duruşun ve giyim de öneli bir yeri olduğu yadsınamaz. Giyim retiminde kullanılan ana malzemeler insanların yaşadıkları bölgelerin iklim koşullarına bağlı olduğu gibi yardımcı malzemeler ve süsleme malzemeleri de iklim

koşulları ile birlikte yaşanan bölgede var olan doğal kaynaklara da bağlıdır. Örneğin, Güneydoğu Anadolu bölgesinde kadınlar başlarına sarmak için ince yapıya sahip, açık renkli tülbentleri kullanırken, Karadeniz Bölgesinde kadınlar daha kalın yapılı ve koyu renklerin hakim olduğu Keşan bezlerini kullanırlar. Güneydoğu Anadolu Bölgesi daha sıcak bir iklime sahip olduğundan daha açık renkli ve ince kumaşlar tercih edilirken, Karadeniz Bölgesi daha soğuk ve yağışlı olduğu için bu bölgede daha koyu renkli ve kalın kumaşlar tercih edilmektedir. İnsanlar bu giyim malzemesini günlük yaşantıları içerisinde kullandıklarından ve aynı koşulların yaşandığı tüm bölgede bu malzemeler kullanıldığından, bölgenin kendisine has bir moda anlayışı ortaya çıkmaktadır. Zamanla bu kültür, modanın ve tabii ki teknolojinin de gelişmesi ile birlikte bölgelerin dışına çıkmıştır.

İçinde bulunduğumuz yüzyılda giyim sektöründe moda sürekli kendini yenileyen ve sürekli gelişen bir hal almıştır. Yazılı ve görsel kitle iletişim araçları sayesinde moda, her kesime kolaylıkla ulaşabilmekte ve uygulanabilmektedir (Gürsoy, 2010, s. 14). Diğer alanlara göre kolay ulaşılabilir olması nedeniyle giyim sektörü ile iç içe bir kavram olarak karşımıza çıkan moda kavramının etkisi, aksesuardan, elektronik eşyaya, taşıttan, mobilyaya kadar pek çok alanda görülmektedir (Atılğan, 2014, s. 474).

Giysi ile özdeşleşen moda kavramı beraberinde tasarım kavramını da getirmektedir. Bu iki kavramın birbirleri ile olan etkileşimleri ise nitelikli ürünlerin ortaya çıkarılması açısından son derece önem arz etmektedir. Bir yapıya ait bölümlerin kâğıt üzerinde çizilmiş hali olan tasarım, “tasar” kökünden türetilmektedir, tasarı ise yapılması istenen ya da düşünülen şeyin, tasarlama sonucu kişinin zihninde canlandırdığı biçim anlamına gelmektedir (Beyazıt, 2008, s. 174). Etimolojik olarak Latince “designare” kelimesinden 1540’lı senelerde türetilen tasarlama, “seçmek, göstermek ya da işaret etmek” anlamlarına gelmektedir. Fiil hali ile tasarlama eylemi, bir plana bağımlı olarak yaratma, gerçekleştirme, biçimlendirme ya da oluşturma anlamlarını da ifade edebilmektedir (Derviş, 2014, s. 4).

Hemen hemen her alanda karşımıza çıkan tasarım, tekstil ile de iç içedir. Tekstil malzemesinin yapısından kumaşına, renginden desenine kadar hepsi tasarımın sonucudur. Giyim sektörü, günümüzde giysi tasarımları, kumaşları, renkleri, desenleri

ve kullanım konforu açısından sürekli değişim içerisinde. İlerleyen teknoloji, hızlı yaşam koşulları ve bununla birlikte artan tüketim, yenilikçi tekstil ürünlerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır (Başaran, 2012, s. 9). Bilinçlenen tüketici kitlesinin beklentilerini karşılamak için tasarımcılar ise “özgün, farklı, yaratıcı ve ayırt edici giysiler tasarlama çabası içine girmişlerdir (Koca, Koç & Çotuk, 2009, s. 90).

Araştırma süreci tasarımın ilk aşaması olmakla birlikte kullanılacak olan malzemelerin seçilebilmesi ve tedariki gibi süreçleri içermektedir. Malzeme seçim ve tedariki, üretim süreci gerektiren moda tasarımı için büyük bir öneme sahiptir. Türk Dil Kurumu’na (TDK, 2017, Url-1) göre malzeme; “yapıtın meydana getirilmesinde kullanılan her türlü bilgi ve kaynağın tümüdür”. Başka bir ifade ile malzeme, tasarımın oluşturulmasını, kullanan kişilerin sağlığını ve konforunu elde etmeye yönelik her türlü madde olarak tanımlanmaktadır (Eriç, 2002, s. 12).

Tasarımın temel ögesi olarak görülen malzeme, elde şekillendirilmesi açısından tasarım ve sanatla iç içe geçmiş bir geleneğe sahiptir. Geçen yüzyıllar içerisinde sanatın her türünden etkilenen ve şekillenen giysiler, hammadde ve yardımcı malzemelerin kullanımını açısından çok farklı şekillerde tüketicilere sunulmuştur. Modanın yaratıcısı ve uygulayıcısı olarak görülen tasarımcıların, farklı disiplinlerle, özellikle sanatın tüm alanlarıyla ilişki içinde eğilimlere sahip olmaları, ulusal ve uluslararası rekabetin yanı sıra, değişimi yönlendiren bilinçli tüketici taleplerinin karşılanmasına da katkı sağlayacaktır (Koca ve Koç, 2012, s. 66).

Giysi üretiminde kullanılan malzemeler; ana malzeme, yardımcı malzeme ve süsleme malzemesi olmak üzere üç ana grupta toplanabilmektedir. Jones (2009, s. 122) çalışmasında; doğru kumaş seçiminin başarılı tasarımın ön koşulu olduğunu ve doğru kumaş seçiminin yanında kumaşın kalitesinin de tasarımın başarısı için önemli olduğunu belirtmiştir.

Ana malzeme olan kumaş kadar moda tasarımı alanında kullanılan yardımcı malzemelerin seçimi ve temini, ürünün müşteriler tarafından ilgi görmesini ve tercihleri etkileyen son derece kritik bir unsurdur (Fıçıcıoğlu, 1996, s. 1). Bilen’e göre (2010, s. 9) moda tasarımı alanında yardımcı malzeme, ana kumaşın dışında bir giysi parçasının oluşturulabilmesinde kullanılan bütün tamamlayıcı malzemeyi kapsamaktadır. Henüz tasarım aşamasından başlayıp tüm üretim sürecinde devam eden ayrıntının en önemli

unsurları arasında malzemeler gelmektedir. Değişen moda trendleri (eğilimleri) ile birlikte, giysinin görünümünde doğrudan ilişkili olan malzeme ve yardımcı malzemeler sezon trendlerine göre farklılık gösterebilmektedir. Malzeme bilimi, somut bir şekilde tasarıma etki eden ve bu etkinin derecesinin ölçülmesinin mümkün olduğu faktörlerin başında yer almaktadır. Tasarımcının aldığı eğitimin niteliği, tasarım aşamasında tasarım kalitesine etki eden en önemli etmendir.

Tasarım alanında verilen eğitimler, öğrencilerin kültürlerine bağlı olarak yaratıcılıklarını keşfetme imkânı buldukları ve bunları hayata geçirecekleri alanları meydana getirmektedir (Erişti ve Akbulut, 2014, s. 9). Bu çalışma, malzemenin giysi tasarımındaki öneminin vurgulanması ve malzeme ulaşılabilirliğinin tasarım üzerindeki etkilerinin öğrenciler aracılığı ile ortaya konması amacıyla yapılmıştır.

Türkiye’de güçlü iş kollarından biri olan moda sektörü de geniş bir ekonomik hacme sahiptir ve sektör kendi içerisinde nitelik bakımından vasıflı ve vasıfsız pek çok çalışan istihdam etmektedir. Sektöre vasıflı elemanın yetiştirildiği kurumların başında üniversiteler gelmektedir. 2019 yılı itibari ile ülkemizde 129 devlet ve 73 vakıf üniversitesi bulunmaktadır. Bu vakıf üniversitelerinden 47 tanesi İstanbul’da yer almaktadır. Üniversitelerin yanı sıra 5 adet vakıf meslek yüksekokulu da ülkemizde yer almaktadır (YÖK, 2019, Url-2).

Türkiye’de vakıf ve devlet üniversiteleri olmak üzere toplam 14 ilde Moda Tasarımı / Moda ve Tekstil Tasarımı / Tekstil ve Moda Tasarımı lisans eğitimi veren fakülteler bulunmaktadır. Ayrıca yine vakıf ve devlet üniversiteleri olmak üzere toplamda 27 ilde moda tasarımı ön lisans programı bulunmaktadır (YÖK, 2019, Url-2).

Vakıf üniversitelerinin sayısındaki artışla birlikte, moda ve tekstil tasarımı alanında eğitim veren lisans / ön lisans programlarından ülkemizde her yıl 29 üniversiteden lisans derecesi ile 40 meslek yüksekokulundan ön lisans derecesi ile yüzlerce mezun verilmektedir (YÖK, 2019, Url-2). Bu öğrencilerin yeterli alan bilgisine sahip nitelikli iş gücü olmalarında eğitim öğretim süreci boyunca aldıkları derslerin önemi büyüktür.

Türkiye genelinde üniversitelerin Moda Tasarımı / Moda ve Tekstil Tasarımı / Tekstil ve Moda Tasarımı bölümü adı altında eğitim veren fakültelerin ders programları incelendiğinde müfredatlarının ağırlıklı olarak “koleksiyon hazırlama”, “kostüm tasarımı”, “temel dikim teknikleri”, “temel kalıp teknikleri”, “deneysel giysi tasarımı” “süsleme teknikleri” gibi uygulamalı derslerden oluştuğu tespit edilmiştir. Tüm bu uygulama derslerinin yanında öğrencilerin giysi üretiminde kullandıkları malzemelerin özelliklerini bilmeleri ve tanımlarına yönelik verilen teorik dersler birçok fakültede olmasına rağmen müfredatında bulundurmayan fakülteler de mevcuttur. Bu dersler “malzeme bilgisi”, “tekstil yüzeyleri ve malzeme bilgisi”, “materyal teknolojisi”, “kumaş yapı bilgisi” adı altında müfredatta yer almaktadır. Bu durum karşısında okulların yeterli teknik araç gerece sahip olması, öğretim elemanlarının niteliği, öğrencilerin hazır bulunuşluluk düzeyi, eğitim öğretim programlarının içeriğinin yanı sıra öğrencinin malzemeye ve aksesuara ulaşılabilirliğinin önemi, derslerde gerçekleştirilen tasarımın kalitesi ile doğrudan ilgilidir.

Gerçekleştirilen çalışmanın amacı; lisans düzeyinde moda tasarımı eğitimi alan öğrencilerin almış oldukları eğitimin, alana yönelik uygulama derslerinde ihtiyaç duydukları malzemeyi seçme ve tedarik etme sürecindeki yeterliliğini belirlemek, moda tasarımı eğitimi alan öğrencilerin konuya ilişkin görüşleri arasında okul türüne göre fark olup olmadığını incelemekle birlikte karşılaşılan problemlere yönelik alternatif çözüm önerileri sunmaktır. Malzeme seçimi ve tedarikinde yaşanan problemlerin tespit edilmesi sonucu çözüm önerileri geliştirilerek çalışmanın eğitime katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2. Problem Cümlesi

Devlet ve vakıf üniversitelerinde eğitim görmekte olan moda tasarımı öğrencilerinin, giysi tasarımına yönelik uygulamalarında, malzeme seçimi ve tedarik süreçlerinde karşılaştıkları problemler ve bu problemlere yönelik alternatif çözüm önerileri nelerdir?

Alt problemler

1. Vakıf ve devlet üniversitelerinde moda tasarımı bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin, malzeme bilgisi dersinde aldıkları eğitime yönelik görüşleri nelerdir?

H₁: Malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler (B) artarken, tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşler (C) de artar.

H₂: Malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler (B) artarken, malzeme seçimi ve tedarikine yönelik görüşler (D) de artar.

H₃: Tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşler (C) artarken, malzeme seçimi ve tedarikine ilişkin görüşler (D) de artar.

2. Vakıf ve devlet üniversitelerinde öğrenim gören moda tasarımı öğrencilerinin, malzeme tedarik güçlüğünde karşılaştıkları problemler nelerdir?

H₆: Malzeme seçimi ve tedarikine yönelik görüşler (D) artarken, ana malzeme tedarik güçlüğü artar.

H₉: Malzeme seçimi ve tedarikine yönelik görüşler (D) artarken, yardımcı malzeme tedarik güçlüğü artar.

H₁₂: Malzeme seçimi ve tedarikine yönelik görüşler (D) artarken, süsleme malzeme tedarik güçlüğü artar.

3. Öğrenciler tarafından malzeme tedarikinde sorun yaşanmasının, tasarımda malzeme kullanımına etkisi var mıdır?

H₅: Tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşler (C) artarken, ana malzeme tedarik güçlüğü artar.

H₈: Tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşler (C) artarken, yardımcı malzeme tedarik güçlüğü artar.

H11: Tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşler (C) artarken, süsleme malzeme tedarik gücülüğü artar.

4. Vakıf ve devlet üniversitelerinde moda tasarımı bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin malzeme seçimi ve tedarikine yönelik görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

H4: Malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler (B) artarken, ana malzeme tedarik gücülüğü artar.

H7: Malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler (B) artarken, yardımcı malzeme tedarik gücülüğü artar.

H10: Malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler (B) artarken, süsleme malzeme tedarik gücülüğü artar.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada temel amaç; vakıf ve devlet üniversitelerindeki moda tasarımı bölümlerinde lisans düzeyinde eğitim gören öğrencilerin; giysi tasarımına yönelik uygulamalarında, malzeme seçimi ve tedarik süreçlerinde karşılaştıkları problemler ve görüşlerinin belirlenmesidir. Çalışmada moda tasarımı üzerine eğitim veren fakültelerde lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin alana yönelik uygulamalı derslerinde ihtiyaç duydukları malzemelerin tedarikinde yaşadıkları sorunların malzeme seçimi ve tedarik süreci ile tasarımda malzeme kullanımına ilişkin etkisinin olup olmadığı araştırılmıştır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Malzeme, moda tasarımında giderek önemi artan bir konu haline gelmiştir. Lüks moda markalarında malzeme, trend olma ve beğeni üzerinde önemli etkiye sahiptir (Angelis, Adıgüzel ve Amatulli, 2017, s. 1515). Brewer ve Hunt (2007, s. 5) ise giyside malzeme ile ilişkili olan konforun tasarımda önemli yerinin olduğunu bildirmiştir. Yine malzemenin sürdürülebilir olması moda sektöründe literatüre giren önemli

kavramlardan birisidir (Cimatti, Capmana ve Carluccio, 2017, s. 393-394). Benzer şekilde Arabacı (2004, s. 3) çalışmasında, hazır giyimde ürünü tamamlayan en önemli unsurun malzeme olduğunu belirtmiştir. Buna ilave olarak malzeme fiyat, tedarik gibi konularda da tasarım üzerinde etkili olan bir unsurdur (Fıçıcıoğlu, 1996, s. 1-3). Malzeme kaynaklı sorunlar başta hazır giyim endüstrisi olmak üzere, ürünün kalite ve tasarımını da etkilemektedir (Aslan, 1996, s. 1-3).

Günümüz tüketici eğilimleri, hızlı rekabet koşulları, giyside farklılık yaratma gibi nedenler tekstil ve hazır giyim üreticilerini konforlu giysi üretme arayışına götürmüştür. Dolayısıyla dünyada hem tekstil malzemesi hem de hazır giyim ürünleri konusunda konforu arttıracak çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Aynı zamanda giysinin kişinin fiziksel, psikolojik ve sosyal durumunu da etkilediği bilinmektedir. Örneğin; sıcak bir kış paltosu fiziksel rahatlık sağlarken yapı dokuması (yumuşaklık, kayganlık), ağırlık, hacimlilik ve gerginlik gibi tüm özelliklerinin yerinde olması fiziki konfor açısından önem arz etmektedir. Kışlık giysi üretiminde ana malzeme olarak kullanılan kumaşlar öncelikle sıcak tutmalı bunun yanı sıra rengi, dokusu ve dökümü de model özelliği ile uyumlu olmalıdır.

Malzemenin moda tasarımı alanında artan önemi beraberinde yazın alanındaki çalışmaların artmasına ve malzeme ile ilgili yaşanan sorunların çözülmesine odaklanılmasına neden olmuştur. Bunun yanında malzeme, bilimsel bir disiplin içerisinde ele alındığında, tasarımda sorun yaratan alandan çok, tasarıma destek veren ve tasarımın kalitesini yükselten, markalaşma sürecine olumlu katkılar sunan bir işlev görmektedir. Bu bakımdan her şeyden önce tasarımcının malzeme seçim ve tedarik sürecinin iyileştirilmesi gerekmektedir. Yapılan araştırmalarda nitelikli tasarımcıların yetişmesinde büyük paya sahip olan moda tasarımı programlarının müfredatlarında ağırlıklı olarak uygulama derslerin yer almakta olduğu görülmektedir. Ancak öğrencilerin bu derslerde kullandığı malzemeyi tanımlarına ve kolay bir şekilde işlemelerine yarayacak olan bilgilerin yer aldığı ders sayısı ise yetersiz görülmektedir. Bu araştırma, alandaki konu ile ilgili eksikliği giderebilmek adına malzeme seçimi ve tedarikinde yaşanan sorunlara öneriler getirmek amacıyla hazırlanmıştır.

1.5. Sayıtlar

Bu alışmada;

- Seçilen örneklemin, evreni temsil ettiği;
- Araştırma verilerini elde etmek amacıyla hazırlanan lme aracına katılımcılar tarafından verilen cevapların doğru olduğu varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

- Araştırma, 2017-2018 eğitim ğretim yılında, Türkiye’de yer alan Yüksek ğretim Kurumlarında devlet ve vakıf niversitelerinde ‘‘Moda Tasarımı / Moda ve Tekstil Tasarımı / Tekstil ve Moda Tasarımı’’ bölümlerinde lisans düzeyinde eğitim gören 4. Sınıf ğrencileri ile;
- Araştırmacı tarafından hazırlanan lcek ile sınırlıdır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde; moda / tasarım kavramları, moda tasarım süreci, moda tasarımı eğitimi, moda tasarımında malzeme kavramı ve sınıflandırılması, moda tasarımı eğitiminde malzeme dersinin önemi ve malzeme tedarik süreci konuları ele alınmıştır.

2.1. Moda ve Tasarım

2.1.1. Moda kavramı

Moda; yapılandırmak, kalıplaştırmak anlamlarını ifade etmesi ile birlikte en çok yaratmanın ve tasarımın birleşimidir. Tasarım ise bir yetenek olmakla birlikte ortaya çıkan ürünün kimliğini oluşturan en önemli unsurlardan bir tanesi olarak nitelendirilebilir (Uyar, 2006, s. 18).

Moda kelimesi birçok yan anlam içerdiği için belirli bir çerçeveye sokmak mümkün olmamaktadır. (Kawamura, 2016, s. 21). Bu düşünceden hareketle modanın birçok tanımı yapılabilir. “Moda kelimesi bir istatistik terimi olan mod’ dan gelmektedir. Mod ise belirli bir sayısal dizinin en tepe noktası olarak alınan ve tüm diziyi temsil eden sayıdır. Bu giyim kuşam dünyasına uyarlanırsa, bir giysi tasarımını hazırlarken yararlanılan aktüel alt yapıya moda adı verilmektedir” (Gürsoy, 2010, s. 7). Ayrıca moda kavramının Latince oluşmayan sınır anlamındaki “modus” kelimesinden türetildiği bilinmektedir (Bat, 2008, s. 11). Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre ise moda kavramı, belli bir dönemde belli bir toplum veya grupta yaygın çoğunluğun benimsediği çok rağbet gören yenilikler dizisi olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2019, Url-3).

Hayatın her alanında bulunan resim, müzik, endüstriyel ürün, dekorasyon, felsefe, psikoloji vb. insanın yaşamına etki eden konular modanın öznesi olabilmektedir. Moda kavramı genellikle farklı birçok anlamı ifade etmesine rağmen, giysi tasarımı ve giyinmek eylemi ile eş anlamlı olarak algılanmaktadır (Uyar, 2006, s. 18). İlk çağlarda örtünme ihtiyacından doğan giyinme kavramı doğal ortamlardan elde edilen ağaç kabukları/ yaprakları ve hayvan derilerinin kullanılmasıyla ortaya çıkmıştır. Başlangıçta doğa ve yaşam şartlarının zorluklarından korunmak için kullanılan giyim

kavramı zamanla işlevsel nitelik kazanarak, insanların bir arada yaşamaya başlaması ile kişisel kimliğin ve toplumsal statünün ayırt edici bir unsuru olmasına sebep olmuştur (Ertürk ve diğerleri, 2013, s. 3).

Her ne kadar insanoğlu yüzyıllardır giyim için çeşitli kıyafetler üretiyor olsa da moda kavramı yeni bir kavram olarak görülmektedir. Buna istinaden moda, aslında insan hayatında kıyafet tüketiminin bir alışkanlık haline gelmesi ile birlikte önem kazanmış, bu şekilde de sürekli olarak gelişim içerisinde bulunmuş ve nihayetinde de kendisine özgü bir mecra oluşturmuştur.

İlk olarak 17. yüzyıl Avrupa'sında gözlemlenen farklı tekstil ürünlerinin tüketimi algısı, ilerleyen süre zarfı içerisinde moda sektörün oluşmasına sebebiyet vermiştir. Bu geçen süre zarfı içerisinde yine Avrupa'daki üreticiler, kendileri açısından anlamlı bir moda ortamını yaratmayı başarmışlardır. Fakat konuya dair en anlamlı çalışmayı, bugünün modern giyim kurallarının temelini de atmış olan Charles Frederic Worth yürütmüş ve modanın kendi içerisinde bir sektör ve bir nitelikli üretim alanı olmasını sağlamıştır (Çeliksap, 2015, s. 60).

19. yüzyıl ortası itibari ile Worth'un gelişimine katkıda bulunduğu moda, seri üretime geçilmesi ile birlikte hem tüketiciler hem de üreticiler açısından bir rekabetin unsuru haline gelmiştir. Bu rekabette moda, artık bir yarışın parçası olmuş ve içerisinde birbirinden farklı unsurları barındırmaya başlamıştır. Böylelikle modanın yayılımı hızlanmış ve aynı zamanda kendisini takip eden geniş bir kitleye sahip olmuştur (Bat, 2008, s. 21-23). Bu şekilde moda kavramının en büyük sıçramayı 19. yüzyıl sonlarına doğru ve 20. yüzyılın hemen başlarında yaptığını söylemek mümkündür.

2.1.2. Tasarım kavramı

Tasarım kavramı yaratıcılık ve işlevsellik ile iç içe kullanılmaktadır. Ancak günümüzde tekstil veya endüstri ürünlerinin işlevselliğinin yanında beğeniye ve estetiğe yönelik yaratıcılığın önem kazandığı söylenebilir (Önlü, 2004, s. 85).

Sezgin ve Önlü (1992, s. 84), tasarımın, insanların ihtiyaçlarına uygun tekstil ürünlerinin üretilmesi adına yardımcı bir unsur olduğunu dile getirmektedirler.

Gezgin'e göre (2007, s. 40) nesnelerin algılanış biçimi her insana göre farklılık göstermektedir. Nesneye ilk bakıldığında dikkatleri çeken tasarımı olmakla birlikte tasarımı yalnızca görünüşle kısıtlamayıp onu yaşamı şekillendiren bir unsur olarak nitelendirmek gerekmektedir. Bayburtlu (2010, s. 7), tasarım bir yaratım faaliyeti ve zihinde canlandırılan imgeyi, somut yararlılık nesnesine dönüştürme eylemidir ve bunu önce zihinde beliren ve orada imgesel olarak ilk biçimini kazanan düşlemin somut bir kullanım eşyasına dönüşüm serüveni olarak da nitelemek mümkündür, şeklinde tanımlamıştır.

Heskett (2013)'den aktaran Şahin ve Odabaşı'na göre ise bu durum, daha farklı olarak değerlendirilmektedir; ona göre tasarım moda için çok daha farklı ve değerlidir. Ayrıca tasarım, modanın var olması ve gelişmesi adına son derece önemli olmakta ve onun ticari kabiliyetini de geliştirmektedir (2018, s. 418). Tasarım, sanatçının hayal gücünü tasarımsal unsurları göz önünde bulundurarak belirli bir amaç doğrultusunda ürün ortaya koyduğu yaratıcı eylem olarak tanımlanabilir. Tasarımcılar tasarımlarında kendi amaçları doğrultusunda hareket etmekteyken, moda tasarımı sürecinde hedeflerin yanı sıra tüketici talep ve isteklerinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir (Kozaman 2010, s. 21).

Tasarımcı tasarımlarını gerçekleştirirken birçok kaynaktan esinlenebilir. Bu kaynaklar; moda trendleri, geçmiş dönemlere ait kıyafetler, televizyon ve sinema arşivleri, farklı kültürel değerler, moda ikonları, mimari eserler ve başka tasarımcılara ait koleksiyonlar olabilmektedir (Sevil, 2006, s. 33).

2.1.3. Moda tasarımı üzerinde etkili olan unsurlar

Gürcan'a göre (2001, s. 31), ülkelerin mesleki ve teknik eğitim sistemlerinin oluşması sürecinde dikkate alınması gereken birkaç unsur bulunmaktadır. Bunlar; eğitim felsefesi, teknolojik düzey, bilgi birikimi, yönetim şekli ve ekonomik refah düzeyi olarak sıralanmaktadır. Tüm bu veriler eğitim sistemleri kurgulanırken birer gösterge olarak baz alınabilir (Gürcan, 2001, s. 31).

Bu oluşum sürecine katkı sağlayacak bir başka gösterge ise sosyal, siyasal, teknolojik ve sanatsal değişimlerdir.

Sosyal değişimler; Tasarımcıların ürünlerinde toplumsal yaşantılarından izler görülebilmektedir. Birçok tasarımcı tema oluşturabilmek adına bu aşamayı yaratıcı bir şekilde kullanır (Sorger ve Udale, 2013, s. 32). Yaratıcı çerçeve içerisinde ortaya çıkan modanın eğitim alanındaki kurumlar üzerinde yönlendirici etkileri bulunmaktadır. Bu vesile ile sosyal yaşantıdan beslenen moda, eğitim ile arasındaki bağa pozitif ivme kazandırmaktadır (Baudot, 2011, s. 142).

Finansal ve Siyasal Değişimler; Dünyada ekonomik anlamda kendini geliştirmiş ülkeler pek çok alanda öncü olarak nitelendirilmektedir. Gerek kültürel gerekse yaşantıları moda alanında taklide açık yapıdadır. Günümüzde moda markalarının ekonomik anlamda güçlü ülkeler tarafından kurulduğu ve bu ülkelerin söz sahibi olduğu bilinmektedir. Ayrıca refah seviyesinin yüksek olduğu ülkelerin etnik yapıları modanın konusu olabilmekte ve bu durum farklı yaratımlar ortaya koyabilmektedir. Moda üzerindeki finansal ve siyasal değişimlerin en belirgin örnekleri savaş dönemlerinde ortaya çıkmaktadır. Kullanılan kumaş vb. malzemelerin kısıtlanması veya artırılması gibi değişimler moda dünyasında devrimleri zorunlu kılmıştır. (Özdemir, 2013, s. 25). Kuyruklu eteklerin yerine diz hizasında etekler, çuval kumaşlarının elbise dikiminde kullanılması gibi.

Teknolojik Değişimler; Moda tasarımı denilince ilk akla gelen elde yapılan eskiz çizimlerdir. Teknolojik ve sosyal değişimler sonucu elde çizim yerini zamanla dijital boyuta taşımıştır. Ayrıca yenilikler sadece çizim alanı ile sınırlı kalmamış inovatif dokumalar ve malzemelerden üç boyutlu giysi oluşumuna kadar uzanmıştır. Artık bu gibi yeniliklere ayak uydurabilmek için eğitim kurumları da teknolojik programlar ve araçlardan faydalanarak yaratıcı çalışmaların yapıldığı dersleri içermektedir (Pamuk, 2009, s. 36).

Sanat Akımlarındaki Değişimler;

Sosyal örüntünün bir parçası olan sanat akımları tarih boyunca tüm sanat alanlarında olduğu gibi moda için de önemli bir ilham kaynağı olmuştur (Özdemir, 2013, s. 29). Bu akımlar modayı etkileyen diğer unsurlarla birlikte farklı hassasiyetler geliştirmiş kendine özgü yöntem ve sergileme biçimleri ortaya koymuşlardır. Başlangıçta resim ve heykel gibi eserlerde ortaya çıkan akımlar toplumsal algının artması ile moda alanında

da tercih edilmeye başlanmıştır. Modanın tasarımı üzerinde Kübizm, Dadaizm, Sürrealizm, Pop Art, Op Art, Minimalizm ve Fütürizm gibi akımların yoğun ve güçlü bir etkisinin olduğu söylenebilir. Öte yandan Bauhaus Okulu gibi sanat eğitimi veren okulların da farklı stilde tasarım görüşleri ortaya çıkarttığı bilinmektedir (Özüdoğru, 2012, s. 45).

Hedef kitlelerin talepleri doğrultusunda bir taklit biçimi olarak sürekli değişen ve gelişen moda endüstrisinde modanın benimsenmesi ve yayılmasında birçok faktörün etkili olduğu görülmektedir. Moda tasarımı üzerinde etkili olan kişisel, sosyal, finansal, teknolojik vb. unsurları ele alarak tasarım sürecini yöneten ve değişimi yönlendirenler ise moda tasarımcılarıdır.

2.1.4. Moda tasarımcısı

Moda tasarımının gerçekleştirilmesi konusunda, moda tasarımcılarının önemi büyüktür. Piyasada satılan ürünlerin her birinin altında bir tasarımcı imzası bulunurken, bu bireylerin moda sektörü için önemi göz ardı edilmez düzeydedir. Özellikle de 20. yüzyılın ortası itibari ile tasarımcıların isimlerinin ve çalışmalarının ön plana çıkması, bu isimlerin moda kavramının önüne geçtiğini göstermektedir. Tasarımcıların yenilikçi fikirleri, daha nitelikli işlere imza atılması ve moda dünyasının ticari anlamda güçlü bir kimlik kazanarak sektör haline gelmesi konusunda tetikleyici olmuştur (Dereci, 2017, s. 74).

Tasarımcılar açısından en önemli husus, eğitim almaları ve bu eğitim konusunda atılacak adımlardır. Geçmiş yıllarda, çoğunlukla kendi çabalarıyla sektörün içerisinde yer alan bireyler, zaman içerisinde eğitim kurumlarından almış oldukları destek ve bilgi neticesinde daha nitelikli bireyler haline gelmişlerdir. Aynı zamanda bu bireylerin ürünleri, sektörün uygulama açısından kapasitesinin arttırılması ve doğal olarak ticari başarının elde edilmesi adına yardımcı olmuştur (Aygül ve Özüdoğru, 2014, s. 37).

Aldıkları eğitim doğrultusunda bir tasarımcıdan beklenen sektörel anlamda yeterli donanım ve beceriye sahip olması, teknik anlamda teknolojik yeniliklere hâkim olması ve kullanıcı taleplerine uygun ürünler üretmesidir. Bunun yanında özgür ve özgün

tasarımlar yapan tasarımcıların, üretim sürecine uygun ve uygulanabilir fikirler ortaya koyması beklenmektedir (Başaran, 2012, s. 11).

Tasarımcılar tasarım süreçleri içerisinde giysi tasarımı yaparken birçok noktaya dikkat etmektedirler. Bunlar içerisinde moda (renk, stil vb.), ölçülere uygunluk, kumaş ve yardımcı malzeme özellikleri, kullanım amacı gibi unsurlar sayılabilmektedir. Ancak Giysilerin tümünde aranan temel özellik, giysilerin bir uyum ve hareket serbestliği kazandırmak için insan vücudunu iyi tanımlamak, giysinin kullanım amacını dikkate almak ve kullanılan malzemelerin özelliklerini bilmek ile mümkün olabilmektedir (Uğur, 2006, s. 38-39). Tasarımcılar yenilikçi bakış açıları ile tasarladıkları ürünlerin planlı bir şekilde üretilebilmesi için izledikleri bu aşamaların yanı sıra, ürün planlama sürecini de göz önünde bulundurarak üretim sürecini destekleyecek nitelikte bir çalışma metodu izlemelidir.

Moda tasarımcılarının bir tekstil ürününü ortaya çıkarırken izledikleri yol belirleyicidir. Hem üretici firmalar hem de tüketiciler, moda tasarımcılarının ortaya koyacakları ürünlerin neler olduklarını dikkatle incelemekte; üreticiler üretim planlamalarını buna göre yaparken tüketiciler de bütçelerini bu doğrultuda şekillendirmektedirler (Turan, 2011, s. 163). Moda tasarımcıları her ne kadar sadece tasarlama görevi ile yetkin olsalar da aslında sektöre yön veren bir kapasiteye sahiptirler. Bununla birlikte moda daire algıların hem sektör içerisinde hem de piyasada oluşturulması adına önemli bir rol de üstlenmektedirler.

2.1.5. Moda tasarım süreci

Moda tasarım sürecinin temelini tasarım aşaması oluşturmaktadır. Bu aşamada bir ürünün ortaya çıkmasındaki en önemli ayrıntılarından olan tasarımsal estetik ve teknik özellikler belirlenir. Günümüzde tüketici istekleri doğrultusunda moda kavramının öne çıkması sonucu giysi tasarımı önem kazanmıştır (Koca ve Koç, 2009, s. 34-37).

Tasarım süreçlerinin oluşturulması, taraflara, beklentilere ve uygulamalara göre farklılıklar gösterebilmektedir. Birbirinden farklı birçok unsurun, tasarım sürecine dâhil olduğu, aşamaların nasıl gelişeceği konusunda bireysel ve kurumsal anlamdaki beklentilerin belirleyici rol oynaması mümkündür. Bu nedenle de bir tasarım

sürecinden bahsederken, tasarımcının yaratıcılığı ya da hayal dünyası kadar somut dünyadaki gerçeklik, beklentiler, kısıtlılıklar vb. unsurlar da göz önünde bulundurulmalıdır.

Tasarımcının karmaşık bir prosesin ardından tasarımlarını gerçekleştirmekte olduğunu belirten Gürsoy (2010)'a göre tasarım süreci aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

- “Markanın anlamı, kökleri, mesajı ve kültürünün özümsemesi,
- İlhamın doğru yorumlanması,
- Pazar araştırması,
- Ürün ve malzemelerin araştırılması/ yaratılması,
- Ana çizgilerin ve gidişin doğru yorumlanması,
- Algı ve imaja göre doğru fiyatlandırma,
- Nihai biçimlendirme (styling),
- Mağazanın verdiği imaj”.

Ertürk ve Erdoğan'ın (2012, s. 5) aktarımı ile Jones'e göre altı farklı tasarım süreci bulunmaktadır. Bu süreçler; Pazar araştırması, hedef kitle, konsept araştırması, artistik ve teknik çizimlerin oluşturulması, kumaş ve malzeme ile üretim planı ve maliyet olarak sınıflandırılmaktadır.

Pazar Araştırması: Sağlıklı bir tasarım süreci tüketicilerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde planlanmalıdır. Bu noktada yapılması gereken hitap edilen pazarın kim olduğu, ilgileri/ ihtiyaçları ve neleri satın alabileceği gibi sorulara cevapların aranmasıdır (Obut, 2018, s. 52).

Hedef Kitle: Demografik özellikler hedef kitlenin en önemli belirleyici unsurudur. Bunların yanında hitap edilen grubun değer yargıları, toplumsal sınıfı, proporsiyonu gibi bilgilerin de bilinmesi pazar araştırması yapabilmek için önem taşımaktadır (Erdoğan, 2011, s. 16).

Konsept Araştırması: TDK' ya göre konsept kavram, anlayış, görüş, tarz ve düzen olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2018, Url-). Moda tasarımcıları tasarımlarını oluştururken moda tarihi, sanat/ sanat akımları, farklı kültürler, doğadaki doku ve

formlardan esinlenmektedir. Seçtikleri konulardan bir hikaye panosu oluşturarak, koleksiyonlarına uygun stilde bir tema ortaya koymaktadır (Erdoğan, 2011, s. 16).

Artistik ve Teknik Çizimlerin Oluşturulması: Tasarım sürecinde yaratıcılığı geliştirmek için modelin formu ve giysinin vücutta nasıl duracağı artistik çizim ile gözlemlenebilir. Ancak yapılan artistik çizimler giysinin üretimi hakkında çok fazla teknik detay veremeyeceğinden bu noktada teknik çizimi gerekli kılmaktadır. Giysi üzerinde verilebilecek tüm teknik detayların yer aldığı teknik föy üzerinde kalıp hazırlama, prototip üretimi, dikim detayları, süsleme ayrıntıları, aksesuarların yerleri gibi ayrıntılarda ortak bir dil oluşturmak adına teknik çizim kullanılmalıdır.

Kumaş ve Malzeme: Tasarlanan ürünlerin hayata geçiş aşamasında malzemelerin seçimi günün trendlerine ve tasarıma uygun olmalıdır. Bu noktada en önemli ve maliyeti en çok etkileyen unsur ise ana malzeme olan kumaştır (Çivitçi, 2004, s. 113). Kullanılacak olan yardımcı malzemeler ise kalite, istek ve bütçeye göre tercih edilebilmektedir.

Üretim Planı ve Maliyet: Tasarımcı bir ürünün ham halinden bitimine kadar olan tüm sürece hâkim olmak zorundadır. Bu süreç üretim planı olarak adlandırılmakla birlikte üretimin seri bir şekilde ilerleyebilmesi adına üretim planına sadık kalınmalıdır. Giysi üretiminde, maliyetlerin hesaplanması aşamasında malzemeler ve zamanlama etkin rol oynamaktadır. Maliyet malzeme ve işçilik olarak iki ayrı başlık dikkate alınarak hesaplanmaktadır. Ortaya çıkan prototip ürünün birim maliyetine göre üretici firma malzemelerde değişikliğe gidebilir. Ayrıca son yıllarda ürünler ucuz işçilik ve maliyet açısından Hindistan ve Çin gibi ülkelere gönderilmektedir.

Yukarıda sıralanan unsurlar göz önünde bulundurulduğunda, aslında tasarımın bir bakıma detaylı bir bakış açısıyla ele alındığı görülmektedir. Özellikle de pazar araştırması ile başlayan süreç, aslında tasarım basamaklarında bir amaca yönelik olarak, dağınık şekilde hareket etmeden gerçekleştirilmesi gereken bir süreci ifade etmektedir. Tasarımın uygulanacağı alan her ne olursa olsun öncelik, tasarımın mantığa yatkın, etkili ve ayrıntıları dikkat çekecek şekilde ortaya konmasıdır.

Tasarımların genellikle sonuçları göze çarpsa da aslında sürecin geri planında ciddi bir araştırma ve değerlendirme söz konusudur. Bu da moda tasarım sürecinin, tasarımın bireyin zihninde kendisine yer bulmasıyla başlayıp, piyasaya sürülmesine dek uzanan sürecin bir anlamda tanımıdır. Bu bilgidен hareketle, tasarımcıların kontrolü altındaki her aşamasının dikkatle incelenmesi gerektiği söylenebilir.

Modanın, tekstil sektörü açısından ticari kimliğinin ön plana çıkmasıyla, yukarıda sıralanan sürecin varlığı ve işleyişinin önemi görülmektedir. Sadece tasarlamak ve bir ürünü ortaya koymak yeterli olmamakta, aynı zamanda tasarlanan ürünün piyasa şartlarına uygun olması ve bu vesile ile de piyasada tutunması son derece önemlidir. Bu nedenle de tasarım süreçlerinde mutlak olarak tasarımcıların ve onları istihdam eden üreticilerin tasarım süreçlerine olan yaklaşımları, süreç içinde kritik bir değere sahiptir. Bu anlamda, tasarım süreçleri büyük ölçüde tasarımcıların yaratıcılığına bağlı olmakla birlikte sürecin ticari anlamda değerlendirmesini yapan tarafların da yaklaşımlarına ihtiyaç duymaktadır.

2.2. Moda Tasarımı Eğitimi

En büyük gelişimini teknolojik yenilikler üzerine gösteren günümüz dünyasında eğitim evrensel anlamda üzerinde önemle durulan bir sektör haline gelmiştir. Çağdaş eğitim sistemi olarak benimsenen bu yenilikçi sektör çağın gereği olarak teknoloji, bilim, sanat ve toplumsal değerleri aynı potada özümseyen üretken bireyler yetiştirmeyi hedef edinmiştir. Bu bilgiler ışığında eğitim; gelişen dünyada ihtiyaç duyulan bilgilerin bireysel çaba sonucunda özümsemesi ve değişken durumlara adapte ederek uygulanabilmesi olarak tanımlanabilir (Titiz, 2000, s. 27).

Eğitim, toplumsal yapı içerisinde benlik algısının tamamlanması aşamasında önemli bir olgudur. Gerek doğuştan gelen tutum ve yetenekler gerekse sonradan kazanılan bilgilerin eğitim vasıtası ile gelişimi bireysel ve toplumsal faydayı da beraberinde getirmektedir (Arslan, 2009, s. 93).

Bu denli ilerleme gösteren eğitim sektörü beraberinde uluslararası rekabeti de ortaya çıkarmıştır. Bu durum sonucunda klasik yöntemleri terk eden eğitim sistemi bilişim ve iletişim teknolojilerinden de faydalanarak yeni bir yapılanma yöntemi geliştirmek

zorunda kalmıştır. Bu yapılanmaya bütün güzel sanat dallarını içerisinde barındıran sanat ve tasarım eğitimi de kayıtsız kalmamıştır (Uysal, 2015, s. 52).

Tasarım eğitimi düşünüldüğünde doğuştan gelen veya sonradan öğrenilebileceğine inanılan yaratıcılık estetik anlamda ön plana çıkmaktadır. Ancak tasarım alanı yaratıcılık kavramını bireylerin sahip oldukları üretim deneyimi ve pratik bilgileri ile aynı doğrultuda değerlendirmektedir. Profesyonel bir tasarımcının ise giyim alanında bireylerin yaratıcılıklarını tamamlayacak teknik, artistik ve sanatsal eğitime sahip olması gerekmektedir (Sayinalp, 1997, s. 12).

Tasarım eğitimi genel anlamda dört grup olarak kendi içerisinde dağılım göstermektedir. Bunlardan ilki; alana özgü teorik bilgiler sunan ve tasarımsal kavramlar içeren derslerdir. İkinci grup; teknolojik anlamda teorik ve uygulamalı eğitim seçenekleri sunmaktadır. Üçüncü grup da tasarımın temel unsurları ve kapsamlarının öğretiminin yanında ortaya koyulan fikirlerin sunum teknikleri hakkında bilgiler vermeyi içerir. Son olarak dördüncü grup ise; öğrenilen kazanımların kullanımını gerektiren en kapsamlı uygulama dersleridir. Bu dersler genellikle atölye veya stüdyo dersleri olarak anılmakla birlikte hedeflenen eğitim sonucunda bireylere tasarım, planlama, uygulama ve varsa olası problemlere çözüm üretme becerisi kazandırmak hedeflenmektedir (Varol, 2010, s. 28).

2.2.1. Moda tasarımı eğitiminin özellikleri

Moda ve tekstil tasarımı eğitim alanında değerlendirildiğinde ilişkili birçok alanı bağdaştıran interdisipliner bir yapıdadır denilebilir. Evrensel yapıları gereği rekabet ortamı doğuran bu iki alanda verilecek eğitimlerde kalite ve teknolojik gelişim önem arz etmektedir. Tasarım eğitiminin bireylere kattığı tüm vasıfların yanında çalışma hayatı içerisinde oryantasyon olanağı sağlayan ve sektörel deneyim kazandıran stajlar ile desteklenmesi gerekmektedir. Tüm bu özellikler moda ve tekstil tasarımı eğitimlerinin ayrıntılı, güncel ve özenle çalışılması gereken bir alan olduğu gerçeğini ve gerekliliğini ortaya koymaktadır (Başaran, 2012, s. 17).

Moda tasarımı eğitimi durağan olmamakla birlikte moda kavramının sürekli değişen ve gelişen hızı kapsamında değerlendirilmelidir. Bu noktada moda eğitimcilerinin üzerine

düŖen görev bu gelişim ile doğru orantıda bilgilendirmelerini güncellemeleridir. Artık günümüz moda tasarımı eğitiminin yalnızca tekstili oluşturan dokuma, örme, iplik vb. unsurlar dâhilinde değil, teknolojik gelişmeler sonucu alana dâhil olabilecek gerçek ve sanal tüm materyallerin kullanılabilirdiği etkileşimli bir eğitim olarak değerlendirilmesi gerekmektedir (Uslu, 2011, s. 579).

Günümüzde moda tasarımı eğitimi veren kurumlar, kendini sürekli yenileme yükümlülüğü altında sıradan yöntemleri bir kenara bırakarak ortaya çıkan tasarım çıktılarının yalnızca fiziksel olmaması gerekliliğini kabul etmişlerdir. Nitelikli işgücü istihdamı hususundaki talepler, eğitim kurumlarının sektör ile doğru orantıda yenilenmesini ve tasarımsal anlamda nitelikli bilgi birikimine duyulan gereksinimi daha da arttırmıştır (Gürcüm ve Kılıç, 2017, s. 443).

2.2.2. Dünyada moda tasarımı eğitimi

Yurtdışındaki moda tasarımı eğitimi programlarına bakıldığında; moda tasarımı eğitiminin özellikle Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Fransa, İtalya ve Finlandiya gibi eğitim alanında söz sahibi ülkelerde oldukça gelişmiş olduğu görülmektedir. Ceoword Dergisi'nin 2019 yılı için yaptığı analizlere göre, dünyanın en iyi ilk 10 moda okulu sıralaması Çizelge 2.1.'de verilmiştir.

Çizelge 2.1. Dünyada moda tasarımı eğitimi veren okullar

	OKULLAR	ÜLKE
1	Fashion Institute of Technology	ABD
2	London College of Fashion, University of Arts London	İngiltere
3	Parsons: Fashion, Art and Design School in New York	ABD
4	Schools of Arts, Design and Architecture- Aalto University	Finlandiya
5	Central Saint Martins, University of the Arts London	İngiltere
6	Westphal College of Media Arts&Design, Drexel University	ABD
7	ESMOD International, Paris	Fransa
8	Royal College of Art, London	İngiltere
9	Royal Academy of Fine Arts Antwerp	Belçika
10	Istituto Marangoni International	İtalya

Kaynak: Papadopoulos, A. (2019). Best Fashion Schools In The World For 2019. Url-5

Yapılan bu araştırmada moda ve tekstil tasarımı eğitimi verdiği tespit edilen üniversite ve bölümler hakkında edinilen bilgiler kendi web sitelerinden derlenmiştir.

Fashion Institute of Technology

New York' un önde gelen sanat ve tasarım okullarından birisi olan Fashion Institute of Technology (FIT) 1944 yılında 100 öğrenci ile eğitime başlamış, günümüzde bu sayı 10.000' e ulaşmıştır. Bünyesinde moda tasarımı, kumaş tasarımı, tekstil ve yüzey tasarımı, teknik tasarım, aksesuar tasarımı, moda endüstrileri için uluslararası ticaret ve pazarlama başta olmak üzere birçok lisans eğitim programı yer almaktadır.

Moda tasarımı müfredatı içerisinde görsel tasarım, moda çizimi, moda tarihi, güncel moda trendleri, koleksiyon hazırlama ve aksesuar tasarımı gibi dersler yer almaktadır. Öğrencilerine tasarım alanlarında profesyonel bir eğitim vermenin yanı sıra akademik ve sektörel gereksinimlere uygun, yaratıcı, lider ruhlu, küresel bakış açısına sahip özgün ve yenilikçi bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Carolina Herrera, Calvin Klein ve Michael Kors FIT' den mezun olan ünlü tasarımcılara örnektir (Fashion Institute of Technology, 2019, Url-5).

London College of Fashion, University of Arts London (UAL)

Londra Moda Koleji ülke içerisindeki en önemli moda okulu arasında yer almakta olup geleceğin moda ve ayakkabı tasarımcılarını, stilistlerini, makyaj sanatçılarını yetiştirmektedir. Okul öğrencilere sanat, tasarım, moda, iletişim ve sahne sanatları alanlarında geniş bir yelpazede dersler sunmaktadır. Aslen üç senelik eğitim programından oluşan okulda eğitime başlamadan önce sanata giriş, temel resim vb. derslerin okutulduğu hazırlık dönemi mevcuttur (London College of Fashion, University of Arts London, 2019, Url-6).

Parsons: Fashion, Art and Design School

İlk adı Chase olan okul 1896 yılında William Merritt Chase tarafından kurulmuş ve kurulduğu günden bugüne kadar birçok sanatçı, tasarımcı, akademisyen, lider ve iş adamları yetiştirilmiştir. 1904 yılında sanat eğitimcisi Frank Alvah Parsons'ın

katılımıyla sanatın ve tasarımın endüstri ile iç içe olmasını sağlayan bir dizi programlar başlamıştır. İlk olarak moda tasarımı ile başlayan, iç dekorasyon tasarımı eğitimi ve ardından reklamcılık/grafik tasarımı eğitimleri ile devam eden aynı zamanda türünün ilk örneği olan bu eğitim programlarının ardından okul 1941 yılında Parsons'un adını almıştır.

Parsons, New York' da yer alan ana kampüste birçok akademik ve sektörel uygulama fırsatına ev sahipliği yaparken, 1921 yılında açılan Paris kampüsünde ise öğrencilere Avrupa'da bir dizi sanat, tasarım ve teknolojileri tanınmaları bunun yanında ünlü moda markalarını ve bu markaların özünü keşfetmeleri için atölye ortamı sunmaktadır. Bünyesinde bulunan beş okul aracılığıyla lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim vermektedir. Öğrencilerin, yenilikçi bir akademik yapıya sahip, disiplinlerarası sorgulamaya ve uygulamaya dayalı öğrenim görmelerinin hedeflendiği bu okullar;

- Sanat ve Tasarım Tarihi ve Teorisi Okulu,
- Sanat, Medya ve Teknoloji Okulu,
- Yapılı Çevreler Okulu,
- Tasarım Stratejileri Okulu,
- Moda Okulu' dur.

Bugün kapsamlı bir üniversite olan Parsons'un moda tasarımı programı müfredatında, moda tarihi, tekstil ve malzemeleri, renk bilgisi, moda teknik çizimi, moda çizimi ve drapaj gibi dersler yer almaktadır. Tom Ford, Donna Karan, Marc Jacobs, Alexander Wang ve Jason Wu Parsons'dan mezun olan ünlü tasarımcılar arasında yer almaktadır (Parsons: Fashion, Art and Design School, 2019, Url-7).

Aalto University

2010 yılında Finlandiya'nın başkenti Helsinki'de kurulmuştur. Sanat tasarım ve mimarlık fakültesinde lisans ve lisansüstü derecede eğitim vermektedir. Üniversitede yer alan moda tasarımı programı incelendiğinde müfredat içerisinde deneysel giysi tasarımı, koleksiyon tasarımı, yüzey tasarımı, sürdürülebilir moda ve tekstil tasarımı gibi dersler yer almaktadır. Bunun yanında müfredatta malzeme üretim yöntemlerinin anlatıldığı renk ve malzeme tasarımı dersi yer almaktadır.

Öğrencilerin moda, giyim ve tekstil tasarımı konusundaki becerilerini derinleştirmeyi ve genişletmeyi hedefleyen dersin içeriğinde öğrencilerin stüdyo ortamında çeşitli materyalleri araştırıp kullanarak farklı renkler ve dokular elde etmesine yönelik çalışmalar yer almaktadır. Renk ve malzeme bilgisi ile öğrencilerin yaratıcılıklarının duygusal ve estetik özellikleri ile buluşturulup geliştirilmesi hedeflenir. Öğrenciler tüketici tercihleri, pazar dinamikleri ve ürün işlevselliği gibi unsurlarda göz önünde bulundurularak ortaya çıkan bu malzemelerden koleksiyon oluşturmaktadırlar.

Malzemeye dair müfredatta yer alan bir diğer ders ise fonksiyonel giysi ve malzemeler dersidir. Derste yenilikçi ve fonksiyonel kıyafetlerin ve aksesuar koleksiyonlarının nasıl oluşturulduğuna yönelik bilgiler yer almakta olup kullanıcıyı, ergonomiyi, farklı alanlardaki ihtiyaç duyulan teknik ve performans gereksinimlerini kapsar. Bu derste öğrenciler teknik tekstiller ile aksesuar ve malzemeleri içeren fonksiyonel bir giysi koleksiyonu hazırlarlar. Bu koleksiyonlar da tasarım odağı kullanıcı ihtiyaçlarıdır. Öğrenciler bu ihtiyaçları kullanıcılara yapacakları ölçme araçları ile tespit ederler. Öğrenciler, fonksiyonel giysi tasarımı alanındaki tasarım uzmanlıklarını geliştirmekle birlikte en son deneysel ve kavramsal yaklaşımlar ile malzeme geliştirmeyi de öğrenirler (Aalto University, 2019, Url-8).

Central Saint Martins, University of the Arts London (CSM)

University of Arts London'ın bir parçası olan okul 1854 yılında St. Martin Sanat Okulu ve Merkez Sanat ve Tasarım Okulu olarak kurulmuştur. 1989 yılında iki okul birleşerek bu günkü ismini almıştır. Sanat ve tasarım alanlarında uygulama yaparak öğrenmenin temel alındığı eğitim anlayışını benimsemiştir. Moda pazarlama, moda tarihi, moda yazarlığı, baskı, örme, aksesuar tasarımı gibi dersler yer almaktadır. Stella McCartney, Alexander McQueen, Christopher Kane ve Paul Smith okulun mezun ettiği ünlü tasarımcılar arasında yer almaktadır (Central Saint Martins, University of the Arts London, 2019, Url-9).

Westphal College of Media Arts & Design, Drexel University

ABD’ de bulunan Westphal Medya Sanatları ve Tasarımı Fakültesi moda bölümü 21. yüzyıl çağdaş modasının yaratılmasına yönelik vizyoner tasarımcıların yetiştirilmesini prensip edindiği programında sanat, tasarım, bilim ve teknoloji birleşimi derslere yer vermiştir. Eğitim müfredatında sanat ve tasarım alanlarında teorik olarak sanat tarihi, kostüm tarihi gibi dersler yer alırken moda figür çizimi, tekstil tasarımı, koleksiyon, drapaj gibi ağırlıklı olarak uygulamaya yönelik stüdyo dersleri yer almaktadır.

Ayrıca bu derslerin yanında malzemeyi tanımaya yönelik “malzeme araştırmaları” ve “malzemeler” dersleri de verilmektedir. Malzeme araştırmaları dersinin içeriğinde malzeme ve tasarım ilkelerinin giyilebilir sanat formları ile olan ilişkileri incelenmektedir. Malzemeler dersinde ise tasarım stüdyosu derslerinde öğrencilerin projelerini tasarlarken malzemeye göre çalışma yöntemlerini öğrenebilecekleri malzeme özellikleri ile üretim tekniklerini tanıtan uygulama becerilerini artırmaya yönelik konular bulunmaktadır (Westphal College of Media Arts&Design, Drexel University, 2019, Url-10).

Ecole De Mode Depuis (ESMOD)

1841 yılında kurulan okul Fransa’nın ilk ve en eski moda okuldur. Merkezi Paris’te yer almakta olup günümüzde Fransa’da 4 dünya çapında 21 okula sahiptir. ESMOD’un kurucusu İmparatoriçe Marie Eugénie'nin terzisi olan prova mankeni ve mezuranın mucidi on dokuzuncu yüzyılın usta Parisli terzisi Alexis Lavigne'dir. İlk ismi Lavigne olan okulun ismi 1976’da ESMOD olarak değişmiştir. Moda tasarımı programında öğrencilerden farklı alanlarda giyim ve aksesuar koleksiyonları tasarlayabilmeleri ve üretebilmeleri beklenir. Eğitim müfredatı temel teknik çizimler, moda çizimi, moda trendleri, renk teorisi, tekstil ve kumaş bilgisi, sanat ve kostüm tarihi, bilgisayar destekli tasarım, kalıp hazırlama, drapaj ve kişisel koleksiyon hazırlama gibi derslerden oluşmaktadır. Fabrika, müze ve fuar ziyaretlerinin de yer aldığı eğitim müfredatında ayrıca okul, öğrenciler tarafından yapılan işler için gerekli malzemelere erişimi kolaylaştırmak için, okul içerisindeki mağazada tüm gerekli eğitim materyallerini uygun fiyatla öğrencisine sunmaktadır (ESMOD International, Paris, 2019, Url-11).

Royal College of Art (RCA)

İngiltere’de 1837 senesinde Devlet Tasarım Okulu olarak kurulmuş olan Kraliyet Sanat Koleji, İngiltere’nin sanat ve tasarım araştırma üniversitesidir. 1967 yılında üniversite unvanını alan okulda lisansüstü düzeyde birçok sanat ve tasarım eğitimleri bulunmaktadır. Sanat, tasarım veya ilgili disiplinlerde yaratıcılığın ön planda olduğu tasarımcılar/ üreticiler yetiştirmeyi hedeflemektedir. 2 yıllık eğitim müfredatı içerisinde stüdyo derslerinin yanında bağımsız malzeme araştırmasına yönelik malzeme dersi de yer almaktadır. Derslerde eğitmenlerin yanında sektör ile iş birliği içerisinde alanında uzman görsel sanatçılar, tasarımcılar ve filozoflar ile işbirliği yapılarak seminerler, eğitim programları düzenlenmektedir. Kristian Aadnevik, Erdem Moraloğlu, Philip Treacy ve Christopher Bailey gibi ünlü tasarımcılar mezunları arasında yer almaktadır (Royal College of Art, 2019, Url-12).

Royal Academy of Fine Arts Antwerp

Belçika’da yer alan Kraliyet Güzel Sanatlar Akademisi’nde Güzel Sanatların başta kostüm tasarımı, moda tasarımı olmak üzere resim, heykel, grafik tasarımı, fotoğrafçılık, mücevher tasarımı ve altın gümüş işlemeciliği gibi birçok bölümde lisans ve lisansüstü derece eğitim vermektedir.

Moda tasarımı lisans programı içerisinde sanat tarihi, sanat felsefesi, moda çizimi, kalıp ve dikime yönelik derslerin yanında “özel malzeme bilimi modası” dersi de bulunmaktadır. Ders içeriğinde malzemelerin hem geleneksel hem de yenilikçi tekniklerinin kapsamlı bir şekilde incelenerek; sanatsal, teorik ve bilimsel perspektif arasındaki etkileşimleri doğrultusunda beden ile malzeme arasındaki uyuma yönelik yaratıcı tasarımlar ortaya çıkartılması amaçlanır (Royal Academy of Fine Arts Antwerp, 2019, Url-13).

Istituto Marangoni International

1935 yılında İtalya Milano’da Istituto Artistico dell ‘Abbigliamento Marangoni olarak kurulmuştur. Moda, sanat ve tasarım alanlarında uzmanlar yetiştirmeyi amaçlayan okulda 3 yıl lisans eğitiminden önce 1 sene öğrencilerin eleştirel düşüncelerini

sağlayan ve becerilerini geliştirmeye yönelik hazırlık programı verilmektedir. Hazırlık senesi içerisinde öğrencilere alan araştırmasına yönelik temel teknik bilgilerin yanında her alanda kullanılan malzemelerin araştırılması ve analiz edilmesine yönelik çalışmalar da yaptırılmaktadır. Bu süreçte öğrencilerin kendi ilgi ve alanlarında uzmanlıklarını geliştirmeleri için önceki öğrenme ve deneyimlerinden de faydalanmaları sağlanmaktadır. Lisans eğitiminde moda, sanat ve tasarımda malzeme süreçleri, moda tarihi sanat ve tasarım, modanın çeşitli disiplinler ile analiz edilmesi gibi yaratıcılığın ve üreticiliğin desteklendiği çeşitli tasarım dersleri müfredatı oluşturmaktadır. Domenico Dolce, Franco Moschino, Alessandro Sartori, Maurizio Pecoraro ve Paula Cademartori Marangoni mezunu ünlü tasarımcılar arasında yer almaktadır (Istituto Maraongoni, 2019, Url-14).

2.2.3. Türkiye’de moda tasarımı eğitimi

Tasarım eğitiminin Türkiye’deki gelişiminde bazı önemli gelişmeler bulunmaktadır. Bunlar:

- 1864 bayanlara dikiş ve kalıp dersleri veren ilk kız sanat okulunun açılması (Barbarosoğlu, 2017, s. 137).
- 1865 yılında Mithat Paşa tarafından İslahane adı verilen ve ordunun dikim ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla öksüz kızların eğitilmesini amaçlayan kız teknik eğitiminin açılması (Semiz ve Kuş, 2004, s. 279).
- 1868 yılında İstanbul Sultanahmet’ de içerisinde dershane, atölye ve bir de fabrikanın bulunduğu Mekteb-i Sanayi olarak anılan İstanbul Sanayi Mektebi’nin faaliyete geçmesi (Semiz ve Kuş, 2004, s. 280).
- Kurucusu Ressam Osman Hamdi Bey olan ve sanat ve mimarlık alanında eğitim veren ilk yüksekokul Sanayi-i Nefise Mekteb-i Âlisi’dir (1882-83). Günümüzde Mimar Sinan Üniversitesi olarak anılan okul bir dönem İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi olarak da anılmıştır (Sözüer, 2014, s. 119).
- 1909 yılında Osmanlı-Fransız kız sanayi mektebinin açılması, aynı yıl dersler dışında dikiş-nakış derslerine de yer veren İnas İttihad-ı Osmani Mektebi’nin açılması (Barbarosoğlu, 2017, s. 137).
- 1883 yılında mimarlık, resim ve heykel gibi alanlarda eğitime başlayan Sanayi-i Nefise Mektebi 1923 yılında süsleme bölümünü de eğitim müfredatına eklemiştir

daha sonra 1929-32 yıllarında ise süsleme (tezyînât) bölümünün alt dalı olarak iç mimari, grafik, afiş ve seramik eğitimini vermiştir. Türkiye'nin Batılı anlamda sanat eğitimi veren ilk yütddkksekokulu olan bu kurumun adı 1928 yılında Güzel Sanatlar Akademisi olarak, 1969 yılında İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi ve 1982'de de Mimar Sinan Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi olarak değişmiştir. (Özsoy, 2007, s. 3). 1948 yılında Mimar Sinan Üniversitesinde kurulan Kumaş Desenleri Atölyesi, 1981 yılına kadar yalnızca kumaş desenleri üretmiş ve burada sanatsal ağırlıklı bir eğitim vermiştir (Gezgin, 2003, s. 307).

- Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu bu günkü adıyla Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi (1983), 1957 yılında resim, fotoğraf, seramik, dekor ve el sanatları alanlarında eğitime başlamıştır. El sanatları bölümü günümüzdeki “tekstil ve moda tasarımı” bölümünün temelini oluşturmakta olup dokuma, baskı ve giyim olmak üzere üç alanda eğitim vermeye devam etmektedir (Sözüer, 2014, s. 124).
- İzmir'de bulunan Ege Üniversitesi tekstil bölümü 1977 yılında eğitime başlamış olup ilerleyen zamanlarda Dokuz Eylül Üniversitesi'nin bünyesine katılmıştır (Başaran, 2012, s. 15).

Günümüzde moda tasarımı üzerine Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı özel kurslar, Çıraklık ve Yaygın Eğitim Kurumu'na bağlı üç yıl eğitim süresi olan kız teknik öğretim olgunlaşma enstitüleri ile dört yıl eğitim veren Kız meslek ve Anadolu kız meslek liseleri bulunmaktadır (Arslan, 2009, s. 96).

Ayrıca ülkemizde tekstil ve moda sektörüne nitelikli ara elemanın yetiştirilmesini sağlayan ve iki yıllık eğitim veren yükseköğretim kurumuna bağlı ön lisans programları bulunmaktadır. Moda tasarımı, çorap ve moda tasarımı, moda yönetimi gibi isimlere sahip olan bu programlar birçok üniversitede meslek yüksekokulu içerisinde yer almaktadır. Lisans düzeyinde ise moda tasarımı eğitimi birçok üniversitede farklı fakültelerin içerisinde yer almaktadır. Sanat ve Tasarım Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi ile Tekstil Teknolojileri ve Tasarım Fakültesi dört yıllık lisans eğitiminin verildiği fakülteler olarak sıralanabilmektedir. Aynı zamanda ilgili fakültelerde moda tasarımı, moda ve tekstil tasarımı, tekstil ve moda tasarımı ile tekstil tasarımı bölümleri farklı isimlerle de moda tasarımı eğitim vermektedir. İlgili fakültelerde yer alan moda tasarımı eğitimi veren bölümlere ülkemizde iki şekilde öğrenci alımı yapılmaktadır.

Üniversitelerin bir kısmı Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi'nin (ÖSYM) yapmış olduğu sınav sonuçlarına göre öğrenci alımı yaparken, bir kısmı ise fakülte tarafından yapılan yetenek sınavı ile almaktadır (Türk Tasarım Danışma Konseyi, 2016, s. 10-11).

2.3. Malzeme Kavramı ve Malzemelerin Sınıflandırılması

Malzeme, birçok alanda önemli olmakla birlikte üretilecek ürünlerde önemli etkisi bulunan bir unsurdur. Kimi zaman nesnel, kimi zaman da soyut malzemeler tasarımın tamamlanmasına yardımcı olmaktadır. Buna bir örnek olarak; grafik tasarımında, fiziksel olarak malzemedan ziyade dijital ortamlarda depolanan görsel malzemelerin yani soyut malzemelerin, tasarımı bir bütün haline getirmekte daha önemli olduğu gösterilebilir (Boztaş, 2011, s. 47).

Malzemenin önem kazandığı alanlardan biri de inşaat sektörüdür. Hem pratikte hem de eğitim alanında malzemenin kullanımının önemiyle birlikte malzemenin sürdürülebilirliğinin de önemi ortaya çıkmıştır. İnşaat konusundaki eğitimler, inşaatta yaratıcılık, nitelikli tasarımlar ya da ürünler ortaya konabilmesine destek vermektedir. (Kayıhan ve Tönük, 2008, s. 140).

İnşaata paralel olarak ele alınabilecek olan bir alan olarak mimarlık da malzemenin ve malzeme bilgisinin değer kazandığı alanlardan biridir. Mimarlıkta malzemelerin hem tasarım hem de pratikte nerede, nasıl ve ne miktarda kullanılacağına bilinerek hareket edilmesi önemlidir. Mimarlık eğitimi alan bireyler, yaratım sürecinin başlangıcı olan çizimden, malzemelerin vücut bulduğu ana dek tam olarak ne ifade ettiklerini ve bunlarla ne denli yaratıcı, farklı ve sürdürülebilir ürünler ortaya koyabileceğini bilememektedir. Bu bağlamda bireylerin eğitim anlamında desteklenmesi gerekmektedir (Perker, 2011, s. 83).

Diğer alanlarda olduğu gibi sanat alanında da malzeme bilgisi önemlidir. Tüm sanat alanlarında, tasarımcıların hemen hepsinin malzeme konusunda yeterli bilgiye sahip olması tasarımların niteliğini doğrudan doğruya etkilemektedir. Bu da tasarım süreçleri açısından, malzemenin ve malzemeye dair bilginin önemli bir araç olarak görülmesine neden olmuştur. (Alp, s. 51-52).

Endüstriyel tasarımda hem uygulama hem de eğitim süreçlerinde ahşap, metal, plastik, seramik, cam gibi bilinen malzemelerin yanı sıra yetiştirilebilir, şekil hafızalı, kompozit, dönüştürülmüş, akıllı, geri dönüşümü söz konusu, bio temelli malzemeler gibi birçok malzeme kullanılmaktadır. Bu malzemelerin nasıl kullanılacağı konusunda öğrencilerin bilgilendirilmesi ve malzeme ile tasarım süreçlerinin nasıl işleyeceğine dair eğitimler alması gerekmektedir. Bu da malzemenin endüstriyel tasarıma dair eğitimler içerisindeki yerinin ne denli önemli olduğunu göstermektedir (Ertaş ve Şatır, 2018, s. 35).

Üretim aşamasında planlanan moda tasarımı için yapım teknikleri, bütünlük ve kaliteyi korumak amacıyla en az diğer tüm alanlarda olduğu kadar önem arz etmektedir. Tasarımsal öğelerin birlikteliğinin uyumu ise tasarımcının üzerine düşen en önemli görevlerden biridir. Çünkü tasarımsal bağlamda her malzemenin uygulama tekniği birbirinden farklı olduğundan bu durum tasarımı da sınırlandırmaktadır (Cebeci, 2013, s. 38).

Malzeme seçiminde geniş ölçekli bir perspektif benimsenmesi önemlidir. Perspektifin yanında, malzemelerin hangi amaca yönelik olarak kullanılacağına bilinmesi de önemlidir. Malzemenin bol ya da çok çeşitli olmasından ziyade, kullanılacağı amacın iyi bir şekilde tespit edilmesi ve hedefe yönelik olarak kullanılması gerekmektedir. Ancak bu şekilde belirli bir moda kimliğinin oluşturulması sağlanabilecektir (Molla, 2007, s. 41).

Genel anlamda moda tasarımı açısından birçok farklı unsurun önemli olarak değerlendirilebileceği görülmektedir. Her yeni tasarımcı ve her yeni tasarım, yeni bir tekstil ürününün ortaya çıkarılması adına önemli bir adım olmakta, bu vesile ile de ürünlerin farklı kılınması ve yeni tarzların ortaya çıkarılması adına malzemelerin değişimi ve gelişimi önem kazanmaktadır. Moda tasarımında malzeme, beklentilerin ötesinde tasarımların gerçekleştirilmesi ve böylece yeni trendler yaratılması noktasında yararlı olmaktadır. Son dönemlerde moda akımlarının dikkat çektiği ve tekstil sektörünü yönlendiriyor olduğu görülmektedir. Bu süreçte kullanılan malzemelerin, sıradan olarak değerlendirilebilecek olan ürünlere nitelikli bir sanatsal kimlik kazandırdığı görülmektedir. Bununla birlikte malzeme, bir tekstil ürününün ilk

ortaya çıktığı şekliinden çok daha farklı bir kimliğe bürünmesi konusunda destekleyici unsur olmaktadır (Gürçüm vd. 2016, s. 1716).

Malzeme, modanın temelinde yer almakla birlikte zamanla fonksiyonları değişim göstermektedir. Temel olarak malzeme, bir bakıma tekstil ürününü meydana getirmektedir. Fakat zaman içerisinde bu fonksiyonunun ötesinde görevler üstlenmiştir. Modacılar, tasarımcılar, tekstil üreticileri vb. moda ile ilintili olan tüm kesim, farklılaşabilmek adına malzemelerinin çeşitliliğini ön plana çıkarmaya ve malzeme yelpazelerini geniş tutmaya çalışmışlardır. Bu genişlik, modadaki farklı eğilimler ile birlikte farklı tekstil ürünlerinin ortaya çıkarılmasını, böylece tekstilde farklılaşmayı sağlamıştır (Erbıyıklı, 2013, s. 49). Bir bakıma bu durumu, tekstil dünyası içerisinde bir çekişme ve rekabet olarak görmek mümkündür. Böylelikle malzeme, tekstil dünyasındaki aktörler için belirleyici bir unsur haline gelebilmektedir.

Moda tasarımı açısından malzemenin önemi açık olmakla birlikte konu içerisinde önem kazanan hususlardan bir başkası da malzemelerin kullanımıyla birlikte çevreye verilen zararların azaltılmasıdır. Temel olarak daha az materyal ile doğaya zarar vermeden ya da verilen zararın en aza indirilmesi neticesinde, daha doğa dostu tasarımların ve tekstil ürünlerinin üretilmesi hedeflenmektedir. Bu durum, tekstil sektörü açısından artık önemli bir hedefdir. Öte yandan tasarımların çıktısı olacak unsurlarda kullanılan malzemelerin daha az miktarda, bir o kadar verimli kullanılabilmesi adına malzeme verimliliğinin önem kazandığı görülmektedir (Mangır, 2016, s. 145-147).

Malzeme verimliliği konusunda, son yıllarda “yavaş moda” olarak adlandırılan ve mümkün olduğunca organik malzeme kullanmak sureti ile tekstil ürünlerinin üretilmesini öngören yaklaşımın büyük bir etkisi bulunmaktadır. Malzemelerin geri dönüştürülebilir olması temeli üzerine inşa edilen bu yaklaşım, sürdürülebilirlik açısından gereken şartlar oluşması konusunda fırsatlar bulunmadığında, uzun süre dayanıklılığını koruyan malzemelerin üretimini ve kullanımını öngörmektedir (Tiber ve Yücel, 2018, s. 957-958).

Sürdürülebilirlik, her alanda olduğu gibi malzeme kullanımı alanında da son yıllarda önem kazanan bir konudur. Malzemede sürdürülebilirlik, malzeme üretimi açısından kullanılan kaynakların mümkün olduğunca nitelikli bir şekilde elde edilmesi, düşük ölçekli, az zaman ve emek harcanmasıyla, sadece ihtiyaç duyulan düzeyde malzemenin üretiminin ve temininin sağlanmasıdır (Tiber ve Yücel, 2018, s. 957). Aynı zamanda sürdürülebilirlik üretim unsurlarının doğaya ve insan sağlığına da zarar vermesini engellemektedir (Can ve Ayvaz, 2017, s. 113).

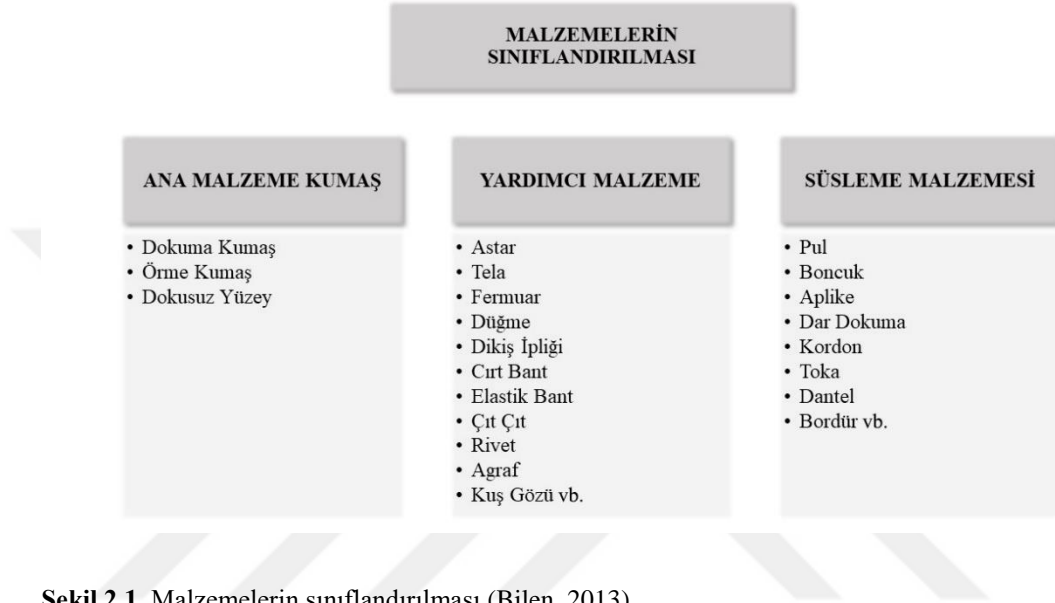
Öte yandan moda tasarımında malzeme konusundaki çalışmaların ve faaliyetlerin, giderek daha fazla teknoloji ile yakın ilişkilerinin bulunduğunu görmek mümkündür. Üç boyutlu yazıcılar başta olmak üzere, malzeme üretimi konusunda yeni ufuklar açan tüm yöntemler, moda tasarımcıları ve tekstil ürünleri üreticileri açısından son derece önemli olmaktadır. Bu araçlar ve bu yeni yönelimler sayesinde, moda tasarımı ve malzeme arasındaki etkileşimin, sadece tasarım süreçlerinde değil, aynı zamanda tasarım sonrasında, çıktı elde edilen süreçlerde de teknolojiden yoğun bir şekilde faydalandığı gözlemlenmektedir. Özellikle de son yıllarda giderek yaygınlaşan üç boyutlu yazıcılar, malzeme üretim yelpazesinin geliştirilmesi adına tekstil ve moda dünyasının mimari ve sanat öğeleri kadar geniş imkânlar sunmaktadır (Çileroğlu ve Nadasbaş, 2018, s. 232-235). Ayrıca moda uyarlanan her türlü yeni malzeme moda tasarımcılarını cesaretlendirmekte yeni stil ve teknikler vasıtasıyla sanatsal anlamda ürünler ortaya koymaya teşvik etmektedir (Erdoğan, 2011, s. 70).

Tasarım aşamasında, seçilecek olan malzeme türünün kararlaştırılması önemlidir. Malzemenin kararlaştırılması; tasarım sonrası aşamada, ortaya konulacak olan ürünün ve söz konusu ürünün piyasada yaratacağı etkiyi belirlemektedir. Bu nedenle malzeme seçimi, sadece finansal anlamda yarattığı etki ile değerlendirilmemekte, aynı zamanda ürünün gelecekteki durumunda belirleyici unsur olmaktadır (Gürşahbaz ve Güngör, 2014, s. 10).

Öte yandan malzeme, moda tasarımı açısından sembolik bir değere de sahiptir. Bu değere göre malzeme, üzerinde bulunduğu tekstil ürünü ya da temsilcisi olduğu moda akımının sembolik bir değeridir. Malzeme, modayı ve moda ile ilintili unsurları takip eden, inceleyen, üreten vb. tüm tarafların dikkatini çeken, bu vesile ile de modanın

hangi yönde ve ne nedenle oluşturulduğunu ortaya koymaktadır (Crane ve Bovone, 2006, s. 322).

Giysi üretiminde kullanılan malzemeler; ana malzeme, yardımcı malzeme ve süsleme malzemesi olmak üzere üç ana grupta toplanabilmektedir (Şekil 2.1.).

Şekil 2.1. Malzemelerin sınıflandırılması (Bilen, 2013)

2.3.1. Giysi üretiminde kullanılan ana malzeme kumaş

Giysilerin ana unsurunu kumaş ve dokumalar oluşturmaktadır (Koç, Koca, 2016, s. 244). İpliklerin birbiri üzerinden geçirilmesi suretiyle meydana getirilen dayanıklı ve esnek yüzeylere dokuma-kumaş denir (Aker ve Bostancıoğlu, 1970, s. 221).

Üretim tekniklerine göre kumaş çeşitleri üçe ana başlık altında değerlendirilebilir:

- Dokuma Kumaşlar
- Örgü Kumaşlar
- Dokusuz yüzeyler (Nonwoven kumaşlar, keçeler)

Dokuma kumaşlar, çözümlü (dikey yön) ve atkı (yatay yön) ipliği olmak üzere en az iki iplik sisteminin daha çok dikey yönde birbirini kesmesi ile oluşmaktadır. Farklı dokuma türlerine göre üç ve daha çok iplikten de oluşabilmektedir. Dokuma kumaşların esnekliği boyuna çok az düzeyde, enine az düzeyde verev (45°'lik açı)

yönde ise fazla düzeydedir (Sarioğlu, Çağlayan, Yıldız, 2012, s. 21). Bir diğer kumaş türü olan örgü kumaşların üretiminde iplikler ilmek şeklinde yan yana ve üst üste birbirlerinin içerisinden geçerek bağlantı kurmaktadır. Örme kumaşlar elde veya makinelerde farklı iplik kalınlıklarında ve sıklıklarda üretilebilmekle birlikte farklı iplik kalınlığı ve sıklığı örgü kumaşların görüntüsüne etki eden faktörlerdendir (Koca, Koç, 2008, s. 11).

Dokuma kumaşlar ve örme kumaşların dışında, birçok farklı tekniklerle değişen tüketici ihtiyaç ve taleplerini karşılamak adına diğer dokuma türlerine göre daha ekonomik olan “nonwoven” yani dokusuz yüzeylerde elde edilebilmektedir. İplik kullanılmadan, doğrudan liflerden üretilen bu yüzeylere hızla gelişmekte olan teknolojiye paralel gösterdiği yenilikçi performansı ile hazır giyim sektörünün dışında özellikle tıp sektörü, ulaşım sektörü, temizlik vb. birçok alanda ihtiyaç duyulmaktadır (Keser, 2017).

Giyim endüstrisinde tasarım kavramının ön plana çıkmasıyla birlikte tekstil endüstrisinin de buna paralel olarak gelişme göstermesini sağlamıştır. Giysi üretiminde kullanılan malzeme çeşitliliği kumaşların kullanım alanlarının da farklılıklar göstermesine neden olmuştur (Gürcüm vd., 2016, s. 1719). Kumaş özelliklerini bilmek ve kumaş kalitelerini tanımak bir moda tasarımcısı için büyük önem taşır. Kumaş seçimi, giysinin başarısında en önemli etkidir. Öncelikle, gramaj ve tuşe, kumaşı şekillendirerek, biçim vererek ya da drapajı sağlayarak giysinin silüetini etkiler. Seçimde dikkat edilecek ilk nokta kumaşın tuşesidir. “Tuşe” tekstilde kumaşların elimize yapışması, kayganlığı, yumuşak veya sert olması gibi bireylerde uyandırdığı hisler olarak tanımlanabilir. İkinci olarak kumaş işlevine göre göstereceği performans için seçilirken son olarak ise estetik değeri ön plana çıkmalıdır (Sorger ve Udale, 2013, s. 76).

2.3.2. Giysi üretiminde kullanılan yardımcı malzemeler

Astar: Büyük ölçüde kıyafetlerin içerisinde kullanılan astarların tercih nedeni temel olarak giyimi kolaylaştırılması, diğer aşamada ise kıyafetlerin kolay kirlenmesinin engellenmesine çalışılmasıdır. Genellikle ceket ve palto gibi kıyafetlerde tercih edilen astar temel olarak sıcak havanın korunması ve moda dolayısıyla da ürünlere şıklık

katması amacıyla tekstil ürünlerinde kullanılmaktadır. Kimi tekstil ürünleri için astar, sahip olduğu rutin fonksiyonların dışında, aynı zamanda, tekstil ürünlerine estetik bir değer katmak adına da kullanılmaktadır (Pamuk, 2002, s. 116; Bilen, 2013, s. 109).

Tela: Tekstil ürünlerinde tasarımcıların beklenen kalite ve niteliği yaratmak adına kullandıkları tela, farklı şekillerde kumaşa tutturulmak sureti ile kullanılan bir ara katman olmaktadır. Kumaşın, ilerleyen kullanım dönemlerinde yıkama, ütüleme ve herhangi bir yıpranma sorununa karşı direnç oluşturması beklenen tela, tekstil ürünlerinin dayanıklılığı konusunda önemli ve yardımcı bir unsur olmaktadır (Bilen, 2013, s. 69).

Fermuar: 1893 yılında Withcomb Judson'un "kaygan kopça" olarak ifade ettiği fermuarlar kullanım alanı oldukça geniş bir yardımcı malzemedir (Özipek, 2018, s. 26). Giysilerin farklı parçalarının ya da birbirlerini tamamlayan parçalarının birleştirilmesi adına kullanılan fermuar, aynı zamanda çanta, yastık gibi tekstil unsurlarının yoğun olarak kullanıldığı ürünlerde de kullanılmaktadır. Bu parça aracılığıyla bir kilitleme sistemine dayalı olarak farklı parçaların ya da birbirlerini tamamlayan parçaların birbirleri ile birleştirilmeleri sağlanırken aynı zamanda parçaların birbirleri ile olan bağlarının kuvvetlendirilerek ürünlerin sağlamlığının artırılmasına çalışılmaktadır. Fermuarlar şerit, filit, dişler, stoper, kursör ve elcik olarak farklı şekillerde tekstil ürünleri üzerinde uygulanabilmektedir (Pamuk, 2002, s. 112, Ertürk, 2011, s. 13)

Düğme: Tekstil ürünlerinde belki de en uzun süredir kullanılan ürünlerden olan düğmeler, metal, plastik, ağaç, hayvan dişleri vb. unsurlardan üretilmektedir. Bu şekilde düğmelerin, modanın akış süreci içerisinde bir süs unsuru olarak farklı şekillerde kullanıldığı görülmektedir. Düğme, polyester, plastik, metal/metalize, tahta, kaplama ve kot düğmeleri olan çakma düğmeler olarak kullanılmaktadır. Düğmeler hem bir ana tekstil malzemesi hem de süsleme ile birlikte tekstil ürünlerine farklı bir görünüm kazandırmak adına kullanılan ürünler olmakla birlikte aynı zamanda sadece birer süs unsuru olarak da tekstil ürünlerinin üzerinde konumlandırılabilirler (Pamuk, 2002, s. 109; MEGEP, 2014, s. 3).

Dikiş ipliği: Giysinin üretilebilmesi adına tekstil sektöründe büyük öneme sahip olan dikiş ipliği; doğal ya da sentetik yollardan elde edilen liflerin çeşitli işlemlerden geçerek iplik haline gelmesinin ardından iki veya daha fazla katlı ipliğin birbirleri ile bükülmesi ile elde edilmektedir (Koca, Koç, 2006, s. 22). Dikiş iplikleri malzeme türüne ve uygulanma şekillerine göre farklılıklar göstermektedir. Malzeme türüne göre dikiş iplikleri pamuk, sentetik, karışım esaslı ve ipek dikiş iplikleri olarak ayrılmaktadır. Diğer yanda ise uygulanma şekillerine göre dikiş iplikleri makara, masura, bobin, çile, yumak ve örgülü iplikler olarak ayrılmaktadır (Pamuk, 2002, s. 107-108).

Velcro / Cırt bant : Uzun yıllardan bu yana farklı formatlarda ve farklı amaçlar için kullanılan cırt bantlar, temel olarak iki tekstil malzemesinin güçlü bir şekilde birbirine tutturulmasını sağlamaktadır. TS 12848'e göre velcro/cırt bant "Üzerinde ilmekler bulunduran dokunmuş kumaştan yapılmış bir şerit ile üzerinde bu ilmeklere takılarak kenetlenmeyi sağlayan uygun yapılar bulunduran bir başka şeritten meydana gelen ve iki malzemenin birbirine tutturulmasını sağlayan tekstil malzemesi" olarak tanımlanmaktadır (Bilen, 2013, s. 123).

Elastik bant (lastik): Temel olarak tekstil ürünlerinin esneme ve insan bedenine tam olarak oturması konusunda yardımcı işlevi bulunan lastik, likra tarzı unsurlarla desteklenmek sureti ile iç çamaşırlarında ve spor giysilerinde sıklıkla kullanılmaktadır. Lastik, farklı kullanım alanlarına göre farklı malzemeler ile şekillendirilmekte, bu vesile ile de farklı alanlarda kullanılabilir (Bilen, 2013, s. 117).

Vatka: Yardımcı bir malzeme olarak vatka üst ve dış giyimde kullanılan bir malzeme olarak değerlendirilebilecektir. Geçmiş yıllarda farklı bir moda tasarımı uygulaması olarak çoğunlukla kadınların kıyafetlerinde kullanılan vatka, büyük ölçüde içe monte edilen bir parça olmuştur. Vatka, dar omuzların geniş gösterilmesi; fiziksel olarak omuz ölçülerinin eşitsizliklerini gizlemek; kıyafetlerin omuz alanlarına destek oluşturmak ve kıyafetlerin dökümlü olarak gözükmemesini sağlamak amacıyla üretilmiştir. Modaya göre 1980'li yıllarda sık olarak kullanılan vatkalar, halen geçerliliğini korumakla birlikte mevcut süreçte kullanılan vatkalar daha küçük ve dar boyutta, sadece kumaşı belirli noktalarda toparlamak adına kullanılmaktadır. Vatkaların geçmişte sadece omuzlar için

kullanılması durumu mevcut tekstil üretimin de değişime uğramıştır (Dayı, 2006, s. 73; Pektaş, 2006, s. 29).

Çıt çıt (fermejüp): Metal, plastik veya farklı malzemelerden üretilen daire ya da kare gibi farklı formlarda tabanı olan birisi çıkıntılı diğeri oyuk olarak iki parçadan oluşan kapanma gerecidir (Newman, Shariff, 2013, s. 184). Pres yoluyla veya dikim yoluyla giysilere monte edilen çıtçıtlar daha çok gerginliğin az olduğu (bebek ürünleri, bluzlar, manto ve kaban gibi dış giyim ürünlerinde vb.) kapanma paylarında tercih edilirler (Bilen, 2013, s. 127).

Rivet: Giysilere süsleme ve dikişlerin birleştii yerlere sağlamlaştırma amacıyla baskı yöntemiyle tutturulan genellikle metal malzemedden yapılmış ve daire ya da kare şeklinde tabanı olan farklı uç formları olan malzemelerdir. Bir diğer adı perçin olan rivetin en yaygın kullanım yeri olarak denim pantolonların cep kenarları, çantalar ve kemerler sıralanabilmektedir (Newman, Shariff, 2013, s. 184).

Agraf: Giysilerin kapanma paylarını karşılıklı tutturmaya yarayan paslanmaz nikel, pirinç, kalay veya plastik malzemelerden yapılmış kapanma gerecidir. Bir tarafı çengel şeklinde diğer tarafı da çengele takılacak şekilde olan agrafın diğer adı kopçadır. Agrafklar farklı renk ve boyutlarda üretilebilmekte olup giysilere baskı yoluyla ve ya elde dikilerek tutturulabilmektedir (Bilen, 2013, s. 127).

Kuşgözü: Giysilerde veya aksesuarlarda içerisinden ip, kordon, kurdele, lastik vb. malzemelerin geçirilerek kapanma işlevi görmesine yarayan yardımcı malzemelerdir. Metal veya plastik gibi çeşitli malzemelerden farklı boyalarda üretilmektedir. İki parçadan oluşmakta olup, üstteki parçaya kapsül alttaki parçaya da pul adı verilmektedir (MEGEP, 2009 s. 76).

2.3.3. Giysi üretiminde kullanılan süsleme malzemeleri

Temel olarak tekstil ürünleri içerisinde yoğun bir şekilde kullanılmamakla birlikte süsleme malzemeleri, ürünlerin şıklık düzeyinin artırılması ve bu vesile ile de ticari anlamdaki çekiciliklerinin artırılması amacıyla kullanılmaktadırlar. Hazır danteller, şeritler, pul-boncuklar ve nakışlı desenler, süsleme malzemeleri arasında en çok

kullanılanlarıdır. Süsleme malzemeleri genellikle göze hitap eden ürünler olmaktadır. Süsleme malzemeleri toplu olarak tekstil ürünleri üreten firmaların dışındaki firmalar tarafından üretilmektedir. Bu nedenle süsleme malzemelerinin çoğunlukla dışarıdan temin edilen ürünler olduğu, ancak belirli tekstil ürünleri için ortak tasarımlar dâhilinde üretildikleri görülmektedir (MEGEP, 2011, s. 3).

Dar Dokuma Ürünleri: Genişliği 0,5 cm ile 20 mm arasında değişkenlik gösteren dar dokuma ürünleri iplik ve lateks olmak üzere iki farklı şekilde kullanılmaktadırlar. Aldıkları şekle göre farklı alanlarda kullanılabilen dar dokuma ürünlerinin moda tasarımı dışında en sık kullanılmış oldukları alanlar sağlık sektörü, savunma sanayi, saraciye, otomotiv sanayi ve mefruşattır (Pamuk, 2002, s. 118).

2.4. Moda Tasarımında Malzeme Seçiminin ve Tedariğinin Önemi

Ürün tasarımı sürecindeki aktivitelerden biri malzeme seçimidir. Malzeme seçimi bir problem çözme aşaması olarak görülmekle birlikte problem çözme aşaması yüksek oranda bilgi gerektirmektedir. Alınacak malzeme kararları tasarlanan ürünün başarılı bir şekilde hayata geçmesini sağlayacaktır (Derviş, 2014, s. 60). Giysi tasarımının üretiminde tekstil malzemeleri moda tasarımcılarının temel hammaddesidir. Bu nedenle tasarımcıların tekstil malzemelerinin, özellikleri ve üretim süreçleri ile ilgili belli seviyede bilgi sahibi olması, tasarımlarını oluştururken yol gösterici bir nitelik kazanmasını sağlamaktadır (Ertürk, vd. , 2013, s. 86).

Sektörde yer alan giyim üreticilerinin ise gerek ulusal gerekse de uluslararası pazarlarda rekabet edebilmeleri ve mevcut güçlerini artırabilmeleri için malzeme ve işçilik açısından daha nitelikli ürünler ortaya koymaları gerekmektedir. Bu noktada malzemelerin seçimine dair genel ve teknik bilgilerin yanında tedarik kanalları ve tedarik süreci de ayrı önem arz etmektedir.

Kelime anlamı olarak tedarik, istenilen ürünün gerekli zamanda ve yerde bulundurulması ve temin edilebilmesi için fiziksel dağıtımının sağlanabilmesi işlemidir (Arabacı, 2004, s. 18). Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre “araştırıp bulma, sağlama, elde etme” şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2018, Url-15). Aynı zamanda tedarik kavramı işletmelerin ihtiyacı olan hammadde, malzeme, makine teçhizat veya nihai

mamullerin sağlanmasıyla ilgili süreç, faaliyet ya da sorumlulukları ifade etmektedir (Seyidoğlu, 1992, s.612).

Üreticilerin müşteri taleplerini doğru tahmin ederek bu ihtiyaç ve istekler doğrultusunda üretim gerçekleştirmeleri gerekmektedir. Bu süreçte malzeme ulaşılabilirliğinin tasarım üzerindeki etkileri son derece önemli olup malzeme tedarik sürecine ilişkin temel olarak aşağıdaki faktörler önem arz etmektedir.

Fiyat: Malzeme seçiminde fiyat önemli bir kriterdir. Bir tasarımın başarılı ve teknik açıdan üzerinde emek verilmiş olmasının yanında, alınabilirliği de önemlidir. Malzeme fiyatı, tasarımın nihai fiyatını da etkileyen, pazarlama alanında önemli etkenlerden birisidir. Fiyat aynı zamanda markalaşma sürecinde de önemli değişkendir. Bu nedenle malzeme seçiminde ve tedarik sürecinde de etkili rolü olduğu söylenilebilir (Dışpınar, 2013, s. 43, Dal ve Gürpınar, 2010, s. 13).

Kalite: Malzemenin kalitesi, tasarımın kalitesini doğrudan etkileyen önemli bir etken olarak ifade edilebilir. Tasarım yöntemi ve orijinalliği çok iyi olsa da, düşük kaliteli malzeme ile tasarımda istenilen kaliteyi elde etmek mümkün olmayabilir. Bunun yanında malzeme ergonomisi ile kalitesi arasında da ilişki vardır. Bu nedenle malzeme seçim ve tedarik sürecinin bir diğer değişkeni olarak kalite seçilmiştir (Dal ve Gürpınar, 2010, s. 25).

Destek: Malzeme seçiminde ve tedarik sürecinde bir diğer önemli faktör destektir. Bu noktada esnafın, devletin, kamu kurumlarının ya da meslek derneklerinin verdikleri destekler önem arz etmektedir (Dal ve Gürpınar, 2010, s. 24, 48).

Mevcut teknoloji: Mevcut teknoloji tasarımda malzemeyi etkileyen önemli unsurdur. Farklı dekoratif özelliklerin yanında farklı işlenebilme ve ergonomi özellikleri, tasarımcının daha özgün çalışmalar ortaya çıkarmasına katkı sağlayabilir. Bu nedenle mevcut teknoloji araştırmada bir diğer değişken olarak seçilmiştir (Dışpınar, 2013, s. 89).

Arz: Arz en genel tanımıyla, piyasada bir ürünün sunulması ve var olması durumu şeklinde tanımlanabilir. Malzemeyi seçebilmek için, öncelikle malzemenin piyasada

arz edilmesi gerekir. Bu nedenle arz değişkeni, araştırmanın bir diğer değişkeni olarak seçilmiştir (Dal ve Grpnar, 2010, s. 23).

2.5. Moda Tasarımı Eğitiminde Malzeme Dersi ve nemi

Moda tasarımı eğitimi sürecinde birçok farklı unsur eğitim yapısının içerisine katılmakta ve bu vesile ile de moda tasarımı eğitiminin hem nitelikli hem de mevcut moda şartlarına uygun hale getirilmesine çalışılmaktadır. Moda tasarımı eğitimi bu şekilde gelecekte modacı olacak olan ya da mevcut süreçte modacı olarak görev yapan bireyler açısından çok yönlü bir bakış açısı sunabilmektedir. Söz konusu eğitim süreci içerisinde malzeme bilgisine yönelik dersler moda tasarımı ğrencilerinin malzeme seçim ve yeteneklerinin geliştirilmesi adına büyük bir öneme sahiptir. Moda tasarımına dair eğitim süreçlerinde malzeme, bir ürünün nasıl daha çekici, değerli ve çarpıcı hale getirilebileceği konusunda öğrencilerin eğitimine destek sağlamakta ve her bir tasarımcının, kendisine ait farklı ürünler ortaya koyabilmesi adına etkili bir unsur olmaktadır (Başaran ve şirin, 2013, s. 93). Tasarımcılar tarafından gerçekleştirilmek istenen ürün ancak doğru malzeme ile buluştuğunda anlam kazanmaktadır.

Kısaca malzeme dersi atölyelerde doğmuş ve daha sonra üniversitelere geçmiştir. Modern niversite tasarım eğitiminde teknolojiye endeksli malzeme dersleri verilmektedir. Öğrenciler geleneksel zanaat yerine gelişen teknolojiye odaklanmaktadır (Lawson, 1997). Bu durum her ne kadar yeni malzemelerin ve üretim yöntemlerinin öğrenilmesi noktasında olumlu sonuçlar doğursa da giderek tasarım ğrencilerinin malzemeler ile pratik etkileşiminin azalmasına neden olmaktadır. Tasarımcıların malzemeleri deneyleyerek öğrenmesi gerekmektedir. Bu bilgiler ışığında öğrenciler ile malzemelerin etkileşime girebileceği bir malzeme dersinin endüstriyel tasarım eğitimi için önemli olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (Derviş, 2014, s. 44).

Malzeme dersleri endüstriyel tasarım ğrencilerinin malzeme seçim yeteneklerini geliştirme üzerine kurgulanmaktadır. Tasarımcının rn ile elde etmek istediği soyut ve somut sonuçlara ulaşabilmek ancak doğru bir malzeme seçim süreciyle gerçekleşebilir. Seçilen malzemeler ürünün karakterinin oluşmasına ve anlamlar taşımına olanak sağlar. Tasarımcının ürüne yüklediği bu semiyotik ve semantik anlamlar malzemeler vasıtasıyla

kullanıcıya iletilir. Ürünün hedeflenen kullanıcıya istenilen mesajı ulaştırması doğru bir malzeme seçimiyle gerçekleştirilebilir bir durumdur (Derviş, 2014, s. 44).

Tekstil malzemeleri moda tasarımcılarının da temel hammaddesidir. Tekstil endüstrisi moda endüstrisinin ilk basamağıdır. Bu nedenle tasarımcıların tekstil malzemeleri, özellikleri ve üretim süreçleri hakkında belli seviyede bilgi sahibi olmaları, tasarımlarını oluştururken yol gösterici olacaktır. Malzeme bilgisine yönelik dersler, üniversitelerin müfredatlarında farklı ders adları ile yer almaktadır. Eğitim programları içerisinde teorik olarak yer alan malzeme bilgisine yönelik dersler, öğrencilerin alana yönelik uygulamalı derslerini desteklemekte ve ürün tasarlama ve üretme sürecinde öğrencilere yol gösterici olmaktadır.

Giysi üretiminin ana maddesini ve yardımcı malzemelerini tanımaya/ayırt etmeye yönelik içeriklerden oluşan malzeme bilgisi dersi ülkemizde moda tasarımı eğitimi veren üniversitelerin müfredatlarında farklı birçok isim adı altında verilmektedir (Çizelge 3.1. – Çizelge 3.2.). Derslerin içerikleri incelendiğinde tamamı teorik ağırlıkta olup eğitim öğretim süresi boyunca müfredatta bir veya iki dönemde yer bulmaktadır. Bu dersler ve içerikleri aşağıda sıralanmaktadır.

Tekstil Malzeme Bilgisi Dersi

Bu ders Akdeniz Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi - Tekstil ve Moda Tasarımı), Altınbaş Üniversitesi (Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi - Moda ve Tekstil Tasarımı), Atılım Üniversitesi (Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi - Moda ve Tekstil Tasarımı) ve Yeditepe Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi - Moda ve Tekstil Tasarımı) müfredatlarında zorunlu ders olarak yer almaktadır. Tekstil endüstrisinde kullanılan malzemelerin, fiziksel, kimyasal ve teknik özellikleri hakkında altyapı oluşturmak amacı içeren derste tekstil elyafının özellikleri hakkında bilgiler yer almaktadır. Dersin içeriğinde bitkisel, hayvansal, rejenere ve sentetik lifler gruplandırılarak elde edilme yolları ve genel özellikleri yer anlatılırken iplik eğirme sistemleri, kumaş yüzeyi oluşturma yöntemleri, tekstil terbiye işlemleri, tekstil yüzeylerin renklendirilme teknikleri, destek ve birleştirme amaçlı kullanılan malzemeler üzerine kapsamlı bilgiler de verilmektedir. İkinci yarıyıldaki teorik olarak haftada 2 saat verilen dersin son 2 haftasında firma ziyareti yer almaktadır (Yeditepe

Üniversitesi, 2019, Url-16). Tekstil malzeme bilgisi aynı zamanda Altınbaş Üniversitesinde de üçüncü yarıyılıda teorik olarak verilmektedir (Altınbaş Üniversitesi, 2019, Url-17). Aynı Zamanda bu ders farklı üniversitelere bağlı fakültelerde “malzeme bilgisi”, “tekstil ve malzeme bilgisi”, “tekstil yüzeyleri ve malzeme bilgisi”, “moda tasarımcıları için tekstil materyalleri” adı altında benzer içeriklerde yer almaktadır.

Materyal Teknolojisi Dersi

Materyal Teknolojisi dersi Giresun Üniversitesi (Şebinkarahisar Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu - Moda Tasarımı) müfredatında zorunlu ders olarak yer almaktadır. Dersin amacı tekstil üretiminde kullanılan liflerin arasındaki temel farkı anlamaktır. Dersin içeriğinde doğal (bitkisel ve hayvansal) ve yapay (rejenere ve sentetik) liflerin karakteristik özellikleri kullanım alanları hakkında bilgiler verilmekte olup doğal ve yapay liflerin temel özellikleri, üretim yöntemleri, liflerin yapısı, liflerin kullanım alanları anlatılmaktadır (Giresun Üniversitesi, 2019, Url-18).

İstanbul Bilgi Üniversitesi’nde “Fashion Materials” (Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu – Moda Tasarımı) adı ile İngilizce olarak okutulan dersin amacı moda sektöründe kullanılmakta olan kumaş ve malzemeler hakkında bilgi vermektir. Derste öğrencilere tasarımcının hammaddesini oluşturan dokuma ve örme kumaşlar tanıtılarak günümüz teknolojik bilgileri ışığında elyaf halden yüzey olana kadarki teknik bilgiler verilmektedir. Bunun yanında baskı ve terbiye teknikleri de müfredat konuları arasında yer almaktadır (İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2019, Url-19). Ayrıca İstanbul Teknik Üniversitesi (Tekstil Teknolojisi ve Tasarım Fakültesi – Moda Tasarımı) ile SUNY (New York Devlet Üniversitesi) ortak eğitim programında “Materials & Construction I-II” adıyla yer alan dersin içeriği de benzer konulardan oluşmaktadır.

Kumaş Yapı Bilgisi Dersi

Kumaş Yapı Bilgisi dersi Atatürk Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi – Tekstil ve Moda Tasarımı), Çukurova Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi – Tekstil ve Moda Tasarımı), Eskişehir Teknik Üniversitesi (Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Fakültesi – Moda Tekstil Tasarımı), Gaziantep Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi – Moda ve Tekstil Tasarımı), Mimar Sinan Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi – Tekstil ve

Moda Tasarımı), Uşak Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi – Moda Tasarımı), Süleyman Demirel Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi – Tekstil ve Moda Tasarımı), Altınbaş Üniversitesi (Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi – Moda ve Tekstil Tasarımı), Başkent Üniversitesi (Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi – Moda ve Tekstil Tasarımı), Beykent Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi – Tekstil ve Moda Tasarımı), Işık Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi – Moda ve Tekstil Tasarımı), İstanbul Arel Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi – Moda ve Tekstil Tasarımı), İstanbul Aydın Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi – Moda ve Tekstil Tasarımı) müfredatında zorunlu ders olarak yer almaktadır.

Bu ders bazı fakültelerde tek bir akademik dönemde verilmekle birlikte bazı fakültelerde ise iki akademik dönemde Kumaş Yapı Bilgisi I ve Kumaş Yapı Bilgisi II şeklinde verilebilmektedir.

Dersin amacı öğrencilere temel kumaş yapılarının bilgisini, kumaşın temel örgü sistemini tanıma becerisi, tek ve çift katlı kumaş bilgisi ile temel örgülerden türeyen farklı yapıdaki örgüleri tanıma ve teknik açılımını yapma becerisi kazandırmaktır. Bu amaçla öğrencilere temel dokuma prensipleri, rips, dimi örgülerden türemiş örgüler, panama, bezayağı, saten örgüden türemiş örgüler, havlu dokuma yapısı, fantezi, dokular, kadife, pelüş dokular ile çok katlı kumaş yapılarından çift katlı kumaş dokularına kadar birçok yapı içerik anlatılmaktadır (Beykent Üniversitesi, 2019, Url-20). Bu ders Nişantaşı Üniversitesinde ise 2 saat teorik 2 saat uygulamalı olarak verilmektedir (Nişantaşı Üniversitesi, 2019, Url-21). Ayrıca başka fakültelerde “kumaş yapı analizi”, “giyside kumaş bilgisi”, “moda tasarımı ve malzeme ilişkisi” adı altında benzer içerikle yer almaktadır.

Selçuk Üniversitesinde 4 saat teorik olarak müfredatta yer alan “kumaş ve malzeme bilgisi” dersinin amacı öğrencilerin giysi üretiminin ana malzemesi olan kumaş ve yardımcı malzemelerini (astar, tela düğme, iplik vb.) tanımlarının yanında doğru seçim yapabilmelerine yönelik teorik bilgilerin verilmesidir. Dersin içeriğinde lif halden kumaş (örme-dokuma-dokusuz) oluşum sürecine dair teknik bilgiler yer almakla birlikte tekstil terbiyesi, boya baskı yöntemleri ve tekstil yardımcı malzemeleri gibi konular da oluşturmaktadır (Selçuk Üniversitesi, 2019, Url-22).

Yeditepe Üniversitesinde “dokuma kumaşlarda yapı bilgisi” adıyla yer alan ders ile öğrencilere dokuma yüzeylerin oluşturulabilmesi adına çeşitli yöntem ve tekniklerin öğretilmesi ve dokuma tasarımının yapıldığı derslerde uygulama yapabilmek adına gerekli teknik bilgilerin aktarılması hedeflenmektedir. Dersin içeriğinde; dokuma kumaşlara dair çeşitli kavramlar ve sınıflandırılmasına dair bilgilerin verilmesinin yanında kumaş üretim yöntemine dair teknik bilgilerde anlatılmaktadır. Ders üçüncü yarıyılıda haftada 3 saat teorik olarak verilmektedir (Yeditepe Üniversitesi, 2019, Url-16). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi müfredatında haftalık iki saat teorik şeklinde yer alan “örme kumaşlarda yapı bilgisi” dersinin amacı örme yüzeylerin oluşumuna dair temel teknik bilgilerin verilmesidir (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 2019, Url-23).

İplik Bilgisi Dersi

İplik Bilgisi dersi İstanbul Ticaret Üniversitesi (Mimarlık ve Tasarım Fakültesi – Moda ve Tekstil Tasarımı), Gaziantep Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi – Moda ve Tekstil Tasarımı), Giresun Üniversitesi (Şebinkarahisar Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu – Moda Tasarımı), Işık Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi – Moda ve Tekstil Tasarımı), İstanbul Aydın Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi – Moda ve Tekstil Tasarımı) müfredatında zorunlu ders olarak yer almaktadır.

İplik kavramı, yapısı ve oluşumu hakkında genel bilgilerinin verildiği derste önemli iplik kalite parametrelerinin tanıtılması, iplik numaralandırma sistemlerinin, çevirimlerinin ve büküm bilgilerinin öğretilmesi ile lif uzunluklarına göre iplik eğirme sistemlerinin tanıtılması hedeflenir. Öğrencilere iplik tipleri, yapıları ve özellikleri ile kullanım alanlarının açıklanırken bunun yanında iplik eğirme sistemleri ve prensiplerinin tanıtımı, ihtiyaca uygun iplik üretimi ve tasarımı için uygun lif ve proses seçimi ile temel iplik numaralandırma sistemleri öğretilmektedir. Yine Giresun Üniversitesi müfredatında yer alan fantazi iplik dersinde ise, fantezi iplik üretim yöntemleri, fantezi iplik tasarımı ve kullanım yerleri anlatılmaktadır (Gaziantep Üniversitesi, 2019, Url-24). Aynı zamanda iplik bilgisi dersi farklı üniversitelere bağlı fakültelerde “temel iplik bilgisi”, “elyaf ve iplik teknolojileri” ve “iplik teknolojisi” adı altında benzer içeriklerde yer almaktadır.

Tekstil Teknolojisi

Akdeniz Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi – Tekstil ve Moda Tasarımı), İstanbul Aydın Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi – Moda ve Tekstil Tasarımı), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi – Tekstil ve Moda Tasarımı), Süleyman Demirel Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi – Tekstil ve Moda Tasarımı), Başkent Üniversitesi (Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi – Moda ve Tekstil Tasarımı), İstanbul Gelişim Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi – Moda ve Tekstil Tasarımı), Nişantaşı Üniversitesi (Sanat ve Tasarım Fakültesi – Tekstil ve Moda Tasarımı) müfredatında zorunlu ders olarak yer almaktadır.

Tekstil liflerinin elde edilmesinde kullanılan her türlü malzemeyi ve bu malzemelerin özelliklerinin sınıflandırılmasına dair bilgilerin yer aldığı dersin içerisinde; tekstil ve kimyasal liflerde kullanılan elyaf kavramı, ve çeşitlerine dair bilgiler yer almaktadır (Çankırı Karatekin Üniversitesi, 2019, Url-25). Aynı Zamanda bu ders farklı üniversitelere bağlı fakültelerde “genel tekstil teknolojisi”, “tekstil teknolojisine giriş”, “tekstil hammaddeleri” ve “temel tekstil bilgisi” adı altında benzer içeriklerde yer almaktadır. Gelişim Üniversitesinde yer alan temel tekstil bilgisi dersi 1 saat teori ve 2 saat uygulama olarak işlenmekle birlikte müfredat içerisinde teknik gezi yer almaktadır (Gelişim Üniversitesi, 2019, Url-26).

Nişantaşı Üniversitesi’nde 1 saat teorik ve 2 saat uygulama olarak yer alan “tekstil teknolojileri ve hazır giyim” dersinin içeriğinde iplik üretim ve numaraladırma sistemleri ile dokuma ve örme kumaşların yapılarını ve çeşitlerini öğrenmeye yönelik konular yer almaktadır (Nişantaşı Üniversitesi, 2019, Url-20).

Elyaf Bilgisi

Elyaf Bilgisi dersi Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi – Tekstil ve Moda Tasarımı), İstanbul Arel Üniversitesi (Güzel Sanatlar Fakültesi – Moda ve Tekstil Tasarımı) müfredatında zorunlu ders olarak yer almaktadır.

Dersin amacı öğrencilerin doğal ve yapay liflere ait genel strüktrel yapıyı tanıyabilmelerine yönelik bilgilerin verilmesi olup dersin içeriğini liflerin elde edilmiş

yöntemlerine göre sınıflandırılmasının yanında kumaşları görünüm ve doku gibi fiziki özellikleri ile ve bir takım kimyasal testler ile tanımlarına yönelik konular içermektedir (Arel Üniversitesi, 2019, Url-27). Aynı zamanda bu ders farklı üniversitelere bağlı fakültelerde “elyaf ve malzeme bilgisi”, “elyaf bilgisi”, ve “elyaf ve iplik teknolojisi” adı altında benzer içeriklerde yer almaktadır.

Tekstil Tasarımı Kumaş İlişkisi,

Haliç Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi’nde seçmeli olarak yer alan ders 2 saat teorik ve 2 saat uygulama olarak işlenmektedir. Giysi üretiminde kullanılmak üzere farklı materyallerden yüzey oluşturularak kumaş tasarlanması amaçlanan dersin içeriğinde tekstil malzemelerinin değişik teknik ve metodlarla ürüne dönüştürülmesine yönelik çalışmalar yer almaktadır (Haliç Üniversitesi, 2019, Url-28).

Akıllı Tekstiller / Nano Tekstil ve Akıllı Kumaşlar

Okan Üniversitesi Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Moda Tasarımı bölüm müfredatında zorunlu ders olarak yer almaktadır. Dersin amacı bu alanda yetişmekte olan öğrencilere gelişen teknolojiyi takip ederek teknik ve akıllı tekstiller ile ilgili farkındalığın oluşturulmasını sağlamak ve yenilikçi bir bakış açısı kazandırmaktır. Bu derste öğrenciler moda ve tekstil endüstrisi terminoloji ve üretim yöntemlerinin yanında, mühendislik ve bilişim sistemlerini de kapsayan interdisipliner yaklaşımla tekstil malzemelerinin fonksiyonellik ve performansla nasıl birleştiğini öğrenmektedir (Okan Üniversitesi, 2019, Url-29).

İstanbul Ticaret Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi’nde ise nano lif ve akıllı kumaş bilgisi, kullanım alanları, diğer disiplinler ile işbirliği ve nano liflerin üretim yöntemlerinin yer aldığı “nano tekstil ve akıllı kumaşlar” adıyla benzer içerikte ders yer almaktadır (İstanbul Ticaret Üniversitesi, 2019, Url-30).

Moda eğitimi açısından konu değerlendirilecek olursa, malzemenin önemine aşağıdaki unsurlar dâhilinde değinmek mümkündür (Arslan, 2009, s. 93-95):

- Eğitim alan bireyler, malzeme konusunda üretimden tüketime kadar detaylı olarak bilgilendirilmektedirler.
- Sadece ürünler açısından değil, tasarım aşamasında da malzemelerin nasıl tercih edileceği ve kullanılacağı konusunda özel eğitimler alınmaktadır.
- Moda akımları temelinde, malzemelerin moda tasarımlarına ne açıdan ve ne ölçüde yön verdiği açıklanmaktadır.
- Malzemenin özellikle tasarım süreçleri açısından yaratmış olduğu etki hem moda açısından hem de finansal açıdan incelenmekte ve açıklanmaktadır.
- Kalıp tasarımlar açısından hangi tasarım da hangi malzemelerin ne kadar yoğunlukta kullanılması gerektiği bilgileri aktarılmaktadır.
- Malzeme verimliliği ve malzeme sürdürülebilirliği kavramlarına dair bilgilendirme ve yönlendirme gerçekleştirilmektedir.
- Eğitim alan bireylerin kendi malzeme tasarımlarını gerçekleştirmeleri konusunda bilgilendirmede bulunmaktadır.
- Malzeme tasarımı sürecinin teknoloji ile olan uyumluluğuna dair bilgiler verilmektedir.

2.6. İlgili Araştırmalar

Moda Tasarımı / Moda ve Tekstil Tasarımı / Tekstil ve Moda Tasarımı öğrencilerinin eğitim gördükleri okullarda malzeme ile ilgili teorik derslerde aldıkları bilgiyi proje derslerinde uygulamada karşılaştıkları güçlükler ve bu bölüm öğrencilerinin malzeme satın alabilme veya malzeme tedarikçilerine ulaşabilme durumları üzerine yapılan bir çalışmaya rastlanmamıştır. İlgili görünen kaynaklar aşağıda kronolojik düzende özetlenerek açıklanmaya çalışılmıştır.

Fıçıcıoğlu (1996)'nın "Hazır Giyim Üretiminde Kullanılan Yan Sanayi Ürünleri Üzerine Bir Araştırma" isimli yüksek lisans tezinde, Türk hazır giyim firmalarında kullanılan yan sanayi ürünleri, temini ve kalite düzeylerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu hedef doğrultusunda 41 soruluk bir ölçek hazırlanmış olup, 10 hazır giyim firmasında pilot çalışma ile ölçeğin uygulanabilirliği test edilmiştir. Örneklem olarak TOBB (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği)'a kayıtlı İstanbul'daki 100 ve üzerinde işçi çalıştıran büyük ölçekli 186 hazır giyim işletmesinden rassal yöntemle

seçilen 50 işletmeye ölçme aracı uygulaması yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre hazır giyim sektöründe en fazla kadın ile erkek dış giyim eşyası üretilmektedir. İşletmeler yan sanayi ürünlerini temin ederken %34.5'inin dağıtıcı firmalardan yararlandığı, %63.7'sinin üretici firmalardan, %0.2'sinin ithalat yoluyla elde ettiği, %1.1'inin ürünleri kendilerinin ürettiği ve %0.5'inin ise bu ürünlerinin bazılarını kullanmadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Araştırmada en çok dikkat çeken sonuç işletmelerin stok fazlası yardımcı malzemeleri olması durumunda bu malzemelere göre giysi ürettikleri gözlemlenmiştir. İşletme problemleri ele alındığında ise araştırma-geliştirme, maliyet-finansmandan sonra en önemli sorunun hammadde-ara madde ve yan sanayi konusundaki sorunları olduğu ortaya çıkmıştır.

Aslan (1996)'ın "Hazır Giyim Üreten İşletmelerde Yardımcı Malzeme ve Aksesuardan Kaynaklanan Sorunların Saptanması" isimli yüksek lisans tezinde, hazır giyim sektöründeki talebi karşılamak üzere ülkemizde üretilen yardımcı malzeme ve aksesuarların sektördeki ihtiyacı karşılama derecesi üzerinde durulmuştur. Ayrıca çalışmada bu aşamada ortaya çıkabilecek sorunlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Tez kapsamında ilk olarak sektör ile ilgili bilgiler sunulmuş ve sektörün önemine değinilmiştir. Sonrasında konu ile ilgili literatür ele alınmış, ardından araştırmanın yöntemi oluşturularak elde edilen bulgular literatür kapsamında tartışılmış ve çıkarımsal sonuçlara varılmıştır.

Derviş (2014)'in "Türkiye'de Endüstriyel Tasarım Lisans Eğitiminde Malzeme Dersinin Uygulanması Üzerine Bir Araştırma ve Malzeme Stüdyosu Önerisi" başlıklı tezinde malzeme dersi veren lisans düzeyindeki eğitim kurumları için malzeme stüdyosu oluşturma amaçlı bir öneri sunmuştur. Bu amaçla Türkiye ve birkaç farklı ülkede malzeme atölyeleri incelenmiş ve öneri için bir ölçek hazırlamıştır. Bu ölçek hali hazırda malzeme atölyeleri bulunan Japonya Chiba Üniversitesi, Amerika Kuzey Karolina Eyalet Üniversitesi, Hollanda Delft Teknoloji Üniversitesi, Yeditepe Üniversitesi, ODTÜ, İzmir Ekonomi Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Marmara Üniversitesi'nde ilgili dersleri veren akademisyenlere (9 kişi) uygulanmıştır. Birinci bölümde katılımcı bilgileri ve son üç yıl içinde malzeme ile ilgili verdikleri dersler nelerdir öğrenilmeye çalışılmış, ikinci bölümde; malzeme dersine ait akademik bilgiler, üçüncü bölümde ise endüstri ürünleri tasarımı dersinin

proje dersleri ile olan ilişkilerine değinilmiştir. Son olarak ise katılımcılara 8 adet röportaj sorusu sorulmuş, dersin olanakları ve içerikleri hakkında bilgi toplanmıştır. Çalışma sonucunda; akademisyenler yeterli ortam yaratılamayan malzeme derslerinde istenilen amaca ulaşamadıklarını belirtmiş ve malzemelerin teknolojik yenilikler ışığında güncellenmesi, eğitimin ise endüstriyel tasarımcıların ihtiyaçları doğrultusunda yapılandırılması gerektiği konusunda bir çıkarıma varılmıştır.

Arabacı (2004)'nın "Hazır Giyimde Kullanılan Yardımcı Malzemelerin Tedariğinde ve Üretim Sürecinde Karşılaşılan Problemler" isimli yüksek lisans tezi kapsamında; yardımcı malzemelerin temininde ve üretim süreçlerinde ortaya çıkan problemlerin önlenmesi için önce problemlerin tespiti sağlanmış ve ardından bazı çözüm önerileri geliştirilmiştir. Genel anlamda hazır giyim üretiminde yardımcı malzeme temini ve üretim sürecinde karşılaşılan problemler ele alınmak istenmiştir. Bu bağlamda araştırmacı tarafından oluşturulmuş 35 maddelik ölçme aracı formu, Adana, Mersin, Kahramanmaraş ve Gaziantep şehirlerinde hazır giyim üretimi gerçekleştiren ve tesadüfi yollarla seçilen 46 hazır giyim firmasına uygulanmıştır. Ölçme aracında üretim için gerekli yardımcı malzemeler, malzemelerin tedarik süreci, üretim süreci, üretimde karşılaşılan problemler, yardımcı malzemelerin kalite kontrolü gibi konularla ilgili sorulara yer verilmiştir. Ölçme aracı vasıtasıyla elde edilen sonuçlar analiz edildiğinde işletmelerin en çok kullandıkları malzemeler (dikiş ipliği, düğme, fermuar, tela, astar, etiket ve kapama gereçleri) tespit edilmiştir. Bu malzemelerin işletmelerin zaman açısından daha hızlı olmasından dolayı yurtiçinden temin ettiği ayrıca birçoğunun üretimini gerçekleştirecekleri ürünlere uygun yardımcı malzeme bulabildikleri sonucuna varılmıştır. İşletmelerin karşılaştığı sorunların başında ise bölgesel konum itibarıyla nakliye sırasında yaşadıkları güçlükler yer almaktadır.

Başaran 2012 yılında "Yükseköğretim Lisans Düzeyi Moda ve Tekstil Tasarımı Programında Görsel Sanatlar Eğitiminin Yeri" başlıklı bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmada moda ve tekstil tasarımına müdahil olan görsel sanatlar eğitimi derslerinin önemi üzerinde durulmuştur. Çalışmada dört yıllık eğitim veren devlet ve vakıf kurumların moda tasarımı, moda ve tekstil tasarımı, tekstil tasarımı bölümlerinin literatür taraması yöntemi ile görsel sanatlar içeriğine sahip dersleri analiz edilerek yeterli/yetersiz yönleri ortaya koyulmuştur.

Allison ve Hausman (2002)' in "The Limits of Theory in Art Education" adlı çalışmalarında İngiltere ve Amerika'daki sanat eğitimine ilişkin müfredatları araştırmışlardır. Dünya genelinde yaşanan politik, ekonomik değişikliklerin beraberinde sanatı da değiştirdiği sonucundan yola çıkarak bu değişimin eğitim ayağında müfredatlara ne şekilde yansıdığını ortaya koymaya çalışmışlardır. Teorinin sınırlarını ortaya koyarken bu sınırların rekabet ortamını unutturacak nitelikte olmaması gerektiği savunulmuştur. Teorinin, yapılacak uygulamalara ilişkin bilgiler vermesi gerektiği ve aydınlatma amacı olduğuna vurgu yapılmıştır.

Huang (2011), "Exploration of Archival Management of Fashion Design Major's Graduation Design" adlı çalışması bir arşiv araştırması niteliği taşımaktadır. Tasarım programı öğreniminde kullanılan materyaller ve bunların saklama koşulları ile maliyetleri üzerine araştırma yapılmıştır. Tasarım öğrencilerinin mezuniyetlerine kadar, ne gibi malzemeleri kullandıkları, bunların maliyetlerinin ne olduğu, ne şekilde sınıflandırma yapıldığı ortaya konulmuştur.

3. YÖNTEM

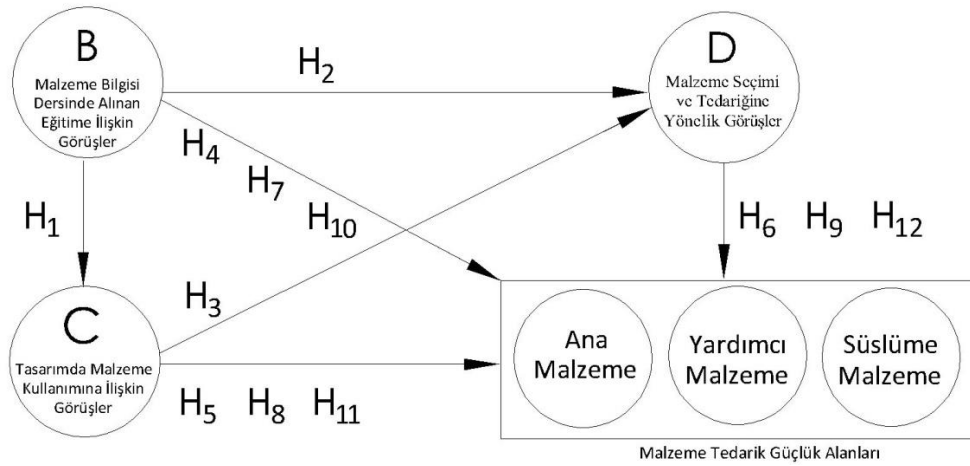
Çalışmanın bu bölümünde; araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama teknikleri ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntemler açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Çalışma; nicel yöntemlerden, tarama modeline dayalı betimsel bir araştırmadır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi sağlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2014, s. 77). Konuyla ilgili eğitimlerine devam eden öğrencilerin eğitim süreçleri içerisinde uygulamaya yönelik derslerinde malzeme seçimi ve tedariki açısından karşılaştıkları problemleri belirlemek amacıyla ölçme aracı hazırlanmış ve öğrencilerin görüşlerine başvurulmuştur. Ölçme aracı formu ekte (Ek-1) sunulmuştur.

Gerçekleştirilen bu araştırmada yapısal eşitlik modeli (YEM) kullanılmıştır. Araştırmacılar incelenecek verileri oluştururken doğrudan gözlenen veya ölçülen değişkenlerle birlikte gözlenemeyen değişkenlerle de ilgilenirler. Gözlenemeyen değişkenler doğrudan ölçülemezler. Bu değişkenlere latent (gizil) değişkenler veya faktörler denilir. YEM gözlenen ve gözlenemeyen değişkenler arasındaki nedensel ilişkilerin sınanmasında kullanılan kapsamlı bir istatistiksel tekniktir. YEM gizil değişkenler seti arasında bir nedensellik yapısının var olduğunu ve gizil değişkenlerin gözlenen değişkenler aracılığıyla ölçülebildiğini varsayar. YEM verilen bir modeldeki gözlenen değişkenlere (hem bağımlı hem bağımsız) ilişkin ölçüm hatalarını açıkça hesaba katan bir yöntemdir. YEM değişkenler arasında doğrudan ve dolaylı etkileri belirleme olanağı sağlayan bir yöntemdir (Yılmaz ve Çelik, 2009, s. 12).

Araştırmada YEM'le sınanan araştırma modeli Şekil 3.1.'de verilmiştir. Araştırma modeline yönelik aşağıda yer alan hipotezler sınanmıştır.

Şekil 3.1. Araştırma modeline yönelik yollar ve hipotezler

*Model üzerindeki B, C ve D sembolleri ölçme aracındaki bölümleri temsil etmektedir.

Araştırma modelinde ölçme aracında bulunan malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler (B), tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşler (C) ve malzeme seçimi ve tedarikine yönelik görüşlerin (D) malzeme tedarik güçlük alanlarına etkisi (ana, yardımcı ve süsleme malzemeleri) araştırmanın hipotezleri kapsamında değerlendirilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Evren, araştırılmakta olan konuyu oluşturan elemanların bütünü olarak tanımlanmakta (Özen ve Gül, 2007, s. 395) ve evren araştırma sonuçlarının geçerli olacağı ve genelleneceği büyük grup olarak belirlenmektedir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009, s. 83). Bu araştırmanın evrenini, Yükseköğretim Kurulu kapsamında Moda Tasarımı / Moda ve Tekstil Tasarımı / Tekstil ve Moda Tasarımı üzerine lisans eğitimi veren kurumlarda öğrenim gören 4. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma evreni olarak 4. sınıf öğrencilerinin seçilme nedeni öğrencilerin alanla ilgili teorik ve uygulamalı derslerinde yeterli eğitimi almış olmalarıdır.

Örneklem ise var olan evrenden seçilmiş birimlerin oluşturduğu ve evrenin özelliklerini yansıtan topluluk olarak tanımlanmaktadır (Özmen, 1999, s. 27). Araştırmalarda genellikle örneklem kümeler üzerinden yapılarak alınan sonuçlar, ilgili evrene genellenmektedir (Karasar, 2014, s. 110).

Araştırmanın örneklemini, büyük şehirlerde ve şehirlerdeki öğrenim görmekte olan ve ulaştırılan ölçme aracı formlarını yanıtlayarak araştırmaya destek veren 368 Moda Tasarımı / Moda ve Tekstil Tasarımı / Tekstil ve Moda Tasarımı bölümü öğrencileri oluşturmuştur.

Araştırma örneklemin büyüklüğünü tespit edebilmek için Büyüköztürk'ün (2012, s. 20) tahmini örneklem büyüklüğü tablosundan faydalanılmıştır. Tabloya göre araştırmanın evreni oluşturan kişi sayısı 3000-5000 kişi arası ise araştırmanın örneklemini evrenden seçilen 341-357 kişi oluşturmaktadır.

Türkiye'de vakıf ve devlet üniversiteleri olmak üzere toplam 14 ilde Moda Tasarımı / Moda ve Tekstil Tasarımı / Tekstil ve Moda Tasarımı lisans eğitimi veren 29 adet fakülte bulunmaktadır. 29 adet fakültede öğrenim gören, 2014 yılı yükseköğrenime kayıtlı ve çalışmaya ilişkin veriler toplandığında 4. sınıf öğrencisi olan 3985 kişi olarak tespit edilmiştir (YÖK, 2014, Url-31). Tespit edilen evrende yer alan öğrencilerden 368 kişi araştırmaya katılım sağlamıştır.

Ülkemizde lisans düzeyinde moda tasarımına yönelik eğitim veren devlet üniversiteleri ve bu üniversitelerin ilgili fakültelerinde malzeme bilgisine yönelik vermiş oldukları dersler Çizelge 3.1.'de görülmektedir. Lisans düzeyinde moda tasarımı eğitimi veren vakıf üniversiteleri ve malzeme bilgisine yönelik vermiş oldukları dersler ise Çizelge 3.2.'de görülmekte olup her iki tabloda da tekstil tasarımı adı altında yer alan üniversite ve bölümler yer almamaktadır.

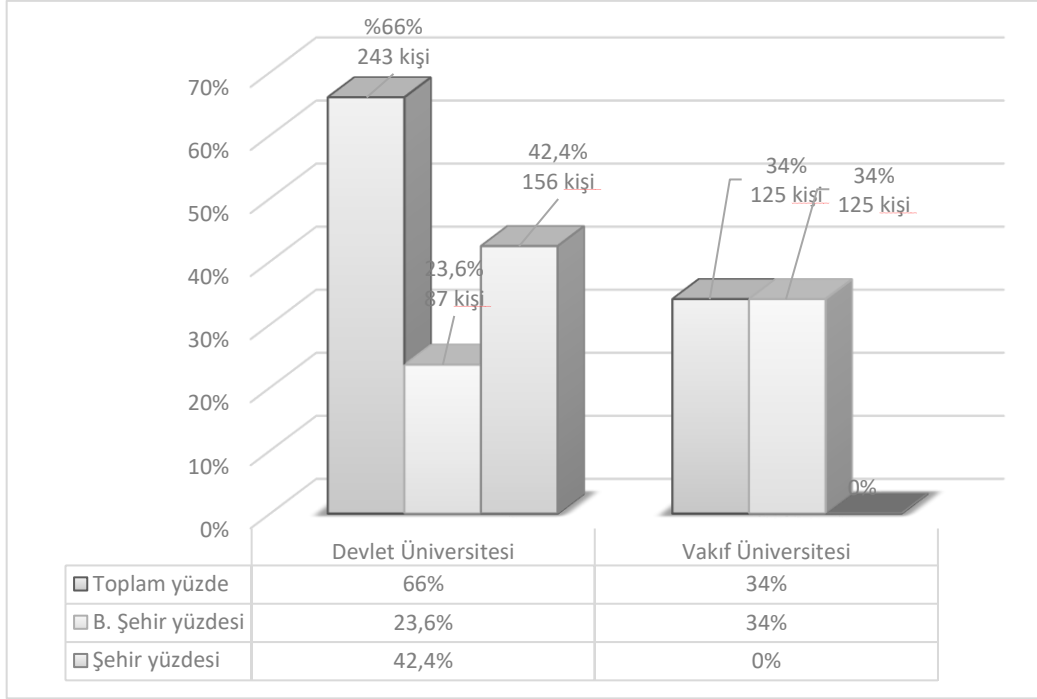
Çizelge 3.1. Türkiye’de lisans düzeyinde moda tasarımı eğitimi veren devlet üniversiteleri

ÜNİVERSİTE	FAKÜLTE	BÖLÜM ADI	DERS ADI
1 Akdeniz Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Tekstil ve Moda Tasarımı	Moda Tasarımı ve Malzeme İlişkisi, Tekstil Malzeme Bilgisi, Kumaş Yapı Analizi, Tekstil Hammaddeleri
2 Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Sanat ve Tasarım fakültesi	Moda Tasarımı	Tekstil Yüzeyleri ve Malzeme Bilgisi
3 Atatürk Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Tekstil ve Moda Tasarımı	Malzeme Bilgisi, Kumaş Yapı Bilgisi I-II
4 Çankırı Karatekin Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Moda ve Tekstil Tasarımı	Tekstil Teknolojisi, Kumaş Yapı Bilgisi, Dokuma Teknikleri, Modada Renk ve Malzeme
5 Çukurova Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Tekstil ve Moda Tasarımı	Kumaş Yapı Bilgisi
6 Eskişehir Teknik Üniversitesi	Mimarlık ve Tasarım Fakültesi	Moda ve Tekstil Tasarımı	Kumaş Yapı Bilgisi I-II, Tekstil Lifleri I-II
7 Gaziantep Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Moda ve Tekstil Tasarımı	Kumaş Yapı Bilgisi, Fantezi İplik
8 Giresun Üniversitesi	Şebinkarahisar Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	Moda Tasarımı	Materyal Teknolojisi, Temel İplik Bilgisi
9 İstanbul Teknik Üniversitesi	Tekstil Teknolojileri ve Tasarım Fakültesi	Moda Tasarımı	Materials & Construction I-II
10 Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Tekstil ve Moda Tasarımı	Tekstil Teknolojisi, Elyaf Bilgisi
11 Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Tekstil ve Moda Tasarımı	Kumaş Yapı Bilgisi I-II-III, Elyaf ve Malzeme Bilgisi, Örne Kumaş Yapı Bilgisi
12 Selçuk Üniversitesi	Sanat ve Tasarım fakültesi	Moda Tasarımı	Kumaş ve Malzeme Bilgisi
13 Süleyman Demirel Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Tekstil ve Moda Tasarımı	Tekstil Teknolojisine Giriş, Kumaş Yapı Bilgisi I-II
14 Uşak Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Moda Tasarımı	Kumaş Yapı Bilgisi,

Çizelge 3.2. Türkiye’de lisans düzeyinde moda tasarımı eğitimi veren vakıf üniversiteleri

	ÜNİVERSİTE	FAKÜLTE	BÖLÜM ADI	DERS ADI
1	Altınbaş Üniversitesi	Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi	Moda ve Tekstil Tasarım	Tekstil Malzeme Bilgisi, Kumaş Yapı Bilgisi
2	Atılım Üniversitesi	Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi	Moda ve Tekstil Tasarım	Tekstil ve Malzeme Bilgisi
3	Başkent Üniversitesi	Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi	Moda ve Tekstil Tasarım	Kumaş Yapı Bilgisi, Malzeme Bilgisi, Tekstil Teknolojisi
4	Beykent Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Tekstil ve Moda Tasarım	İplik Teknolojisi, Kumaş Yapı Bilgisi
5	Haliç Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Tekstil ve Moda Tasarım	*Kumaş Bilgisi (seçmeli) *Tekstil Tasarım Kumaş İlişkisi (seçmeli)
6	Işık Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Moda ve Tekstil Tasarım	Kumaş Yapı Bilgisi, Elyaf ve İplik Teknolojileri
7	İstanbul Arel Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Moda ve Tekstil Tasarım	Kumaş Yapı Bilgisi, Elyaf Bilgisi
8	İstanbul Aydın Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Moda ve Tekstil Tasarım	Genel Tekstil Teknolojisi, İplik Teknolojisi, Kumaş Yapı Bilgisi
9	İstanbul Bilgi Üniversitesi	Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu	Moda Tasarım	Fashion Materials
10	İstanbul Gelişim Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Moda ve Tekstil Tasarım	Temel Tekstil Bilgisi
11	İstanbul Ticaret Üniversitesi	Mimarlık ve Tasarım Fakültesi	Moda ve Tekstil Tasarım	İplik Bilgisi, Tekstil Terbiyesi, Nano Tekstil ve Akıllı Kumaşlar
12	İzmir Ekonomi Üniversitesi	Güzel Sanatlar Tasarım Fakültesi	Moda ve Tekstil Tasarım	Moda Tasarımcıları İçin Tekstil Materyalleri
13	Nişantaşı Üniversitesi	Sanat ve Tasarım Fakültesi	Tekstil ve Moda Tasarım	Temel Tekstil Bilgisi, Tekstil Teknolojileri ve Hazır Giyim, Kumaş Yapı Bilgisi
14	Okan Üniversitesi	Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi	Moda Tasarım	Giyside Kumaş Bilgisi, Akıllı Tekstiller
15	Yeditepe Üniversitesi	Güzel Sanatlar Fakültesi	Moda ve Tekstil Tasarım	Tekstil ve Malzeme Bilgisi, Dokuma Kumaşlarda Yapı Bilgisi

Şekil 3.2. Örneklem grubunun dağılımı (n=368)

Şekil 3.2.' de örneklem grubuna alınan öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversitelerin çeşidine ve bulunduğu şehre göre dağılımları gösterilmiştir. Buna göre öğrencilerin %66'sının devlet üniversitesi öğrencilerinden, %34'ünün ise vakıf üniversitesi öğrencilerinden oluştuğu görülmektedir. Öğrencilerin okullarının yer aldığı şehre göre dağılımları incelendiğinde ise devlet üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin %42,4'ünün şehirlerde, %23,6'sının büyük şehirlerde yer aldığı bunun yanı sıra örneklemin öğrenim gördüğü vakıf üniversitelerinin tamamını ise büyük şehirlerde yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

3.3. Veri Toplama Teknikleri

Bu çalışma nicel araştırma yöntemleriyle hazırlanmış olup teorik alt yapının desteklenmesi için literatür kapsamlı bir şekilde taranmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda, Yükseköğretim Kurulu kapsamında lisans eğitimi veren kurumlarda öğrenim gören ve çalışmanın örneklemini oluşturan Moda Tasarımı / Moda ve Tekstil Tasarımı / Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü öğrencilerinin görüşlerini belirlemek amacıyla ölçme aracı hazırlanmıştır. Hazırlanan ölçme aracı, farklı üniversitelerden raslantısal yolla ulaşılan 35 öğrenciye uygulanarak pilot uygulama yapılmıştır.

Uygulama sonucunda ulaşılan veriler Cronbach Alpha katsayısından yararlanılarak incelenmiş ve çalışmanın genel güvenirliği $\alpha=0,95$ bulunmuştur.

zdamar'a (2004) göre Cronach Alpha katsayısının değerlendirilmesinde kullanılan sınıflandırma aşağıdaki şekildedir;

“ $0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise ölçek güvenilir değildir.

$0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir.

$0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir.

$0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.”

Buna göre söz konusu lme aracının güven aralığı yüksek derece güvenilir olup, kullanılması uygun grlmştur. Pilot uygulamanın sonuçları doğrultusunda ölçeğe son şekli verilmiş ve uygulanmasına geçilerek birincil verilere ulaşılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan lme aracı altı bölümden oluşmaktadır (Ek.1). İlk bölümde katılımcıların yaş, cinsiyet, öğrenim grdđđ niversite çeşidi, ikamet şekli, okulun bulunduğu şehir, aylık gelirleri, moda tasarımı bölümüne yönelik tutum ve istekleri, malzeme teminine ilişkin bilgileri ve malzeme temininde karşılaştıkları güçlük derecelerini içeren 10 adet soru bulunmaktadır.

İkinci bölümünde malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşleri ölçmek üzere hazırlanan 5'li likert ölçek modeli ile oluşturulmuş 21 adet soru bulunmaktadır. nc bölümde tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşleri ölçmek üzere hazırlanan 5'li likert tipinde 9 adet soru bulunmaktadır. Dördüncü bölümde malzeme seçimi ve teminine yönelik görüşleri ölçmek üzere hazırlanan 5'li likert tipinde 16 adet soru bulunmaktadır. Beşinci bölümde ana malzeme, yardımcı malzeme ve süsleme malzemeleri için tedarik güçlük alanlarına ilişkin görüşleri ölçmek üzere hazırlanan 5'li likert tipinde 9 adet soru bulunmaktadır. Altıncı bölümde ise malzeme tedarik kanalına ilişkin görüşleri ölçmek üzere hazırlanan 3'li likert tipinde 11 adet soru bulunmaktadır. İkinci, nc, dördüncü ve beşinci bölümde katılımcılardan görüşlerini belirtirken her bir soru ile ilgili kendi görüşlerine en uygun olan “kesinlikle katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “kararsızım”, “katılıyorum”, “kesinlikle katılıyorum” seçeneklerinden bir tanesini seçip işaretlemelemi istenmiştir. Altıncı

bölümde ise diğer bölümlerden farklı olarak “evet”, “hayır”, “bazen” seçeneklerine yer verilmiştir.

Araştırmada giysi tasarımı uygulamalarında malzeme seçimi ve tedarikinde karşılaştıkları problemlere etki eden faktörlerin belirlenmesine yönelik dört farklı ölçek kullanılmıştır. Ölçekler de yer alan ifadeler literatür taramasından ve tasarımda uzman kişilerin karşılaştıkları sorunlara yönelik görüşlere dayanılarak yazılmıştır. Her bir ölçek kendi içerisinde kaç faktörde toplandığını görebilmek için keşfedici (açıklayıcı) faktör analizi ile incelenmiştir. Keşfedici faktör analizi ile ölçeklerin ortak faktör yapıları belirlenmiş olacaktır.

Araştırmada keşfedici faktör analizi ile elde edilen ortak faktör yapıları için öğrencilerin algılamalarının tedarik sürecine yönelik tanımlanmış ve sınırlandırılmış bir yapının bir model olarak doğrulanıp doğrulanmadığı doğrulayıcı faktör analizi (Confirmatory Factor Analysis, CFA) ile test edilmiştir. Ayrıca CFA ile ölçeklerin yapı geçerliliği de incelenmiş olacaktır. CFA’inde ölçekler latent değişkenler olup, gözlenen değişkenlerin latent değişkenlerle ve latent değişkenlerin kendi aralarında birbiri ile ilişkileri de görülmüş olacaktır.

Araştırmada yer alan ölçekler gerek keşfedici faktör gerekse doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ortak faktör yapılarının güvenilirlikleri de incelenmiştir. Güvenirlik analizi son hali verilen faktör yapılarına uygulanmıştır. Güvenirliğin bir ölçüsü olarak Cronbach Alpha istatistiği kullanılmıştır. Ölçeklerde yer alan maddelerin iç tutarlılığı diğer bir ifadeyle ölçeği bozan bir madde olup olmadıkları bütün korelasyonlara bakılarak karar verilmiştir. Negatif korelasyona sahip maddeler ters kotlu olup olmadıkları kontrol edilmiş ve ölçme aracı ile uyum sağlaması için pozitif hale getirilmiştir. Ölçeklerde yer alan soruların birimler tarafından benzer sonuçlar verecek şekilde anlaşılıp anlaşılmadığı Hotelling T Kare ile ölçülmüştür.

Ölçme aracı 2017-2018 eğitim öğretim dönemi bahar yarıyılı içerisinde alana yönelik koleksiyon hazırlama/ moda tasarım uygulamaları dersini almış olan öğrencilere 06.05.2018-31.05.2018 tarihleri arasında uygulanmıştır. (Ölçme aracının uygulandığı Mayıs 2018’de asgari ücret 1.603 TL temel alınmıştır.

3.4. Verilerin Analizi ve Değerlendirme

Çalışmanın örnekleme uygulanan ölçme aracının nicel verileri, istatistiksel paket programı “SPSS 25 (Statistical Packages for Social Science)” kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırmada, öğrencilerin giysi tasarımı uygulamalarında malzeme seçimi ve tedarikinde karşılaştıkları problemlere etki eden faktörlerin belirlenmesine yönelik dört farklı ölçme aracı kullanılmıştır. Her bir ölçme aracının kendi içerisinde kaç faktörde toplandığını görebilmek için Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ile incelenmiştir. Açıklayıcı faktör analizi, çok fazla değişkenin olduğu durumlarda daha az sayıda ve daha anlamlı değişkenler ortaya çıkartılmasını sağlayan bir analiz türüdür (Demir, 2016, s. 45). Analiz sonucunda ölçeklerin ortak faktör yapıları belirlenmiş olacaktır. Araştırmada açıklayıcı faktör analizi ile elde edilmiş olan ortak faktör yapılarını belirlemek için de doğrulayıcı faktör analizi (DFA) (Confirmatory Factor Analysis, CFA) uygulanarak ölçeklerin yapı geçerliliği incelenecektir (Aytaç ve Öngen, 2012, s. 16).

İki değişken arasındaki anlamlı ilişkiyi ölçmek amacıyla kullanılan istatistiksel analize Ki-kare (χ^2) bağımsızlık testi denir (Güngör ve Bulut, 2008, s. 84). Örnekleme oluşturan vakıf ve devlet üniversitesi iki bağımsız değişken olarak ele alındığından öğrencilerin malzeme tedarik kanallarını bilme ve tedarik ile ilgili sorun yaşama durumlarına ilişkin görüşleri Ki-kare bağımsızlık testi ile analiz edilmiştir.

Araştırmada yer alan ölçeklerin gerek açıklayıcı faktör analizi gerekse doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ortak faktör yapılarının güvenilirlikleri de incelenmiştir. Güvenirlik analizi son hali verilmiş faktör yapılarına uygulanmıştır. Güvenirliğin bir ölçüsü olarak Cronbach Alpha istatistiği kullanılmıştır. Ölçeklerde yer alan maddelerin gerekliliği diğer bir ifadeyle ölçeği bozan bir madde olup olmadıkları soru bütün korelasyonlara bakılarak karar verilmiştir. Analizde ayrıca yöntem olarak Temel Bileşenler Analizi'nden (Principal Component Analysis) faydalanılmıştır. Temel Bileşenler Analizi çok fazla değişken olması durumunda kullanılan bir yöntem olup, değişkenlerin daha az sayıda ve birbirlerinden bağımsız olarak açıklanmalarını sağlayan bir yöntemdir (Toğrul, 2018, s. 31). Örneklem büyüklüğünün yeterliliği için

Kaiser-Mayer Olkin istatistiğine bakılmıştır. Ve son olarak örnekleme oluşturan öğrencilerin malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşleri, malzeme seçimi ve tedarikine ilişkin görüşleri ve tedarik güçlük alanlarına ilişkin görüşleri ile öğrenim gördükleri okul çeşidi arasında farklılık gösterip göstermediğini belirleyebilmek amacıyla t-testi analizleri gerçekleştirilmiştir.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

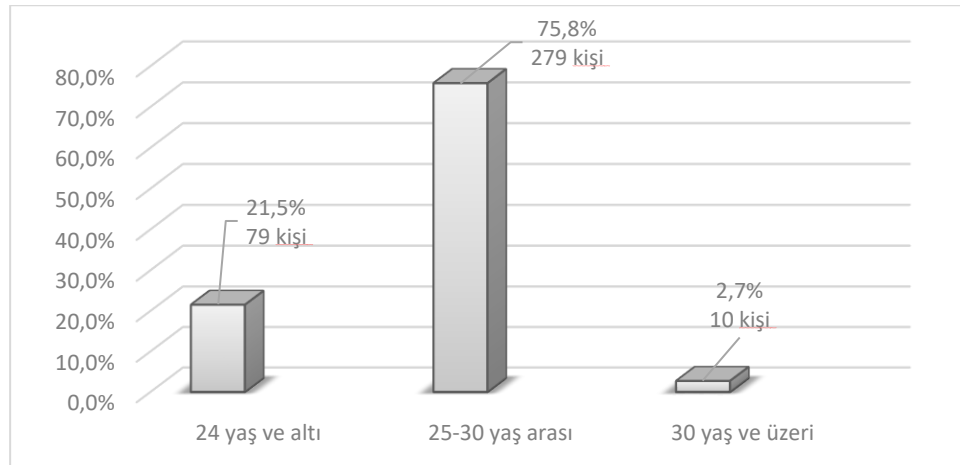
Çalışmanın bu bölümünde; ölçme aracı ile toplanan verilerin sonuçlarının istatistiksel analizleri gerçekleştirilmiş elde edilen bulgular araştırmanın amacını içeren sorulara göre tablolar halinde sunulmuş ve farklı alt başlıklar altında konuya ait bulgulara değinilmiştir.

Örneklem grubunun demografik özelliklerine ilişkin bulgular

Bu başlık altında, örneklem grubunun yaşı, cinsiyeti, öğrenim gördüğü üniversite çeşidi, ikamet şekli, okulun bulunduğu şehir ve katılımcıların aylık bütçeleri gibi kişisel özelliklerinin frekans ve yüzde dağılımlarına ait elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Soruların cevapları grafikler yardımıyla açıklanmıştır (Şekil 4.1. – Şekil 4.6.). Her bir özellik ayrı başlık altında incelenmiştir.

Bu bölüm altında örneklem grubuna bölümlerini isteyerek seçip seçmedikleri, bölümlerini sevip sevmediklerine yönelik 2 adet soruya da yer verilmiştir (Şekil 4.7. – Şekil 4.8.).

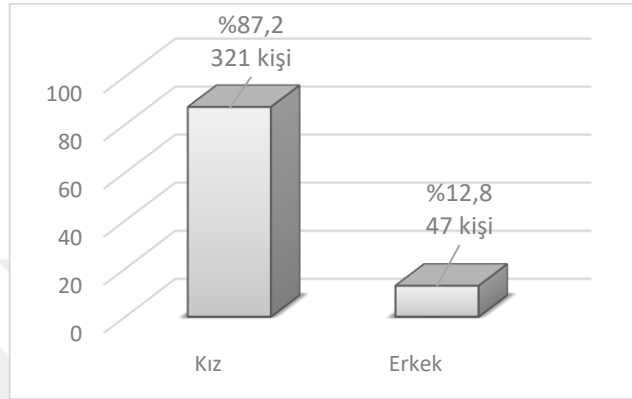
Yaş

Şekil 4.1. Örneklem grubunun yaşlara göre dağılımı (n=368)

Şekil 4.1.'de yer alan verilere göre örneklem grubunun yaşları incelendiğinde; öğrencilerin %21,5'inin 24 yaş ve altı, %75,8'inin 25-30 yaş aralığında, %2,7'sinin ise 30 yaş ve üzeri olduğu görülmektedir.

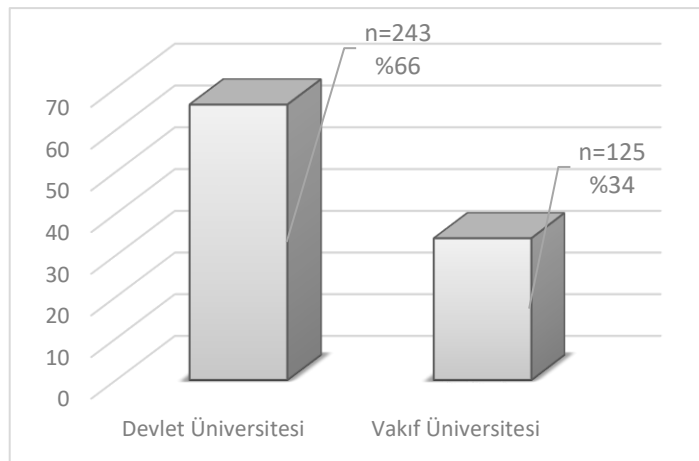
Cinsiyet

Şekil 4.2. Örneklem grubunun cinsiyete göre dağılımı (n=368)

Şekil 4.2.' de, örneklem grubunun cinsiyet durumları verilmiştir. Buna göre öğrencilerin %87,2'sinin kız, % 12,8'inin ise erkek öğrencilerden oluşmakta olduğu görülmektedir.

Okul çeşidi

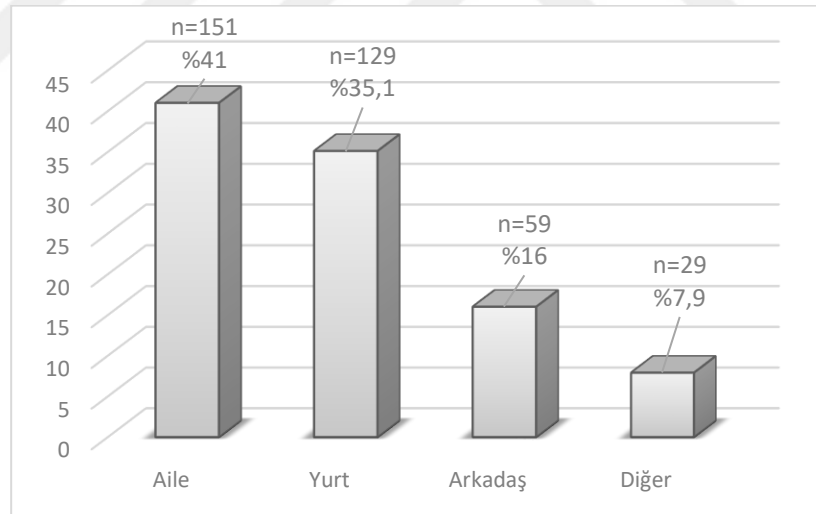

Şekil 4.3. Örneklem grubunun okul çeşidine göre dağılımı (n=368)

Şekil 4.3.'de örneklem grubunun okudukları okul çeşidine göre dağılımları incelendiğinde, katılımcıların %66'sının devlet üniversitesi öğrencilerinden, %34'ünün ise vakıf üniversitesi öğrencilerinden oluştuğu görülmektedir.

Ülkemizde devlet tarafından kurulmuş üniversiteler yanında sayıları giderek artan vakıf üniversiteleri de bulunmaktadır. Anayasanın 130. maddesine göre, “kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafından, devletin gözetim ve denetimine tabi yükseköğretim kurumları kurulabilmektedir”. İlk vakıf üniversitesi 1984 yılında kurulmuştur. Anayasanın 130. maddesinde ayrıca, “vakıflar tarafından kurulan yükseköğretim kurumlarının, mali ve idari konuları dışındaki akademik çalışmaları, öğretim elemanlarının sağlanması ve güvenlik yönlerinden, devlet eliyle kurulan yükseköğretim kurumları için anayasada belirtilen hükümlere tabi olduğu” belirtilmiştir (YÖK, 2018, Url-32).

İkamet şekli

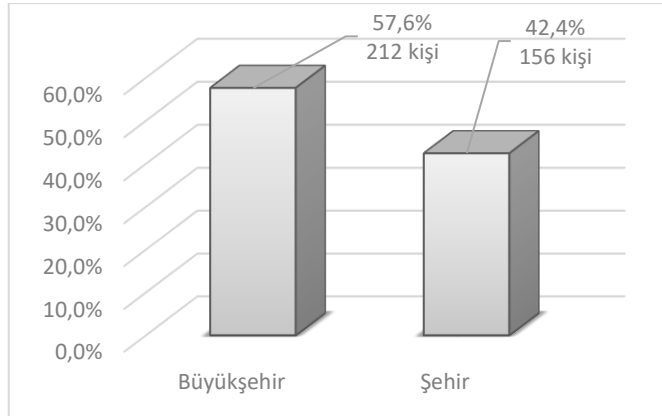

Şekil 4.4. Örneklem grubunun ikamet şekline göre dağılım (n=368)

Şekil 4.4.'de, ölçme aracını cevaplayan örneklem grubunun öğrenimleri sırasındaki ikamet yerlerine bakıldığında; katılımcıların %41'inin ailelerinin yanında, %35,1 oranındaki öğrenci grubunun ise yurttan ikamet ettiği görülmektedir. Arkadaşları ile ikamet eden öğrenci oranı %16 iken, %7,9 oranında öğrencinin ise farklı ikamet çeşidini tercih ettiği görülmektedir.

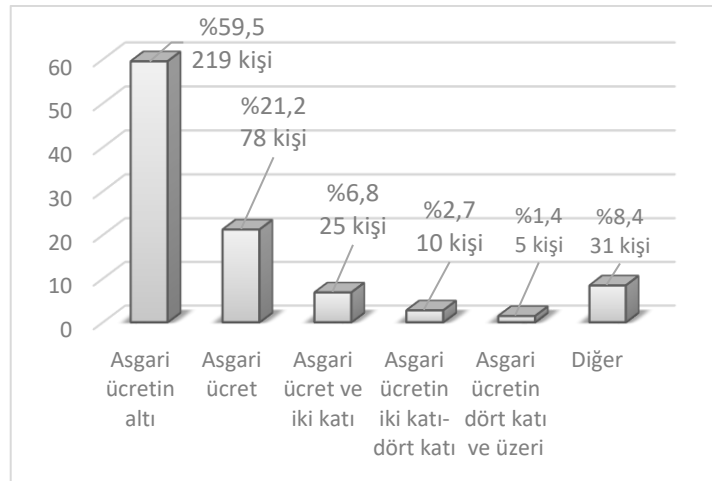
Okulun bulunduğu şehir çeşidi

Şekil 4.5. Örneklem grubunun okullarının bulunduğu şehre göre dağılımları (n=368)

Şekil 4.5.'de yer alan ölçme aracına katılan öğrenci grubunun okullarının bulunduğu şehre göre dağılımları incelendiğinde ise %57,6 oranında öğrencinin büyükşehirde yer alan üniversitelerde eğitim gördükleri, %42,4 oranında öğrencinin ise şehir de yer alan üniversitelerde eğitim gördükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Örneklem grubunun aylık kişisel bütçeleri

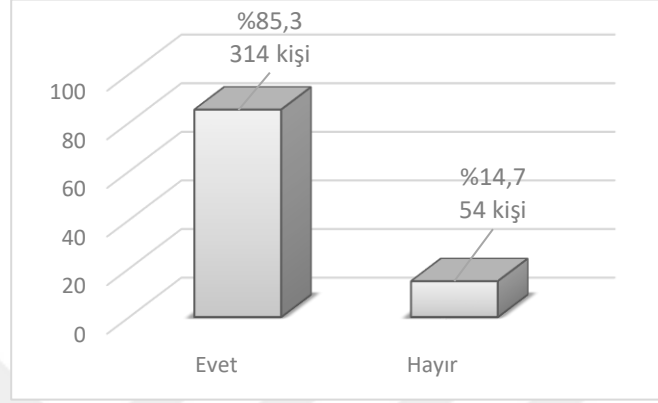

Şekil 4.6. Örneklem grubunun öğrencilerin aylık kişisel bütçeleri (n=368)

Şekil 4.6. incelendiğinde, örneklem grubunun ailelerinden aldıkları harçlıklar, krediler ve burslar dikkate alındığında öğrencilerin % 59,5'inin asgari ücret ve altı, % 21,2'sinin asgari ücret düzeyinde gelire sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin % 6,8'inin asgari ücret ve iki katı, %2,7'sinin asgari ücretin iki katı- dört

katı, %1,4'ünün asgari ücretin dört katı ve üzeri ve %8,4'ünün ise diğer gelir grubuna sahip olduğu belirlenmiştir.

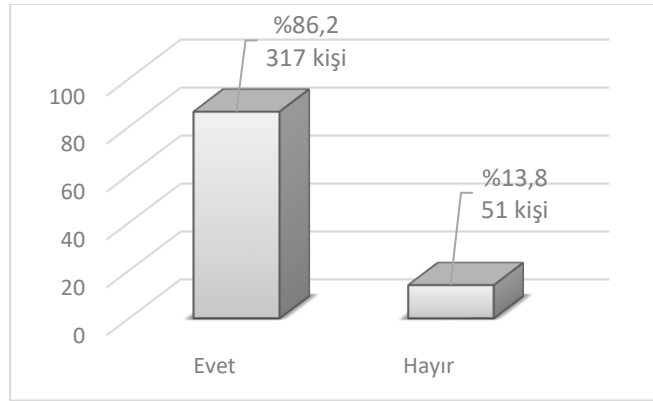
Örneklem grubunun bölümlerini isteyerek seçme durumu

Şekil 4.7. Örneklem grubunun bölümünü isteyerek seçme durumları

Şekil 4.7. incelendiğinde, örneklem grubuna yöneltilen “Bölümünüzü isteyerek mi tercih ettiniz?” sorusuna %85,3 oranında katılımcının “evet” yanıtını, % 14,7 oranında katılımcının ise hayır yanıtını verdiği görülmektedir.

Örneklem grubunun bölümünü sevme durumu

Şekil 4.8. Örneklem grubunun bölümünü sevme durumları

Şekil 4.8. incelendiğinde, örneklem grubuna yöneltilen “Bölümünüzü seviyor musunuz?” sorusuna %86,2 oranında katılımcının “evet” yanıtını verdiği % 13,8 oranında katılımcının ise hayır yanıtını verdiği görülmektedir.

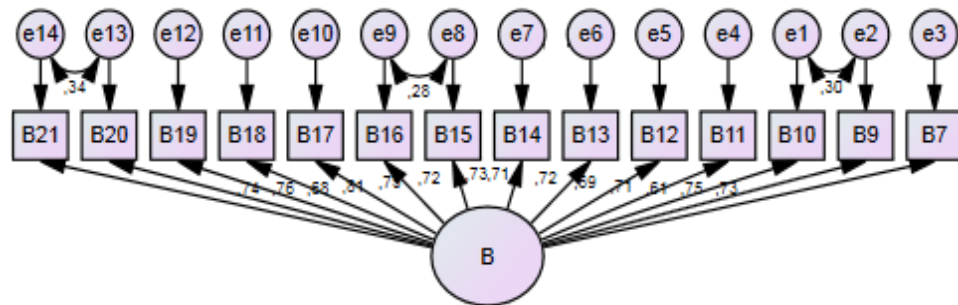
Şekil 4.7 ve Şekil 4.8. de yer alan grafikler dikkate alındığında, örneklem grubunun büyük bir çoğunluğunun bölümlerini isteyerek tercih ettikleri ve bölümlerinde severek eğitim aldıkları sonucu ortaya çıkmaktadır.

Ölçme aracına yönelik faktör analizi

Çizelge 4.1. Malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler ölçeği faktör analizi ve güvenilirlik analizi istatistikleri

	Maddeler/İfadeler	Çıkarma	FB	$\bar{X}$
B7	Tasarıma yönelik uygulama derslerinde malzemeyi tanımaya ve uygulamaya yönelik bilgiler verilmektedir.	0,568	0,754	3,4
B9	Almış olduğum eğitim sonucunda tasarıma uygun gerekli malzemeyi rahatlıkla seçebilirim	0,614	0,784	3,53
B10	Malzemeye yönelik almış olduğum eğitim sonucunda malzemeleri küçük testlerle tanıyabilirim.	0,43	0,656	3,37
B11	Aldığım eğitim, özgün malzeme tasarlayabilmem için fırsatlar vermektedir.	0,536	0,732	3,29
B12	Aldığım eğitim sonucunda hangi malzemenin ne şekilde kullanılacağı hakkında yeterli bilgi ve beceriye sahip olduğumu düşünüyorum.	0,519	0,721	3,45
B13	Aldığım eğitim, kumaşın yapısı ve desen özelliklerine uygun kesim uygulamalarını yapabilmem için yeterlidir.	0,57	0,755	3,51
B14	Aldığım eğitim, kumaşın yapısı ve desen özelliklerine uygun dikim uygulamalarını yapabilmem için yeterlidir	0,566	0,752	3,53
B15	Aldığım eğitim, farklı malzeme ve aksesuar kullanılan ürünlerde ütüleme ve bitim işlemlerine yönelik uygulamaları yapabilmem için yeterlidir	0,584	0,765	3,51
B16	Aldığım eğitim, farklı malzeme ve aksesuar kullanılan ürünlerde süsleme işlemlerine yönelik uygulamaları yapabilmem için yeterlidir	0,566	0,752	3,49
B17	Aldığım eğitim, tela çeşitlerini tanıma ve telalama uygulamalarına yönelik işlemleri yapabilmem için yeterlidir.	0,587	0,766	3,5
B18	Aldığım eğitim, tasarım sürecinde kullanılacak malzeme seçiminde ve kullanımında çözüm odaklı alternatif yollar oluşturmama olanak sağlar.	0,657	0,81	3,5
B19	Derslerde yüzey tasarımına yönelik uygulamalar yeterli düzeyde verilmektedir.	0,484	0,695	3,27
B20	Almış olduğum eğitim malzeme kalitesini belirlememde etkendir.	0,618	0,786	3,5
B21	Almış olduğum eğitim sonucunda tasarıma yönelik uygulamalarda özgünlüğü artırmak için malzemeye müdahale edebilirim.	0,595	0,771	3,65
	Özdeğerler			7,893
	Varyansı açıklama oranı (%)			56,377
	Kümülatif varyansı açıklama oranı (%)			56,377
	Cronbach Alpha değeri			0,94
	Ölçek ortalama			3,464
	Hotellig T Kare=74,708, F=5,559 P=,0001			
	KMO = 0,946 Barlett's Test of Sphericity =3233,211 P=0,0001			

Çizelge 4.1.' e göre malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler ölçeğinde yer alan ifadelerin ortak faktör yapıları incelenmiş ve gerek çıkarma (Extraction) değeri 0,40 altında olan ve anlamlı bulunmayan 7 madde analizden çıkartıldıktan sonra ölçekte yer alan ifadeler tek faktörde toplanmıştır. Analizde yöntem olarak Temel Bileşenler Analizi (Principal Component Analysis) kullanılmıştır. Faktörlerin kendileriyle yüksek ilişkili maddeleri görebilmek ve açıklanabilir faktör yapılarını görebilmek için Varimax döndürme yöntemi kullanılmıştır. Örneklem yeterliliği için Kaiser-Mayer Olkin istatistiğine bakılmış ve istatistik 0,946 bulunmuştur. Dolayısıyla veri seti faktör analizi için yeterli örneklem hacmine sahiptir. Ortak faktör yapılarının elde edilmesinde korelasyon matrisinin birim matris olup olmadığı Bartlett Küresellik Testi ile incelenmiş ve Bartlett Test istatistiğinin anlamlılığına yönelik Ki-Kare değeri 3233,211 hesaplanmış ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (P=0,0001). Dolayısıyla korelasyon matrisi birim matris değildir. Analiz sonucunda özdeğeri 1'den büyük, toplam varyansın % 56,377'sini açıklayan tek faktör belirlenmiştir. 14 maddeden oluşan faktörün güvenilirlik katsayısı için hesaplanan Cronbach Alpha değeri 0,940 olarak hesaplanmıştır. Ölçme aracının yüksek güvenilirlik düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir. Ölçme aracı inceleme alanı ile ilgili toplum taramalarında ve bilimsel yargıların oluşturulmasında kullanılabilir. Ölçeğin ortalaması 3,464±1,255 olarak hesaplanmıştır. Ölçekte soru bütün korelasyonlarda negatif korelasyona sahip bir madde bulunmamıştır. Ölçekte yer alan soruların gerekliliği Hotelling T kare ile araştırılmıştır. Hotelling T kareye göre; ölçekte yer alan sorular öğrenciler tarafından benzer sonuçlar verecek şekilde hazırlanmış olup diğer bir ifadeyle maddeler/ifadeler öğrencilerin farklı farklı özelliklerini ölçtüğü belirlenmiş ve ölçek için gerekli olduğuna karar verilmiştir.

Şekil 4.9. Malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler ölçeği yol ve korelasyonlar
 *Yuvarlak içerisindeki harfler ölçme aracındaki bölümleri ifade etmektedir (B: B Bölümü soruları).
 Dikdörtgen şekiller içerisindeki harf ve rakamlar bölüm içerisindeki ifadeleri belirtmektedir (B7: B Bölümü 7. İfade).* yuvarlak şekil içerisindeki e'ler hata değerini ifade etmektedir.

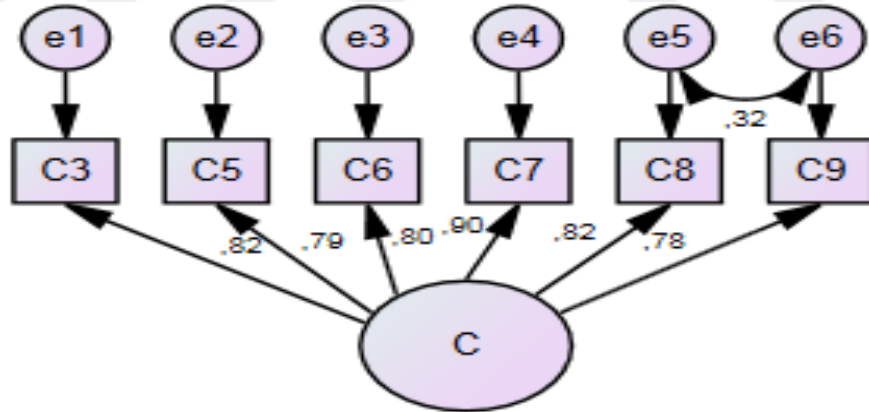
Doğrulamalı faktör analizi ile elde edilen uyum ölçülerinden bazıları, $\chi^2=264,415$; d.f.=73; $\chi^2/df=3,622$, RMSEA=0.076, NFI=0.96, CFI=0.97, IFI=0.97, RFI=0.96, GFI=0,903, SRMR=0.045 olarak elde edilmiştir. Uyum ölçülerine bakıldığında uyum değerleri, doğrulamalı modelin kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir. Modelde gözlenen değişkenlerle gizil değişkenler arasında ki Z istatistiklerine bakılmış ve tüm yollar anlamlı bulunmuştur. En küçük Z değeri $10,820 > 1,96$ olarak hesaplanmıştır.

Çizelge 4.2. Tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşler ölçeği faktör analizi ve güvenilirlik analizi istatistikleri

	Maddeler/İfadeler	Çıkarma	FC	$\bar{X}$
C1	Malzeme seçiminde doku uyumu tasarımın kalitesini önemli ölçüde etkilemektedir.	0,67	0,82	4
C2	Tasarımın uygulanmasında malzemenin renk uyumu giysi estetiğini önemli ölçüde etkilemektedir.	0,713	0,85	4,13
C3	Malzeme seçimi, tasarımın görünümünü önemli ölçüde etkiler.	0,79	0,89	4,17
C4	Malzeme seçimi, tasarımı etkileyen en önemli unsurdur.	0,763	0,87	4,03
C5	Kullanılan malzemenin farklı bir tasarımdan geri dönüş sağlanarak tekrar kullanılması önemli bir unsurdur.	0,673	0,82	3,92
C6	Seçilen malzemenin kolay uygulanabilir olması önemli bir unsurdur	0,668	0,82	4,04
C7	Malzeme seçimi tasarımın kullanılabilirliğini etkilemektedir.	0,763	0,87	4,14
C8	Malzeme seçimi ürünün yaşam süresini (kullanım ömrünü) etkilemektedir.	0,7	0,84	4,1
C9	Giysi tasarımda malzeme belirlerken ergonomik olması önemli bir faktördür.	0,642	0,8	4,1
	Özdeğerler			6,383
	Varyansı açıklama oranı (%)			70,92
	Kümülatif varyansı açıklama oranı (%)			70,92
	Cronbach Alpha değeri			0,948
	Ölçek ortalama			4,069
	Hotellig T Kare=57,398, F=7,038 P=,0001			
	KMO = 0,934 Barlett's Test of Sphericity =2911,795 P=0,0001			

Çizelge 4.2.'ye göre tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşler ölçeğinde yer alan ifadelerin ortak faktör yapılar incelenmiş ve ölçekte yer alan ifadeler tek faktörde toplanmıştır. Analizde yöntem olarak Temel Bileşenler Analizi kullanılmıştır. Faktörlerin kendileriyle yüksek ilişkili maddeleri görebilmek ve açıklanabilir faktör yapılarını görebilmek için Varimax döndürme yöntemi kullanılmıştır. Örneklem yeterliliği için Kaiser-Mayer Olkin istatistiğine bakılmış ve istatistik 0,934 bulunmuştur. Dolayısıyla ölçeğe yönelik veri seti faktör analizi için yeterli örneklem

hacmine sahiptir. Ortak faktör yapılarının elde edilmesinde korelasyon matrisinin birim matris olup olmadığı Bartlett Küresellik Testi ile incelenmiş ve Bartlett Test istatistiğinin anlamlılığına yönelik hesaplanan Ki-Kare değeri 2911,795 hesaplanmış ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (P=0,0001). Dolayısıyla korelasyon matrisi birim matris değildir. Analiz sonucunda özdeğeri 1'den büyük, toplam varyansın % 70,918'sini açıklayan tek faktör belirlenmiştir. 9 maddeden oluşan faktörün güvenilirlik katsayısını tespit etmek için bulunan Cronbach Alpha değeri 0,948 olarak hesaplanmıştır. Ölçme aracının güvenilirliğinin yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ölçek inceleme alanı ile ilgili toplum taramalarında ve bilimsel yargıların oluşturulmasında kullanılabilir. Ölçeğin ortalaması 4,069±1,162 olarak hesaplanmıştır. Ölçekte soru bütün korelasyonlarda negatif korelasyona sahip bir madde bulunmamıştır. Ölçekte yer alan soruların gerekliliği Hotelling T kare ile araştırılmıştır. Hotelling T kareye göre; ölçme aracında yer alan sorular öğrenciler tarafından benzer sonuçlar verecek şekilde hazırlanmış olup diğer bir ifadeyle maddeler/ifadeler öğrencilerin farklı farklı özelliklerini ölçtüğü belirlenmiş ve ölçek için gerekli olduğuna karar verilmiştir.

Şekil 4.10. Tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşler ölçeği yollar ve korelasyonlar
 *Yuvarlak içerisindeki harfler ölçme aracındaki bölümleri ifade etmektedir (C: C Bölümü soruları).
 Dikdörtgen şekiller içerisindeki harf ve rakamlar bölüm içerisindeki ifadeleri belirtmektedir (C3: C Bölümü 3. İfade).* yuvarlak şekil içerisindeki e'ler hata değerini ifade etmektedir.

Şekil 4.10.'a göre öğrencilerin tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşler ölçeğinde yer alan ifadelere yönelik tanımlanmış ve sınırlandırılmış bir yapının bir model olarak doğrulanıp doğrulanmadığı CFA ile test edilmiştir. Ayrıca CFA ile ölçeklerin yapı geçerliliği de incelenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi ile elde edilen uyum ölçülerinden bazıları, $\chi^2=10,866$; d.f.=8; $\chi^2/df=1,358$, RMSEA=0.031,

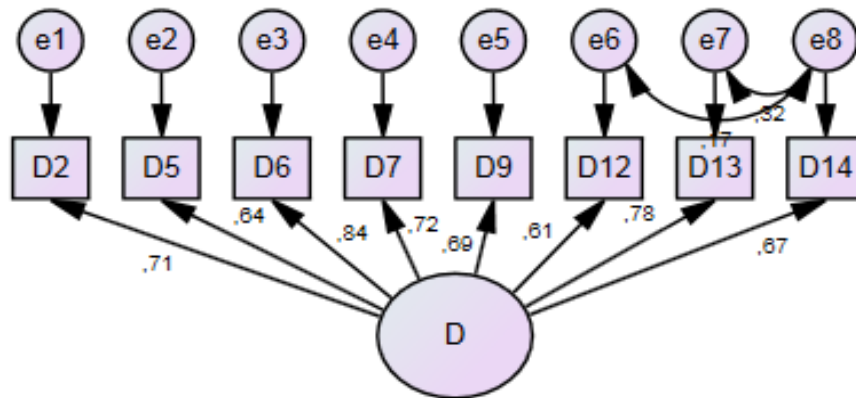
NFI=0.993, CFI=0.998, IFI=0.998, RFI=0.987, GFI=0.990, SRMR= 0,015 olarak elde edilmiştir. Uyum ölçülerine bakıldığında uyum değerleri, doğrulayıcı modelin kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir. Modelde gözlenen değişkenlerle gizil değişkenler arasında ki Z istatistiklerine bakılmış ve tüm yollar anlamlı bulunmuştur. En küçük Z değeri 16,957>1,96 olarak hesaplanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinde 1, 2 ve 4. Maddeler faktörü doğrulamamış ve ölçekten çıkarılmıştır. Ölçekten çıkarıldıktan sonra ölçeğin güvenilirliği için hesaplanan Cronbach Alpha istatistiği 0,926 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin ortalaması da 4,076±1,156 olarak hesaplanmıştır. Hotelling T kare 41,795, F istatistiği % 0,1 anlam düzeyinde 8,268 olarak hesaplanmış ve anlamlı bulunmuştur.

Çizelge 4.3. Malzeme seçimi ve tedarikine yönelik görüşler ölçeği faktör analizi ve güvenilirlik analizi istatistikleri

	Maddeler/İfadeler	Çıkarma	FD	$\bar{X}$
D2	Tasarımlarıma uygun malzemenin bütçeme uygun olması benim için önemlidir	0,538	0,734	4,05
D5	Tasarıma yönelik uygulamalı derslerde dersin öğretim elemanı malzeme seçiminde etkili olur.	0,47	0,686	3,72
D6	Malzeme seçimi tasarımlarımın özgünlüğü açısından önemli bir unsurdur.	0,704	0,839	4,08
D7	Tasarıma uygun malzemenin rahatlıkla erişilebilir olması yaratıcılığı ön plana çıkartmada etkili olur.	0,552	0,743	3,92
D9	Seçilen malzemenin kalitesi, ürün yaratma sürecinde önemli bir etkindir.	0,55	0,742	3,88
D12	Malzemeyi tanımak için teknik gezi, fuar ve sektördeki gelişmeleri takip etmek önemlidir.	0,484	0,696	3,92
D13	Eğitim kurumlarında malzemeye ilişkin arşivlerin olması önemlidir.	0,697	0,835	4,07
D14	Malzeme üretimine yönelik uygulamaları içeren eğitim amaçlı müzelerin oluşturulması gereklidir.	0,575	0,759	3,98
	Özdeğerler			4,571
	Varyansı açıklama oranı (%)			57,134
	Kümülatif varyansı açıklama oranı (%)			57,134
	Cronbach Alpha değeri			0,891
	Ölçek ortalaması			3,951
	Hotelling T Kare=58,432, F=8,211 P=,0001			
	KMO = 0,912 Barlett's Test of Sphericity =1402,823 P=0,0001			

Çizelge 4.3.'e göre malzeme seçimi ve tedarikine yönelik görüşler ölçeğinde yer alan ifadelerin ortak faktör yapıları incelenmiştir. Analiz sonucunda gerek çıkarma (Extraction) değeri 0,40 altında olan ve anlamlı yüklenmeyen maddeler analizden

çıkartıldıktan sonra ölçekte yer alan ifadeler tek faktörde toplanmıştır. Analizde yöntem olarak Temel Bileşenler Analizi kullanılmıştır. Faktörlerin kendileriyle yüksek ilişkili maddeleri görebilmek ve açıklanabilir faktör yapılarını görebilmek için Varimax döndürme yöntemi kullanılmıştır. Örneklem yeterliliği için Kaiser-Mayer Olkin istatistiğine bakılmış ve istatistik 0,912 bulunmuştur. Dolayısıyla ölçeğe yönelik veri seti faktör analizi için yeterli örneklem hacmine sahiptir. Ortak faktör yapılarının elde edilmesinde korelasyon matrisinin birim matris olup olmadığı Bartlett Küresellik Testi ile incelenmiş ve Bartlett Test istatistiğinin anlamlılığına yönelik hesaplanan Ki-Kare değeri 1402,823 hesaplanmış ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (P=0,0001). Dolayısıyla korelasyon matrisi birim matris değildir. Analiz sonucunda öz değeri 1'den büyük, toplam varyansın % 57,134'ünü açıklayan tek faktör belirlenmiştir. 8 maddeden oluşan faktörün güvenilirlik katsayısı için hesaplanan Cronbach Alpha değeri 0,891 olarak hesaplanmıştır. Ölçek yüksek güvenilirlik düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir. Ölçek inceleme alanı ile ilgili toplum taramalarında ve bilimsel yargıların oluşturulmasında kullanılabilir. Ölçeğin ortalaması $3,951 \pm 1,176$ olarak hesaplanmıştır. Ölçekte soru bütün korelasyonlarda negatif korelasyona sahip bir madde bulunmamıştır. Ölçekte yer alan soruların gerekliliği Hotelling T kare ile araştırılmıştır. Hotelling T kareye göre; ölçekte yer alan sorular öğrenciler tarafından benzer sonuçlar verecek şekilde hazırlanmış olup diğer bir ifadeyle maddeler/ifadeler öğrencilerin farklı farklı özelliklerini ölçtüğü belirlenmiş ve ölçek için gerekli olduğuna karar verilmiştir.

Şekil 4.11. Öğrencilerin malzeme seçimi ve tedarikine yönelik yollar ve korelasyonlar
 *Yuvarlak içerisindeki harfler ölçme aracındaki bölümleri ifade etmektedir (D: D Bölümü soruları).
 Dikdörtgen şekiller içerisindeki harf ve rakamlar bölüm içerisindeki ifadeleri belirtmektedir (D7: D Bölümü 7. İfade).* yuvarlak şekil içerisindeki e'ler hata değerini ifade etmektedir.

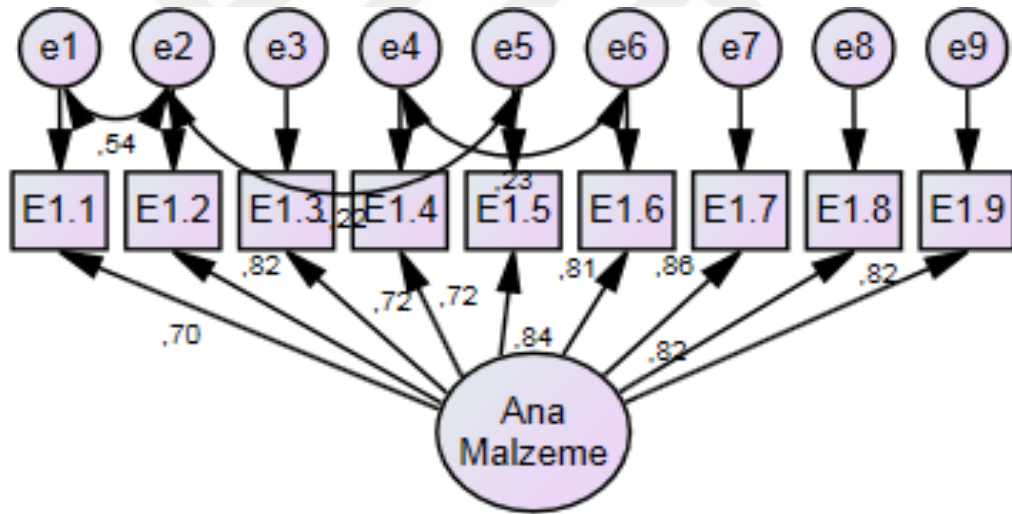
Şekil 4.11.'e göre öğrencilerin tasarımı malzeme seçimi ve tedarikine yönelik görüşler ölçeğinde yer alan ifadelerle yönelik tanımlanmış ve sınırlandırılmış bir yapının bir model olarak doğrulanıp doğrulanmadığı CFA ile test edilmiştir. Ayrıca CFA ile ölçeklerin yapı geçerliliği de incelenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi ile elde edilen uyum ölçülerinden bazıları, $\chi^2=49,483$; d.f.=18; $\chi^2/df=2,749$, RMSEA=0.069, NFI=0.965, CFI=0.977, IFI=0.977, RFI=0.946, GFI=0,968, SRMR= 0,036 olarak elde edilmiştir. Uyum ölçülerine bakıldığında uyum değerleri, doğrulayıcı modelin kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir. Modelde gözlenen değişkenlerle gizil değişkenler arasında ki Z istatistiklerine bakılmış ve tüm yollar anlamlı bulunmuştur. En küçük Z değeri $10,975 > 1,96$ olarak hesaplanmıştır.

Çizelge 4.4. Ana malzeme tedariki için güçlük alanları ölçeği faktör analizi ve güvenilirlik analizi istatistikleri

	Ana malzeme tedarikine yönelik maddeler/ ifadeler	Çıkarma	F.E1	$\bar{X}$
E1.1	Renk uyumu	0,586	0,765	3,64
E1.2	Doku uyumu	0,723	0,85	3,67
E1.3	Fiyat	0,553	0,744	3,6
E1.4	Boyutsal faktörler	0,576	0,759	3,51
E1.5	Kalite	0,693	0,832	3,75
E1.6	Tür	0,694	0,833	3,59
E1.7	Özgünlük	0,734	0,857	3,68
E1.8	Süreklilik	0,651	0,807	3,64
E1.9	Uyum/Kombinasyon	0,685	0,828	3,79
	Öz değerler			5,896
	Varyansı açıklama oranı (%)			65,508
	Kümülatif varyansı açıklama oranı (%)			65,508
	Cronbach Alpha değeri			0,933
	Ölçek ortalama			3,65
	Hotellig T Kare=38,257, F=4,691 P=,0001			
	KMO = 0,926 Barlett's Test of Sphericity =2377,254 P=0,0001			

Çizelge 4.4.'e göre öğrencilerin ana malzeme tedariki için güçlük alanları ölçeğinde yer alan ifadelerin ortak faktör yapıları incelenmiş ve ölçekte yer alan ifadelerin tek faktörde toplandığı belirlenmiştir. Analizde yöntem olarak Temel Bileşenler Analizi kullanılmıştır. Örneklem yeterliliği için Kaiser- Mayer Olkin istatistiğine bakılmış ve istatistik 0,926 bulunmuştur. Dolayısıyla ölçeğe yönelik veri seti faktör analizi için yeterli örneklem hacmine sahiptir. Ortak faktör yapılarının elde edilmesinde korelasyon matrisinin birim matris olup olmadığı Bartlett Küresellik Testi ile incelenmiş ve Bartlett

Test istatistiğinin anlamlılığına yönelik hesaplanan Ki-Kare değeri 2377,254 hesaplanmış ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (P=0,0001). Dolayısıyla korelasyon matrisi birim matris değildir. Analiz sonucunda öz değeri 1'den büyük, toplam varyansın % 65,508'ini açıklayan tek faktör belirlenmiştir. Faktörde yer alan ölçeğin güvenilirliği için Cronbach Alpha değeri 0,933 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin yüksek güvenilirlik düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir. Ölçek inceleme alanı ile ilgili toplum taramalarında ve bilimsel yargıların oluşturulmasında kullanılabilir. Ölçeğin ortalaması $3,65 \pm 1,545$ olarak hesaplanmıştır. Ölçekte soru bütün korelasyonlarda negatif korelasyona sahip bir madde bulunmamıştır. Ölçekte yer alan soruların gerekliliği Hotelling T kare ile araştırılmıştır. Hotelling T kareye göre; ölçekte yer alan sorular öğrenciler tarafından benzer sonuçlar verecek şekilde hazırlanmış olup diğer bir ifadeyle maddeler/ifadeler öğrencilerin farklı farklı özelliklerini ölçtüğü belirlenmiş ve ölçek için gerekli olduğuna karar verilmiştir.

Şekil 4.12. Ana malzeme tedarigi için güçlük alanlarına yönelik yol grafiği ve korelasyonlar
 *Yuvarlak içerisindeki ifade ana malzeme tedarik güçlük alanlarına yönelik (E1) bölümü ifade etmektedir. **Dikdörtgen şekiller içerisindeki harf ve rakamlar bölüm içerisindeki ifadeleri belirtmektedir (E1.2: E1 Bölümü 2. İfade). *** yuvarlak şekil içerisindeki e'ler hata değerini ifade etmektedir.

Şekil 4.12.'ye göre öğrencilerin ana malzeme tedarigi için güçlük alanları ölçeğinde yer alan ifadelere yönelik tanımlanmış ve sınırlandırılmış bir yapının bir model olarak doğrulanıp doğrulanamadığı CFA ile test edilmiştir. Ayrıca CFA ile ölçeklerin yapı geçerliliği de incelenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi ile elde edilen uyum ölçülerinden bazıları, $\chi^2=51,84$; d.f.=24; $\chi^2/df=2,16$, RMSEA=0.056, NFI=0.833, CFI=0.900, IFI=0.903, GFI=0,969, SRMR= 0,031 olarak elde edilmiştir. Uyum ölçülerine

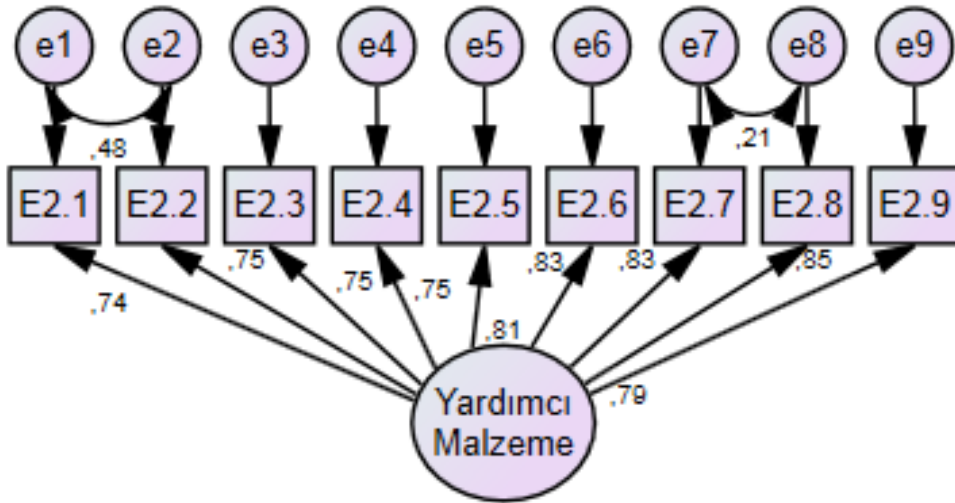
bakıldığında NFI uyum ölçüsü hariç uyum değerleri, doğrulayıcı modelin kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir. Modelde gözlenen değişkenlerle gizil değişkenler arasında ki Z istatistiklerine bakılmış ve tüm yollar anlamlı bulunmuştur. En küçük Z değeri $12,705 > 1,96$ olarak hesaplanmıştır.

Çizelge 4.5. Yardımcı malzeme tedariği için güçlük alanları ölçeği faktör analizi ve güvenilirlik analizi istatistikleri

	Yardımcı malzeme tedariğine yönelik maddeler/İfadeler	Çıkarma	F.E2	$\bar{X}$
E2.1	Renk uyumu	0,643	0,802	3,63
E2.2	Doku uyumu	0,662	0,814	3,63
E2.3	Fiyat	0,615	0,784	3,6
E2.4	Boyutsal faktörler	0,603	0,777	3,53
E2.5	Kalite	0,676	0,822	3,7
E2.6	Tür	0,705	0,84	3,58
E2.7	Özgünlük	0,724	0,851	3,71
E2.8	Süreklilik	0,68	0,824	3,56
E2.9	Uyum/Kombinasyon	0,745	0,863	3,71
	Özdeğerler			6,055
	Varyansı açıklama oranı (%)			67,274
	Kümülatif varyansı açıklama oranı (%)			67,274
	Cronbach Alpha değeri			0,939
	Ölçek ortalama			3,628
	Hotellig T Kare=38,257, F=4,691 P=,0001			
	KMO = 0,937 Barlett's Test of Sphericity=2459,429 P=0,0001			

Çizelge 4.5.'e göre öğrencilerin yardımcı malzeme tedariği için güçlük alanları ölçeğinde yer alan ifadelerin ortak faktör yapıları incelenmiş ve ölçekte yer alan ifadelerin tek faktörde toplandığı belirlenmiştir. Analizde yöntem olarak Temel Bileşenler Analizi kullanılmıştır. Örneklem yeterliliği için Kaiser-Mayer Olkin istatistiğine bakılmış ve istatistik 0,937 bulunmuştur. Dolayısıyla ölçeğe yönelik veri seti faktör analizi için yeterli örneklem hacmine sahiptir. Ortak faktör yapılarının elde edilmesinde korelasyon matrisinin birim matris olup olmadığı Bartlett Küresellik Testi ile incelenmiş ve Bartlett Test istatistiğinin anlamlılığına yönelik hesaplanan Ki-Kare değeri 2459,429 hesaplanmış ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (P=0,0001). Dolayısıyla korelasyon matrisi birim matris değildir. Analiz sonucunda öz değeri 1'den büyük, toplam varyansın % 67,274'ini açıklayan tek faktör belirlenmiştir. Faktörde yer

alan ölçeğin güvenirligi için Cronbach Alpha değeri 0,939 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin yüksek güvenirlilik düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir. Ölçek inceleme alanı ile ilgili toplum taramalarında ve bilimsel yargıların oluşturulmasında kullanılabilir bir ölçektir. Ölçeğin ortalaması $3,628 \pm 1,439$ olarak hesaplanmıştır. Ölçekte soru bütün korelasyonlarda negatif korelasyona sahip bir madde bulunmamıştır. Ölçekte yer alan soruların gerekliliği Hotelling T kare ile araştırılmıştır. Hotelling T Kare=38,257 hesaplanmış olup; ölçekte yer alan sorular öğrenciler tarafından benzer sonuçlar verecek şekilde hazırlanmıştır. Diğer bir ifadeyle maddeler/ifadeler öğrencilerin farklı farklı özelliklerini ölçtüğü belirlenmiş ve ölçek için gerekli olduğuna karar verilmiştir.

Şekil 4.13. Yardımcı malzeme tedarigi için günlük alanları ölçeği yol grafiği ve korelasyonlar
 Yuvarlak içerisindeki ifade yardımcı malzeme tedarik günlük alanlarına yönelik (E2) bölümü ifade etmektedir. **Dikdörtgen şekiller içerisindeki harf ve rakamlar bölüm içerisindeki ifadeleri belirtmektedir (E2.3: E2 Bölümü 3. İfade). * Yuvarlak şekil içerisindeki e'ler hata değerini ifade etmektedir.

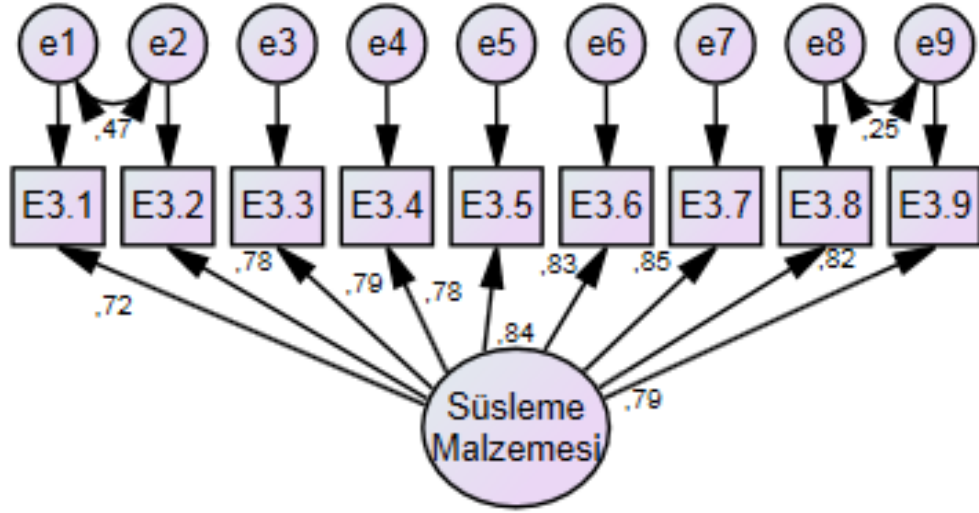
Şekil 4.13'e göre öğrencilerin yardımcı malzeme tedarigi için günlük alanları ölçeğinde yer alan ifadelere yönelik tanımlanmış ve sınırlandırılmış bir yapının bir model olarak doğrulanıp doğrulanmadığı CFA ile test edilmiştir. Ayrıca CFA ile ölçeklerin yapı geçerliliği de incelenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi ile elde edilen uyum ölçülerinden bazıları, $\chi^2=85,033$; d.f.=25; $\chi^2/df=3,401$, RMSEA=0.080, NFI=0.966, CFI=0.975, IFI=0.976, GFI=0,951, SRMR= 0,032 olarak elde edilmiştir. Uyum ölçülerine bakıldığında uyum değerleri, doğrulayıcı modelin kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir. Modelde gözlenen değişkenlerle gizil değişkenler arasında ki Z istatistiklerine bakılmış ve tüm yollar anlamlı bulunmuştur. En küçük Z değeri $14,373 > 1,96$ olarak hesaplanmıştır.

Çizelge 4.6. Süsleme malzeme tedariği için güçlük alanları ölçeği faktör analizi ve güvenilirlik analizi istatistikleri

	Süsleme malzeme tedariğine yönelik maddeler/ ifadeler	Çıkarma	F.E3	$\bar{X}$
E3.7	Özgünlük	0,741	0,861	3,7
E3.9	Uyum/Kombinasyon	0,725	0,852	3,68
E3.6	Tür	0,717	0,847	3,53
E3.5	Kalite	0,714	0,845	3,62
E3.2	Doku uyumu	0,687	0,829	3,55
E3.8	Süreklilik	0,668	0,817	3,59
E3.3	Fiyat	0,661	0,813	3,55
E3.4	Boyutsal faktörler	0,651	0,807	3,54
E3.1	Renk uyumu	0,618	0,786	3,55
	Özdeğerler			6,181
	Varyansı açıklama oranı (%)			68,69
	Kümülatif varyansı açıklama oranı (%)			68,69
	Cronbach Alpha değeri			0,943
	Ölçek ortalama			3,592
	Hotellig T Kare=20,529, F=2,517 P=,011			
	KMO = 0,939 Barlett's Test of Sphericity=2564,176 P=0,0001			

Çizelge 4.6.'ya göre öğrencilerin süsleme malzemesi tedariği için güçlük alanları ölçeğinde yer alan ifadelerin ortak faktör yapıları incelenmiş ve ölçekte yer alan ifadelerin tek faktörde toplandığı belirlenmiştir. Analizde yöntem olarak Temel Bileşenler Analizi kullanılmıştır. Örneklem yeterliliği için Kaiser-Mayer Olkin istatistiğine bakılmış ve Kaiser-Mayer Olkin istatistiği 0,939 bulunmuştur. Dolayısıyla ölçeğe yönelik veri seti faktör analizi için yeterli örneklem hacmine sahiptir. Ortak faktör yapılarının elde edilmesinde korelasyon matrisinin birim matris olup olmadığı Bartlett Küresellik Testi ile incelenmiş ve Bartlett Test istatistiğinin anlamlılığına yönelik hesaplanan Ki-Kare değeri 2564,176 hesaplanmış ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (P=0,0001). Dolayısıyla korelasyon matrisi birim matris değildir. Analiz sonucunda özdeğeri 1'den büyük, toplam varyansın % 68,69'unu açıklayan tek faktör belirlenmiştir. Faktörde yer alan ölçeğin güvenilirliği için Cronbach Alpha değeri 0,943 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin yüksek güvenilirlik düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir. Ölçek inceleme alanı ile ilgili toplum taramalarında ve bilimsel yargıların oluşturulmasında kullanılabilir bir ölçektir. Ölçeğin ortalaması 3,592±1,539 olarak hesaplanmıştır. Ölçekte soru bütün korelasyonlarda negatif korelasyona sahip bir

madde bulunmamıştır. Ölçekte yer alan soruların gerekliliği Hotelling T kare ile araştırılmıştır. Hotelling T Kare=20,529 hesaplanmış olup; ölçekte yer alan sorular öğrenciler tarafından benzer sonuçlar verecek şekilde hazırlanmıştır. Diğer bir ifadeyle maddeler/ifadeler öğrencilerin farklı farklı özelliklerini ölçtüğü belirlenmiş ve ölçek için gerekli olduğuna karar verilmiştir.

Şekil 4.14. Süsleme malzeme tedariki için güçlük alanları ölçeği yol grafiği ve korelasyonlar
 Yuvarlak içerisindeki ifade süsleme malzemesi tedarik güçlük alanlarına yönelik (E3) bölümü ifade etmektedir. **Dikdörtgen şekiller içerisindeki harf ve rakamlar bölüm içerisindeki ifadeleri belirtmektedir (E3.4: E3 Bölümü 4. İfade). * Yuvarlak şekil içerisindeki e'ler hata değerini ifade etmektedir.

Şekil 4.14.'e göre öğrencilerin süsleme malzemesi tedariki için güçlük alanları ölçeğinde yer alan ifadelerle yönelik tanımlanmış ve sınırlandırılmış bir yapının bir model olarak doğrulanıp doğrulanmadığı CFA ile test edilmiştir. Ayrıca CFA ile ölçeklerin yapı geçerliliği de incelenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi ile elde edilen uyum ölçülerinden bazıları, $\chi^2=72;526$ d.f.=25; $\chi^2/df=2,901$, RMSEA=0.072, NFI=0.972, CFI=0.981, IFI=0.981, GFI=0,959, SRMR= 0,026 olarak elde edilmiştir. Uyum ölçülerine bakıldığında uyum değerleri, doğrulayıcı modelin kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir. Modelde gözlenen değişkenlerle gizil değişkenler arasında ki Z istatistiklerine bakılmış ve tüm yollar anlamlı bulunmuştur. En küçük Z değeri $14,809 > 1,96$ olarak hesaplanmıştır.

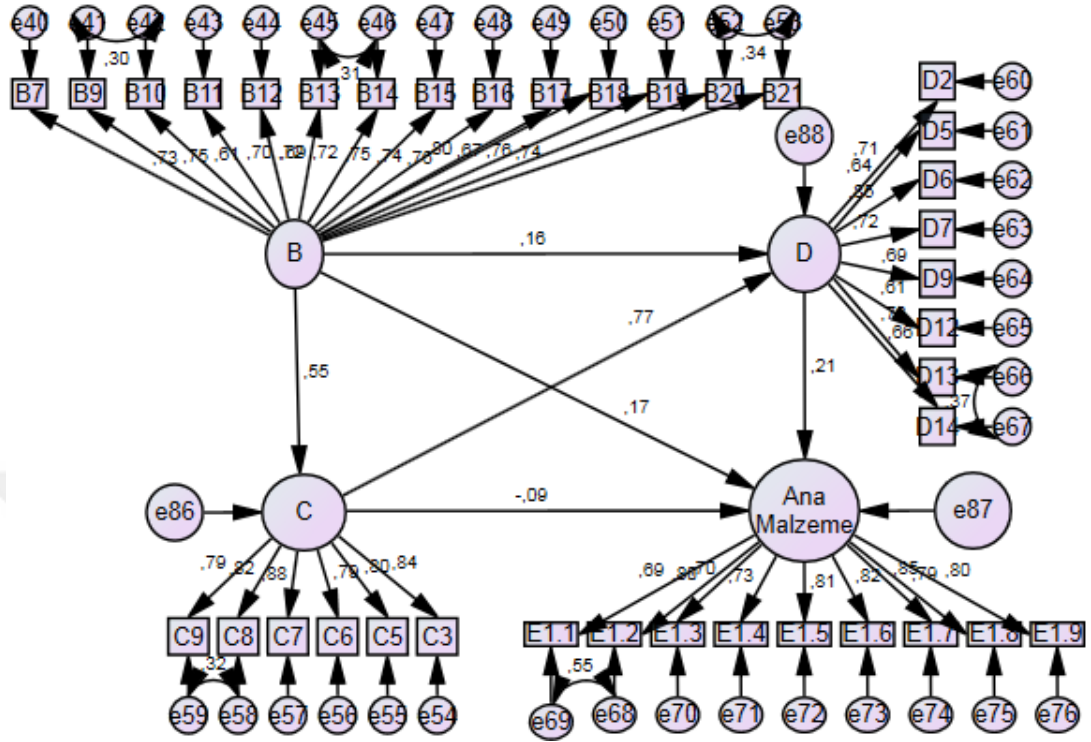
Çizelge 4.7. Araştırma değişkenleri ve normallik testi

	Ortalama	SS	Kolmogorov-Smirnov			Çarpıklık	Basıklık
			Statistic	df	Sig.		
B Bölümü	3,4637	0,83944	0,114	368	0	-0,693	0,369
C Bölümü	4,0761	0,9183	0,179	368	0	-1,404	1,839
D Bölümü	3,9511	0,81704	0,183	368	0	-1,498	2,52
E1 Ana malzeme	3,6504	1,00378	0,116	368	0	-0,768	0,131
E2 Yardımcı malzeme	3,6283	0,98318	0,107	368	0	-0,682	0,045
E3 Süsleme malzemesi	3,5921	1,02709	0,111	368	0	-0,723	0,128

Toplam n:368

Çizelge 4.7.'ye göre öğrencilerin çeşitli özelliklerine göre giysi tasarımına yönelik uygulamalarda malzeme seçimi ve tedarikinde karşılaştıkları problem düzeyleri arasındaki farklılıklar da incelenmiştir. Öncelikle her ölçek kendi içinde toplanmış ve madde sayısına bölünmüştür. Toplam skorlar madde sayısına bölünerek skor değerleri 1 ile 5 arasına sıkıştırılmıştır. Böylelikle ölçeklere yaklaşım ile ortalama değerlere yaklaşım aynı olacaktır. Ortalama skorların öncelikle normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov-Smirnov normallik testi ile incelenmiş ve tüm boyutların normal dağılım göstermediği belirlenmiştir. Tüm değişkenler normal dağılıma göre sola çarpık ve normale göre daha sivri bulunmuştur. Değişkenler normal dağılım göstermediğinden ortalamalar arası farklılıklar parametrik olmayan istatistiksel yöntemlerle araştırılacaktır.

Araştırmaya ilişkin yapısal eşitlik modeli

Şekil 4.15. Ana malzeme tedarikine etki eden faktörlere yönelik yol grafiği (YEM)

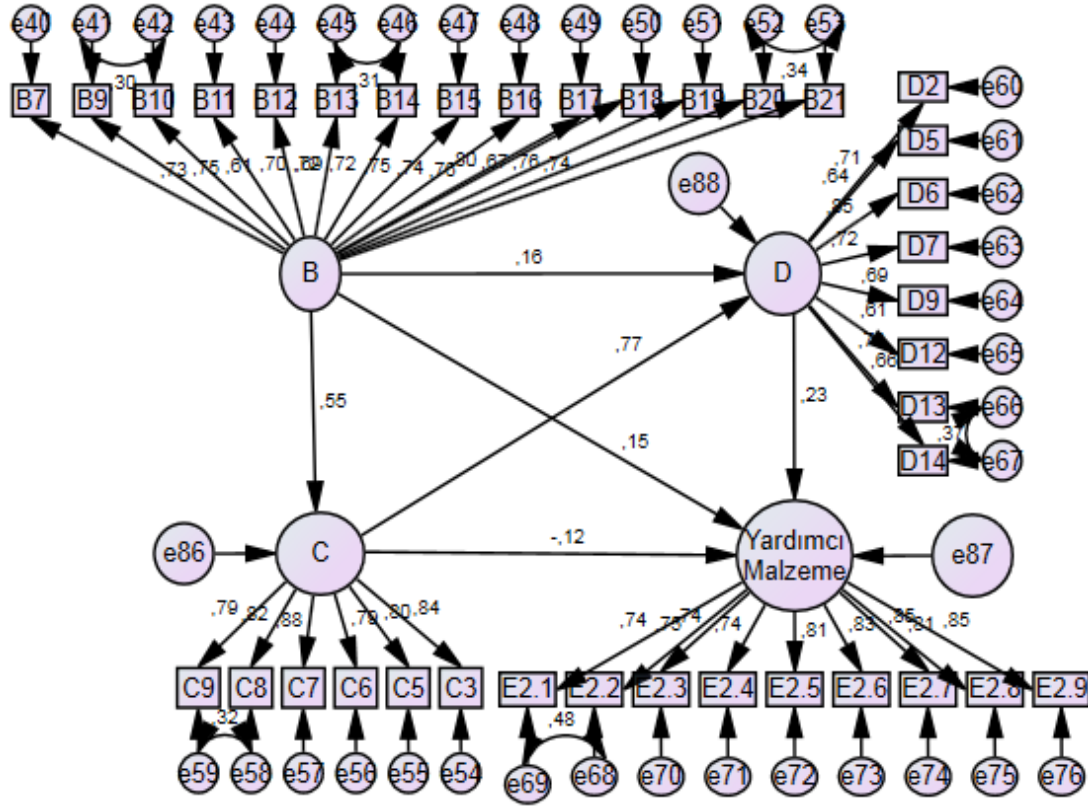
*Yuvarlak içerisindeki harfler ölçme aracındaki bölümleri ifade etmektedir (B: B Bölümü soruları).

Dikdörtgen şekiller içerisindeki harf ve rakamlar bölüm içerisindeki ifadeleri belirtmektedir (B7: B Bölümü 7. İfade). * Yuvarlak şekil içerisindeki e'ler hata değerini ifade etmektedir.

Öğrencilerin giysi tasarımına yönelik uygulamalarında malzeme seçimi ve tedarikinde karşılaştıkları problemlere etki eden faktörler (Latent değişkenler) arasındaki ilişkiler Yapısal Eşitlik Modeli ile incelenmiştir.

Şekil 4.15.'e göre ana malzeme tedarikinde karşılaşılan güçlük alanlarını etki eden faktörleri belirlemek için kurulan yapısal eşitlik modeline yönelik uyum ölçüleri, $\chi^2=1302,816$ d.f.=617; $\chi^2/df=2,112$, RMSEA=0.055, NFI=0.972, CFI=0.927, IFI=0.927, GFI=0.909, SRMR=0,026 olarak elde edilmiştir. Uyum ölçülerine göre modelin uyumu sağlanmıştır. Yapısal modelin sınıdığı modelde gözlenen değişkenlerle gizil değişkenler arasında yer alan tüm yollara ait ilişkiler istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Latent değişkenler arasında iki yol hariç diğer yollar istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

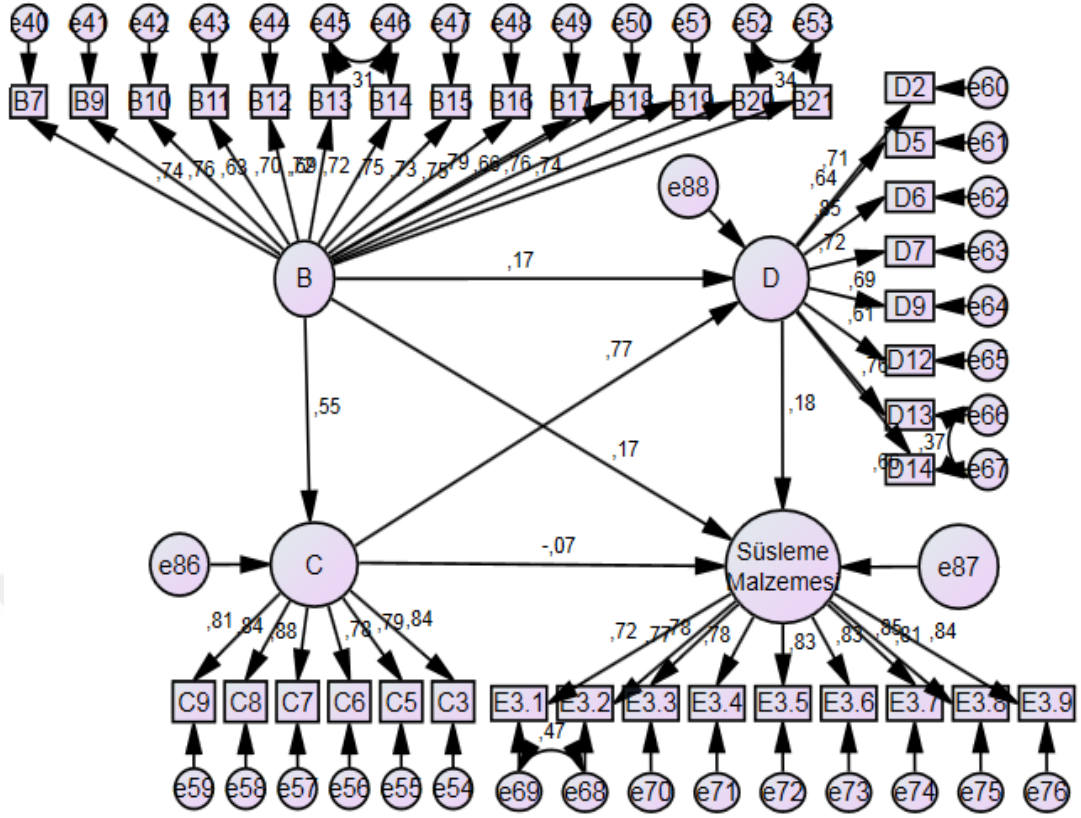

Şekil 4.16. Yardımcı malzeme tedarikine etki eden faktörlere yönelik yol grafiği (YEM)

*Yuvarlak içerisindeki harfler ölçme aracındaki bölümleri ifade etmektedir (B: B Bölümü soruları).
 Dikdörtgen şekiller içerisindeki harf ve rakamlar bölüm içerisindeki ifadeleri belirtmektedir (B7: B Bölümü 7. İfade).* yuvarlak şekil içerisindeki e'ler hata değerini ifade etmektedir.

Şekil 4.16.'ya göre yardımcı malzeme tedarikinde karşılaşılan güçlük alanlarını etki eden faktörleri belirlemek için kurulan yapısal eşitlik modeline yönelik uyum ölçüleri, $\chi^2=1244,481$ d.f.=617; $\chi^2/df=2,017$, RMSEA=0.053, NFI=0.902, CFI=0.933, IFI=0.934, GFI=0,901, SRMR= 0,050 olarak elde edilmiştir. Uyum ölçülerine göre modelin uyumu sağlanmıştır. Yapısal modelin sınıdığı modelde gözlenen değişkenlerle gizil değişkenler arasında yer alan tüm yollara ait ilişkiler istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Latent değişkenler arasında iki yol hariç diğer yollar istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Şekil 4.17. Süsleme malzemesi tedarigine etki eden faktörlere yönelik yol grafiği (YEM)
 *Yuvarlak içerisindeki harfler ölçme aracındaki bölümleri ifade etmektedir (B: B Bölümü soruları).
 Dikdörtgen şekiller içerisindeki harf ve rakamlar bölüm içerisindeki ifadeleri belirtmektedir (B7: B Bölümü 7. İfade).* yuvarlak şekil içerisindeki e'ler hata değerini ifade etmektedir.

Şekil 4.17.'ye göre süsleme malzeme tedariginde karşılaşılan güçlük alanlarını etki eden faktörleri belirlemek için kurulan yapısal eşitlik modeline yönelik uyum ölçüleri, $\chi^2=1299,556$ d.f.=619; $\chi^2/df=2,099$, RMSEA=0.055, NFI=0.901, CFI=0.929, IFI=0.929, GFI=0.901, SRMR= 0,050 olarak elde edilmiştir. Uyum ölçülerine göre modelin uyumu sağlanmıştır. Yapısal modelin sınıandığı modelde gözlenen değişkenlerle gizil değişkenler arasında yer alan tüm yollara ait ilişkiler istatistiksel açıdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Latent değişkenler arasında iki yol hariç diğer yollar istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Araştırma modeline ilişkin (Bkz. Şekil 3.1.) hipotezler alt problemler kapsamında analiz edilmiş olup, sonuçlara ilişkin verilere aşağıda yer verilmiştir.

Alt Problem 1. Vakıf ve devlet üniversitelerinde moda tasarımı bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin, malzeme bilgisi dersinde aldıkları eğitime yönelik görüşleri nelerdir?

Çizelge 4.8. Malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşlerinin öğrencilerin eğitim gördükleri okul çeşidine göre dağılımlarının aritmetik ortalama standart sapma ve bağımsız t-testi sonuçları

İfadeler	Okul Çeşidi	$\bar{X}$	ss	t	p
Tasarıma yönelik uygulama derslerinde (koleksiyon/ giysi tasarımı/ kalıp vb.) malzemeyi tanımaya ve uygulamaya yönelik bilgiler verilmektedir.	Devlet Vakıf	3.8400 3.1687	1.13876 1.21302	5.132 5.237	.000* .000*
Malzemeye yönelik almış olduğum eğitim sonucunda malzemeleri küçük testlerle tanıyabilirim.	Devlet Vakıf	3.6160 3.2469	0.99014 1.06636	3.221 3.298	.001* .001*
Aldığım eğitim, özgün malzeme tasarlayabilmem için fırsatlar vermektedir.	Devlet Vakıf	3.7280 3.0658	0.97033 1.15520	5.489 5.802	.000* .000*
Aldığım eğitim sonucunda hangi malzemenin ne şekilde kullanılacağı hakkında yeterli bilgi ve beceriye sahip olduğumu düşünüyorum.	Devlet Vakıf	3.8720 3.2263	0.91560 1.13646	5.499 5.889	.000* .000*
Aldığım eğitim, kumaşın yapısı ve desen özelliklerine uygun kesim uygulamalarını yapabilmem için yeterlidir. (Havlı kumaş/ desen yönlü kumaş/ vb. özellikleri dikkate alarak cevaplayınız).	Devlet Vakıf	3.7920 3.3663	1.01040 1.11415	3.581 3.695	.000* .000*
Aldığım eğitim, kumaşın yapısı ve desen özelliklerine uygun dikim uygulamalarını yapabilmem için yeterlidir. (Desenli, yönlü, likralı kumaş, iğne/ iplik kalınlığı vb. özellikleri dikkate alarak cevaplayınız).	Devlet Vakıf	3.7120 3.4362	0.99852 1.13137	2.303 2.396	.022* .017*
Aldığım eğitim, farklı malzeme ve aksesuar kullanılan ürünlerde ütüleme ve bitim işlemlerine yönelik uygulamaları yapabilmem için yeterlidir.	Devlet Vakıf	3.8000 3.3580	.88900 1.14605	3.767 4.081	.000* .000*
Aldığım eğitim, farklı malzeme ve aksesuar kullanılan ürünlerde süsleme işlemlerine yönelik uygulamaları yapabilmem için yeterlidir. (Nakış, boncuk/ payet işleme vb. yöntemleri düşünerek cevaplayınız).	Devlet Vakıf	3.7920 3.3292	1.01835 1.17772	3.733 3.911	.000* .000*
Aldığım eğitim, tela çeşitlerini tanıma ve telalama uygulamalarına yönelik işlemleri yapabilmem için yeterlidir.	Devlet Vakıf	3.7760 3.3621	1.12783 1.13569	3.319 3.326	.001* .001*
Aldığım eğitim, tasarım sürecinde kullanılacak malzeme seçiminde ve kullanımında çözüm odaklı alternatif yollar oluşturmama olanak sağlar.	Devlet Vakıf	3.8240 3.3333	1.07811 1.07565	4.141 4.138	.000* .000*
Derslerde yüzey tasarımına yönelik uygulamalar yeterli düzeyde verilmektedir.	Devlet Vakıf	3.7280 3.0288	1.03469 1.16916	5.644 5.870	.000* .000*
Almış olduğum eğitim malzeme kalitesini belirlememde etkindir.	Devlet Vakıf	3.8960 3.2922	1.02252 1.09517	5.122 5.236	.000* .000*
Almış olduğum eğitim sonucunda tasarıma yönelik uygulamalarda özgünlüğü artırmak için malzemeye müdahale edebilirim. (Renk, form, biçim vb.).	Devlet Vakıf	4.1280 3.4074	0.95863 1.14752	6.022 6.377	.000* .000*

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı

Vakıf üniversitesi n:125, Devlet üniversitesi n: 243

Çizelge 4.8.'de yer alan malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşlerin, öğrencilerin eğitim gördükleri okul türüne göre dağılımları t-testi ile analize tabi tutulmuş olup, elde edilen sonuçlara göre tüm görüşler arasında anlamlı farklılıklar saptanmıştır ($p < 0,05$).

“Tasarıma yönelik uygulama derslerinde (koleksiyon/ giysi tasarımı/ kalıp vb.) malzemeyi tanımaya ve uygulamaya yönelik bilgiler verilmektedir” ifadesinde devlet üniversitesinde ($\bar{X}=3,84$) okuyan öğrenciler vakıf üniversitesinde ($\bar{X}=3,16$) okuyan öğrencilere göre daha olumlu düşünmektedirler. Bilindiği gibi moda tasarımı ders müfredatlarının birçoğu uygulamalı alan becerisine dayalı derslerden oluşmaktadır. Bunun yanında öğrencilerin çalışmalarında kullandıkları malzemeyi tanımaya yönelik ise malzeme bilgisi, kumaş yapı bilgisi, tekstil maddeleri vb. teorik dersler verilmektedir. Malzeme bilgisine yönelik alan derslerinde öğrenilen teorik bilgilerin uygulama derslerinde de pekiştirilmesi ise müfredat dışarısında olup, öğretim elemanının deneyim, alan bilgisi ve içerik planlamasına bağlı olarak değişiklik göstermektedir.

“Almış olduğum eğitim sonucunda tasarıma uygun gerekli malzemeyi rahatlıkla seçebilirim” ifadesinde devlet üniversitesinde ($\bar{X}=3,88$) okuyan öğrenciler vakıf üniversitesinde ($\bar{X}=3,34$) okuyan öğrencilere göre daha olumlu düşünmektedirler. Bunun yanı sıra “Malzemeye yönelik almış olduğum eğitim sonucunda malzemeleri küçük testlerle tanıyabilirim” ifadesinde de devlet ($\bar{X}=3,61$) üniversitesinde okuyan öğrenciler vakıf üniversitesinde ($\bar{X}=3,24$) okuyan öğrencilere göre daha olumlu düşünmektedirler. Her iki ifadeye verilen yanıtlardan yola çıkarak devlet üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin vakıf üniversitesinde öğrenim gören öğrencilere oranla derslerinde almış oldukları eğitimin malzemeyi tanımalarında etkili olduğunu ve tasarımları için en uygun olan malzemeyi seçebilecekleri görüşüne sahip oldukları görülmektedir.

“Aldığım eğitim sonucunda hangi malzemenin ne şekilde kullanılacağı hakkında yeterli bilgi ve beceriye sahip olduğumu düşünüyorum.” ifadesinde devlet üniversitesinde okuyan öğrenciler ($\bar{X}=3,87$) vakıf üniversitesinde ($\bar{X}=3,22$) okuyan öğrencilere göre daha olumlu düşünmektedirler. Benzer şekilde “Aldığım eğitim,

kumaşın yapısı ve desen özelliklerine uygun kesim uygulamalarını yapabilmem için yeterlidir.”, “Aldığım eğitim, kumaşın yapısı ve desen özelliklerine uygun dikim uygulamalarını yapabilmem için yeterlidir.”, “Aldığım eğitim, farklı malzeme ve aksesuar kullanılan ürünlerde ütüleme ve bitim işlemlerine yönelik uygulamaları yapabilmem için yeterlidir.” İfadelerine verilen cevaplar da incelendiğinde çıkan sonuçların birbirini destekler nitelikte olduğu ve devlet üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin vakıf üniversitelerinde öğrenim gören öğrencilere oranla malzeme bilgisi dersinde almış oldukları eğitimin uygulamaya yönelik diğer derslerde desteklediği görülmektedir.

“Aldığım eğitim, tasarım sürecinde kullanılacak malzeme seçiminde ve kullanımında çözüm odaklı alternatif yollar oluşturmama olanak sağlar.” ifadesinde devlet üniversitesinde okuyan öğrenciler ($\bar{X}=3,82$) vakıf üniversitesinde ($\bar{X}=3,33$) okuyan öğrencilere göre daha olumlu düşünmektedirler. “Almış olduğum eğitim sonucunda tasarıma yönelik uygulamalarda özgünlüğü artırmak için malzemeye müdahale edebilirim. (Renk, form, biçim vb.)” ifadesinde devlet üniversitesinde okuyan öğrenciler ($\bar{X}=4,12$) vakıf üniversitesinde ($\bar{X}=3,40$) okuyan öğrencilere göre daha olumlu düşünmektedirler. Bu iki sonuçtan yola çıkarak öğrencilerinin mevcut müfredatta yer alan derslerdeki içeriklerinin gerekli malzemenin seçimi konusunda olumlu yönde etkisi olduğu söylenebilir. Bunun yanında devlet üniversitesi öğrencilerinin vakıf üniversitesi öğrencilerine oranla ihtiyaç duydukları malzemeyi seçip ayırt etme dışında gerek tasarımlarında daha özgün işler ortaya çıkartabilmek adına gerekse karşılaşılabilecekleri problemleri önlemede daha iyi oldukları yorumu yapılabilir.

Aynı şekilde diğer tüm ifadelerine verilen yanıtlar değerlendirildiğinde devlet üniversitesinde okuyan öğrencilerin vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilere oranla okudukları bölümlerde genel malzeme bilgisine ilişkin aldıkları derslerdeki bilgileri yeterli buldukları ve uygulamaya yönelik derslerde bu eğitimden faydalandıkları tespit edilmiştir. Bu bilgiye ilişkin tüm veriler Çizelge 4.8.’de gösterilmiştir.

Vakıf ve devlet üniversitelerinde öğrenim gören moda tasarımı öğrencilerinin, malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin oluşturulan hipotezler sınındığında;

H₁: Malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler (B) artarken, tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşler (C) de artar.

Şekil 4.15.'e göre; öğrencilerin malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşleri (B) ile tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşleri (C) arasında aynı yönde istatistiksel olarak anlamlı 0,55 birimlik bir ilişki belirlenmiştir ($Z=9,505$ $P<0,001$). Belirlenen bu ilişkiye göre öğrencilerde malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler artarken, tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşler de artmaktadır. H_1 desteklenmiştir.

Şekil 4.16.'ya göre; öğrencilerin malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler (B) ile tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşler (C) arasında aynı yönde istatistiksel olarak anlamlı 0,55 birimlik bir ilişki belirlenmiştir ($Z=9,506$ $P<0,001$). Belirlenen bu ilişkiye göre öğrencilerde malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler artarken, tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşler de artmaktadır. H_1 desteklenmiştir.

Şekil 4.17.'ye göre; öğrencilerin malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler (B) ile tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşler (C) arasında aynı yönde istatistiksel olarak anlamlı 0,55 birimlik bir ilişki belirlenmiştir ($Z=9,498$ $P<0,001$). Belirlenen bu ilişkiye göre öğrencilerde malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler artarken, tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşler de artmaktadır. H_1 desteklenmiştir.

H₂: Malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler (B) artarken, malzeme seçimi ve tedarikine yönelik görüşler (D) de artar.

Şekil 4.15.'e göre; öğrencilerin malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler (B) ile malzeme seçimi ve tedarikine yönelik görüşler (D) arasında aynı yönde istatistiksel olarak anlamlı 0,16 birimlik bir ilişki belirlenmiştir ($Z=3,679$ $P<0,001$). Belirlenen bu ilişkiye göre malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler artarken malzeme seçimi ve tedarikine yönelik görüşler de artmaktadır. H_2 desteklenmiştir.

Şekil 4.16'ya göre; öğrencilerin malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler (B) ile malzeme seçimi ve tedarikine yönelik görüşler (D) arasında aynı yönde istatistiksel olarak anlamlı 0,16 birimlik bir ilişki belirlenmiştir ($Z=3,675$ $P<0,001$). Belirlenen bu ilişkiye göre malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler artarken malzeme seçimi ve tedarikine yönelik görüşler de artmaktadır. H_2 desteklenmiştir.

Şekil 4.17'ye göre; öğrencilerin malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler (B) ile malzeme seçimi ve tedarikine yönelik görüşler (D) arasında aynı yönde istatistiksel olarak anlamlı 0,17 birimlik bir ilişki belirlenmiştir ($Z=3,800$ $P<0,001$). Belirlenen bu ilişkiye göre öğrencilerde malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler artarken malzeme seçimi ve tedarikine yönelik görüşler de artmaktadır. H_2 desteklenmiştir.

H_3 : Tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşler (C) artarken, malzeme seçimi ve tedarikine ilişkin görüşler (D) de artar.

Şekil 4.15.'e göre; tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşler (C) ile malzeme seçimi ve tedarikine ilişkin görüşler (D) arasında aynı yönde istatistiksel olarak anlamlı 0,77 birimlik bir korelasyon belirlenmiştir ($Z=12,267$ $P<0,001$). Belirlenen bu korelasyona göre öğrencilerin malzeme kullanımına ilişkin görüşlerinde gerçekleşen bir birimlik artış malzeme seçimi ve tedarikine ilişkin görüşlerinde 0,77 birimlik artış sağlamaktadır. H_3 desteklenmiştir.

Şekil 4.16.'ya göre; öğrencilerin tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşler (C) ile malzeme seçimi ve tedarikine ilişkin görüşler (D) arasında aynı yönde istatistiksel olarak anlamlı 0,77 birimlik bir korelasyon belirlenmiştir ($Z=12,257$ $P<0,001$). Belirlenen bu korelasyona göre öğrencilerin malzeme kullanımına ilişkin görüşlerinde gerçekleşen bir birimlik artış malzeme seçimi ve tedarikine ilişkin görüşlerinde 0,77 birimlik artış sağlamaktadır. H_3 desteklenmiştir.

Şekil 4.17.'e göre; tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşler (C) ile malzeme seçimi ve tedarikine ilişkin görüşler (D) arasında aynı yönde istatistiksel olarak anlamlı 0,77 birimlik bir korelasyon belirlenmiştir ($Z=12,183$ $P<0,001$). Belirlenen bu

korelasyona göre öğrencilerin malzeme kullanımına ilişkin görüşlerinde gerçekleşen bir birimlik artış malzeme seçimi ve tedarikine ilişkin görüşlerinde 0,77 birimlik artış sağlamaktadır. H₃ desteklenmiştir.

Alt Problem 2. Vakıf ve devlet üniversitelerinde öğrenim gören moda tasarımı öğrencilerinin, malzeme tedarik gücünde karşılaştıkları problemler nelerdir?

Örneklem grubunun malzeme tedarik kanallarını bilme durumu

Çizelge 4.9. incelendiğinde; örneklem grubuna yöneltilen “Alanınıza yönelik çalışmalarda kullanacağınız malzemeleri tedarik edeceğiniz yerleri biliyor musunuz?” şeklinde yöneltilen soruya vakıf ve devlet üniversitesi öğrencileri açısından farklılık gösterip göstermediği Ki-Kare bağımsızlık testi ile analiz edilmiştir. Araştırma örneklemine dâhil edilen öğrencilerin %56,5’inin evet yanıtını verdiği, % 6,3’ünün hayır, % 37,2’sinin ise kısmen yanıtını verdiği görülmektedir.

Çizelge 4.9. Örneklem grubunun malzeme tedarik kanallarını bilme durumları

Okul Türü	İfadeler						x ²	p
	Evet		Hayır		Kısmen			
	f	%	F	%	f	%	25,82	0,000*
Vakıf	91	72,8	0	0	34	27,2		
Devlet	117	48,1	23	9,5	103	42,4		
Toplam	208	56,5	23	6,3	137	37,2		

*p<0,05 düzeyinde anlamlı

Vakıf üniversitesi n:125, Devlet üniversitesi n: 243

Örneklem grubunun okudukları okul türüne göre verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde vakıf üniversitesinde eğitim gören öğrencilerin; %72,8’inin evet ve %27,2’ sinin ise kısmen cevabını verdiği görülmektedir. Vakıf üniversitesi öğrencilerinden hayır cevabını veren olmamıştır. Devlet üniversitesinde eğitim gören öğrencilerin verdiği cevaplar değerlendirildiğinde; %48,1’inin evet, %9,5’inin hayır ve %42,4’ünün ise kısmen cevabını verdiği görülmektedir. Araştırma örneklemine dâhil edilen ve vakıf üniversitesinde eğitim gören öğrencilerin devlet üniversitelerinde eğitim gören öğrencilere oranla malzeme tedarik kanallarını daha fazla bildikleri sonucuna

varılmıştır. Vakıf ve devlet üniversitesi öğrencileri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu ($\chi^2 = 25,82$, $p=0,000$) ki kare testi sonuçlarından gözlenmiştir.

Çizelge 4.10. Örneklem grubunun kullanacağı malzemeleri tedarik edebileceği yerleri bilmelerine göre ölçek boyutları farklılık testi

	Tedarik yeri*	n	Mean	SS	Test istatistiği	P
B Bölümü	Evet	208	3,5776	0,86883	20,676	0,0001
	Hayır	23	2,8696	0,86861		
	Kısmen	137	3,3905	0,73866		
	Total	368	3,4637	0,83944		
C Bölümü	Evet	208	4,0769	0,96041	0,524	0,769
	Hayır	23	3,8986	1,09607		
	Kısmen	137	4,1046	0,81925		
	Total	368	4,0761	0,9183		
D Bölümü	Evet	208	3,9579	0,8385	0,897	0,638
	Hayır	23	3,712	1,03931		
	Kısmen	137	3,9808	0,73887		
	Total	368	3,9511	0,81704		
E1 Ana malzeme	Evet	208	3,6896	1,01407	6,254	0,044
	Hayır	23	3,2705	0,84608		
	Kısmen	137	3,6545	1,00558		
	Total	368	3,6504	1,00378		
E2 Yardımcı malzeme	Evet	208	3,6896	1,01683	10,33	0,006
	Hayır	23	3,0676	0,9823		
	Kısmen	137	3,6294	0,90541		
	Total	368	3,6283	0,98318		
E3 Süsleme malzemesi	Evet	208	3,6827	1,00109	11,937	0,003
	Hayır	23	2,9565	1,03189		
	Kısmen	137	3,5612	1,03307		
	Total	368	3,5921	1,02709		

*Alanınıza yönelik çalışmalarda kullanacağımız malzemeleri tedarik edebileceğiniz yerleri biliyor musunuz?

Şekil 4.10' a göre öğrencilerin malzeme tedarik edebilecek yerleri bilme durumlarına göre malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşleri arasında fak olup olmadığı Kruskal-Wallis H testi ile araştırılmış ve anlamlı bir farklılık belirlenmiştir (Test istatistiği=20,676 P=0,0001). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden Bonferroni testine başvurulmuştur. Bonferroni çoklu karşılaştırma testine göre;

Malzeme tedarik edebilecek yerleri bilen öğrencilerin malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşleri, malzeme tedarik edebilecek yerleri bilmeyen öğrencilerin malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşlerinden daha yüksek bulunmuştur (P=3,951 P=0,0001).

Malzeme tedarik edebilecek yerleri bilen öğrencilerin malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşleri, malzeme tedarik edebilecek yerleri kısmen bilen öğrencilerin malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşlerinden daha yüksek bulunmuştur (P=2,991 P=0,008).

Öğrencilerin malzeme tedarik edebilecek yerleri bilme durumlarına göre ana malzeme güçlük tedarik alanları arasında fark olup olmadığı Kruskal-Wallis H testi ile araştırılmış ve anlamlı bir farklılık belirlenmiştir (Test istatistiği=6,254 P=0,044). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden Bonferroni testine başvurulmuştur. Bonferroni çoklu karşılaştırma testine göre;

Malzeme tedarik edebilecek yerleri bilen öğrencilerin ana malzeme güçlük tedarik alanları, malzeme tedarik edebilecek yerleri bilmeyen öğrencilerin ana malzeme güçlük tedarik alanlarından daha yüksek bulunmuştur (P=2,497 P=0,038).

Öğrencilerin malzeme tedarik edebilecek yerleri bilme durumlarına göre yardımcı malzeme güçlük tedarik alanları arasında fark olup olmadığı Kruskal-Wallis H testi ile araştırılmış ve anlamlı bir farklılık belirlenmiştir (Test istatistiği=10,330 P=0,006). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden Bonferroni testine başvurulmuştur. Bonferroni çoklu karşılaştırma testine göre;

Malzeme tedarik edebilecek yerleri bilen öğrencilerin yardımcı malzeme güçlük tedarik alanları, malzeme tedarik edebilecek yerleri bilmeyen öğrencilerin yardımcı malzeme güçlük tedarik alanlarından daha yüksek bulunmuştur (P=3,172 P=0,005).

Malzeme tedarik edebilecek yerleri kısmen bilen öğrencilerin yardımcı malzeme güçlük tedarik alanları, malzeme tedarik edebilecek yerleri bilmeyen öğrencilerin

yardımcı malzeme güçlük tedarik alanlarından daha yüksek bulunmuştur ($P=2,537$ $P=0,034$).

Öğrencilerin malzeme tedarik edebilecek yerleri bilme durumlarına göre süsleme malzemesi güçlük tedarik alanları arasında fak olup olmadığı Kruskal-Wallis H testi ile araştırılmış ve anlamlı bir farklılık belirlenmiştir (Test istatistiği=11,937 $P=0,003$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden Bonferroni testine başvurulmuştur. Bonferroni çoklu karşılaştırma testine göre;

Malzeme tedarik edebilecek yerleri bilen öğrencilerin yardımcı malzeme güçlük tedarik alanları, malzeme tedarik edebilecek yerleri bilmeyen öğrencilerin yardımcı malzeme güçlük tedarik alanlarından daha yüksek bulunmuştur ($P=3,420$ $P=0,002$).

Malzeme tedarik edebilecek yerleri kısmen bilen öğrencilerin yardımcı malzeme güçlük tedarik alanları, malzeme tedarik edebilecek yerleri bilmeyen öğrencilerin yardımcı malzeme güçlük tedarik alanlarından daha yüksek bulunmuştur ($P=2,769$ $P=0,017$).

Örneklem grubunun malzeme temini ile ilgili sorun yaşama durumu

Çizelge 4.8.'de örneklem grubunun malzeme temininde sorun yaşama durumlarının devlet ve vakıf üniversitesi öğrencileri açısından farklılık gösterip göstermediği Ki-Kare bağımsızlık testi ile incelenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilere yöneltilen “Malzeme temini ile ilgili sorun yaşıyor musunuz?” sorusuna verilen cevapların toplam puan ortalamalarına göre katılımcılardan %15,8'i malzeme temininde sorun yaşamadığını belirtmiştir. Bunun yanı sıra %20,7'si az düzeyde, %26,6'sı orta düzeyde, %22,3'ü fazla düzeyde ve %14,7'si ise ileri düzeyde sorun yaşadıklarını belirtmiştir.

Çizelge 4.11. Örneklem grubunun malzeme tedariki ile ilgili sorun yaşama durumlarının tablosu

Okul Türü	İfadeler										x ²	p
	Sorun yaşamıyorum		Az düzeyde		Orta düzeyde		Fazla düzeyde		İleri düzeyde			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Vakıf	40	32	45	36	34	27,2	5	4	1	0,8	106,516	0,000*
Devlet	18	7,4	31	12,8	64	26,3	77	31,7	53	21,8		
Toplam	58	15,8	76	20,7	98	26,6	82	22,3	54	14,7		

*p<0,05 düzeyinde anlamlı

Vakıf üniversitesi n:125, Devlet üniversitesi n: 243

Çizelge 4.11.'de yer alana sonuçlar vakıf ve devlet üniversitesi olarak ele alındığında vakıf üniversitesinde eğitim gören katılımcıların %32'sinin sorun yaşamadığı, %36'sının az düzeyde, %27,2'sinin orta düzeyde, %4'ünün fazla düzeyde ve %0,8'inin ise ileri düzeyde malzeme temininde sorun yaşadığına yönelik cevap verdiği görülmektedir. Vakıf üniversitesi öğrencilerinin ise %32' sinin orta ve ileri düzeyde malzeme temini sorunu yaşadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Devlet üniversitesinde eğitim gören katılımcıların %7,4'ünün sorun yaşamadığı, %12,8'inin az düzeyde, %26,3'ünün orta düzeyde, %31,7'sinin fazla düzeyde ve %21,8'inin ise ileri düzeyde sorun yaşadığına yönelik cevap verdiği görülmektedir. Devlet üniversitesinde eğitim gören öğrencilerin %79.8'inin orta ve ileri düzeyde malzeme temini sorunu yaşadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Vakıf ve devlet üniversitesi öğrencileri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu ($x^2=106,516$, $p=0,000$) ki kare testi sonuçlarından gözlenmiştir.

Örneklem grubunun malzeme tedarik kanalına ilişkin görüşleri

Öğrencilerin tasarımlarında kullanmak üzere ihtiyaç duydukları malzemelerin tedarik kanallarına ilişkin görüşleri de incelenmiştir. Öğrenciler %55,2'si tasarımlarında gerekli olan malzemeyi bölgedeki esnaftan tedarik ederken % 33,2'si ise bazen bölge esnafından malzeme tedarikine gittiğini belirtmiştir. % 11,7'si ise bölgede bulunan esnaftan gerekli malzemeyi tedarik etmediğini belirtmiştir. Elde edilen sonuçlar Çizelge 4.12'de verilmiştir.

Çizelge 4.12. Örneklem grubunun malzeme tedarik kanallarına ilişkin görüşleri ve dağılımları

Tedarik kanalı	Evet		Hayır		Bazen	
	n	%	n	%	n	%
Bölgedeki esnaftan	203	55,2	43	11,7	122	33,2
İnternette	107	29,1	148	40,2	113	30,7
Okuldan	84	22,8	145	39,4	139	37,8
Elimde olan malzemelerden	201	54,6	35	9,5	132	35,9
Kendim üretim (aksesuar vs)	113	30,7	100	27,2	155	42,1
Arkadaşlarım ve yakınlarımdan	130	35,3	80	21,7	158	42,9
Kullanılmayan ürünlerden geri dönüşüm sağlayarak	114	31	103	28	151	41
İmalathanelerde ürettirerek	67	18,2	211	57,3	90	24,5
Semt pazarlarından	167	45,4	94	25,5	107	29,1

n: 368

İnternet kanalından malzeme tedarikini tercih eden öğrencilere baktığımızda %29,1'inin evet, %30,7'sinin ise bazen internet kanalından malzeme temin ettiğini belirtmiştir. %40,2 oranında öğrencinin ise malzeme tedarikinde internet kanalını tercih etmediğini belirttiği görülmektedir.

Öğrencilerin %22'si okuldan malzeme temin ederken %37,8'i bazen okuldan malzeme temin etmekte olduğu yanıtını vermiş öğrencilerin %39,4'ü ise okuldan ihtiyaç duyduğu malzemeyi temin etmediğini belirtmiştir.

Öğrencilerin %54,6'sı tasarımlarında ihtiyaç duyduğu malzemeyi elindeki malzemelerden kullanırken, %35,9'u bazen elindeki malzemeleri kullanmayı tercih ettiğini belirtmiştir. %9,5'i ise elinde olan malzemeleri tasarımlarında kullanmadığını belirtmiştir.

%30,7 oranında öğrenci ihtiyaç duyduğu aksesuar vb. malzemeyi kendi ürettiğini belirtirken %42,1 oranında öğrenci ise bazen kendisi ürettiğini belirtmektedir. Bunun yanında öğrencilerin %27,2'si ise aksesuar vb. malzemeleri kendisi üretmediğini belirtmiştir.

Öğrencilerin %35,3'ü arkadaşları ve yakınları vasıtası ile malzeme temin ederken, %42,9'u bazen %21,7'si ise hayır cevabı vermişlerdir.

Kullanılmayan ürünlerden geri dönüşüm sağlayan öğrencilerin oranı %31 olurken öğrencilerin %41'i bazen cevabı vermiştir. Öğrencilerin %28'inin ise kullanılmayan ürünlerden geri dönüşüm sağlamadığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Tasarımlarında ihtiyaç duyduğu malzemeleri bulamamaları durumunda %18,2 oranında öğrenci imalathanelerde ürettirerek temin ettiğini %24,5 oranında öğrencinin ise bazen bu kanalın tercih ettiği görülmektedir. %57,3 oranında öğrenci ise imalathanelerde ürettirerek malzeme temin etmediğini belirtmiştir.

Öğrencilerin %45,4'ünün tercih ettiği tedarik kanalı olan semt pazarlarını 29,1 oranında öğrenci ise bazen tercih etmektedir. Ayrıca %25,5 oranında öğrenci ise semt pazarlarını malzeme temini için kullanmadığını belirtmiştir.

Örneklem grubunun malzeme tedarik güçlük alanlarına ilişkin görüşleri

Çizelge 4.13. Örneklem ana malzeme tedarik güçlük alanlarına yönelik görüşlerin öğrencilerin eğitim gördükleri okul çeşidine göre dağılımlarının aritmetik ortalama standart sapma ve t-testi sonuçları

Ana malzeme için ifadeler	Okul çeşidi	$\bar{X}$	ss	t	p
47. Renk uyumu	Vakıf	3.9440	1.25276	3.208	.001*
	Devlet	3.4774	1.35547	3.290	.001*
48. Doku uyumu	Vakıf	4.0000	1.12880	3.598	.000*
	Devlet	3.5021	1.31857	3.780	.000*
49. Fiyat	Vakıf	3.9040	1.07331	3.363	.001*
	Devlet	3.4362	1.35110	3.617	.000*
50. Boyutsal faktörler	Vakıf	3.7120	.99852	2.439	.015*
	Devlet	3.4033	1.22048	2.599	.010*
51. Kalite	Vakıf	4.0400	1.07313	3.282	.001*
	Devlet	3.6008	1.28288	3.474	.001*
52. Tür	Vakıf	3.8480	1.03998	2.998	.003*
	Devlet	3.4568	1.25358	3.182	.002*
53. Özgünlük	Vakıf	3.8960	1.13467	2.360	.019*
	Devlet	3.5720	1.30081	2.466	.014*
54. Süreklilik	Vakıf	3.9120	1.07775	3.108	.002*
	Devlet	3.4938	1.29005	3.291	.001*
55. Uyum/Kombinasyon	Vakıf	4.0640	1.07571	3.238	.001*
	Devlet	3.6420	1.23625	3.385	.001*

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı

Vakıf üniversitesi n:125, Devlet üniversitesi n: 243

Örnekleme grubunun malzeme tedarik güçlük alanlarına ilişkin vermiş oldukları yanıtlar Çizelge 4.13. - 4.14. ve 4.15.'de yer almaktadır. Bu bölümde yer alan sorular; ana malzeme, yardımcı malzeme ve süsleme malzemesi olarak 3 ayrı başlıkta ele alınmıştır.

Çizelge 4.13.'de yer alan ana malzeme tedarik güçlük alanlarına yönelik görüşlerin öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türüne göre (vakıf-devlet) dağılımları t-testi ile analize tabi tutulmuş olup, elde edilen sonuçlara göre ölçme aracının tüm maddelerine verilen yanıtlar arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p < 0,05$).

Ana malzeme tedarik güçlük alanlarına yönelik ifadelerde vakıf üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin malzeme tedarikinde karşılaşılan “renk uyumu”, “doku uyumu”, “fiyat”, “boyutsal faktörler”, “kalite”, “tür”, “özgünlük”, “süreklilik” ve “uyum/kombinasyon” güçlük alanlarına verdiği yanıtların düzeyleri devlet üniversitesi öğrencilerinden yüksek olup daha fazla etkilenmekte olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.14. Örneklemin yardımcı malzeme tedarik güçlük alanlarına yönelik görüşlerin öğrencilerin eğitim gördükleri okul çeşidine göre dağılımlarının aritmetik ortalama standart sapma ve t-testi sonuçları

Yardımcı malzeme için ifadeler	Okul çeşidi	$\bar{X}$	ss	t	p
47.Renk uyumu	Vakıf	3.8800	1.22211	2.776	.006*
	Devlet	3.5021	1.24441	2.792	.006*
48.Doku uyumu	Vakıf	3.8480	1.06298	2.623	.009*
	Devlet	3.5185	1.17948	2.712	.007*
49.Fiyat	Vakıf	3.8800	1.02075	3.265	.001*
	Devlet	3.4568	1.25028	3.482	.001*
50.Boyutsal faktörler	Vakıf	3.8160	1.05022	3.348	.001*
	Devlet	3.3868	1.21906	3.511	.001*
51.Kalite	Vakıf	3.9360	1.09061	2.772	.006*
	Devlet	3.5720	1.24231	2.890	.004*
52.Tür	Vakıf	3.8480	1.08551	3.041	.003*
	Devlet	3.4444	1.26295	3.191	.002*
53.Özgünlük	Vakıf	3.9360	1.08319	2.596	.010*
	Devlet	3.5967	1.23729	2.709	.007*
54.Süreklilik	Vakıf	3.8640	1.10237	3.567	.000*
	Devlet	3.3992	1.22353	3.688	.000*
55.Uyum/Kombinasyon	Vakıf	3.9600	1.13876	2.844	.005*
	Devlet	3.5885	1.21091	2.900	.004*

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı

Vakıf üniversitesi n:125, Devlet üniversitesi n: 243

Çizelge 4.14.'de yer alan yardımcı malzeme tedarik güçlük alanlarına yönelik görüşlerin öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türüne göre (vakıf-devlet) dağılımları t-testi ile analize tabi tutulmuş olup, elde edilen sonuçlara göre anketin tüm maddelerine verilen yanıtlar arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p<0,05$).

Yardımcı malzeme tedarik güçlük alanlarına yönelik ifadelerde vakıf üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin malzeme tedarikinde karşılaşılan “renk uyumu”, “doku uyumu”, “fiyat”, “boyutsal faktörler”, “kalite”, “tür”, “özgünlük”, “süreklilik” ve “uyum/kombinasyon” güçlük alanlarına verdiği yanıtların düzeyleri devlet üniversitesi öğrencilerinden yüksek olup daha fazla etkilenmekte olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.15. Örneklemin süsleme malzemesi tedarik güçlük alanlarına yönelik görüşlerin öğrencilerin eğitim gördükleri okul çeşidine göre dağılımlarının aritmetik ortalama standart sapma ve t-testi sonuçları

Süsleme malzemesi için ifadeler	Okul çeşidi	$\bar{X}$	ss	t	p
47.Renk uyumu	Vakıf	3.8800	1.20215	3.511	.001*
	Devlet	3.3745	1.35896	3.652	.000*
48.Doku uyumu	Vakıf	3.8560	1.08289	3.327	.001*
	Devlet	3.3992	1.32409	3.546	.000*
49.Fiyat	Vakıf	3.8880	1.07925	3.794	.000*
	Devlet	3.3827	1.27176	3.998	.000*
50.Boyutsal faktörler	Vakıf	3.7840	1.01269	2.830	.005*
	Devlet	3.4198	1.24181	3.020	.003*
51.Kalite	Vakıf	3.8720	1.15686	2.837	.005*
	Devlet	3.4938	1.23773	2.900	.004*
52.Tür	Vakıf	3.8240	1.07060	3.334	.001*
	Devlet	3.3786	1.28109	3.530	.000*
53.Özgünlük	Vakıf	3.9200	1.09692	2.414	.016*
	Devlet	3.5926	1.29632	2.546	.011*
54.Süreklilik	Vakıf	3.9440	1.05726	3.970	.000*
	Devlet	3.4115	1.29342	4.233	.000*
55.Uyum/Kombinasyon	Vakıf	3.9680	1.12117	3.268	.001*
	Devlet	3.5350	1.24392	3.379	.001*

* $p<0,05$ düzeyinde anlamlı

Vakıf üniversitesi n:125, Devlet üniversitesi n: 243

Çizelge 4.15.'de yer alan süsleme malzeme tedarik güçlük alanlarına yönelik görüşlerin öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türüne göre (vakıf-devlet) dağılımları t-testi ile analize tabi tutulmuş olup, elde edilen sonuçlara göre anketin tüm maddelerine verilen yanıtlar arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p < 0,05$).

Süsleme malzemesi tedarik güçlük alanlarına yönelik ifadelerde vakıf üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin malzeme tedarikinde karşılaşılan “renk uyumu”, “doku uyumu”, “fiyat”, “boyutsal faktörler”, “kalite”, “tür”, “özgünlük”, “süreklilik” ve “uyum/kombinasyon” güçlük alanlarına verdiği yanıtların düzeyleri devlet üniversitesi öğrencilerinden yüksek olup daha fazla etkilenmekte olduğu görülmektedir.

Vakıf ve devlet üniversitelerinde öğrenim gören moda tasarımı öğrencilerinin, malzeme tedarik güçlüğünde karşılaştıkları problemlere ilişkin oluşturulan hipotezler sınındığında;

H6: Malzeme seçimi ve tedarikine yönelik görüşler (D) artarken, ana malzeme tedarik güçlüğü artar.

Şekil 4.15'e göre; malzeme seçimi ve tedarikine yönelik görüşler (D) ile ana malzeme tedarik güçlüğü arasında istatistiksel olarak anlamlı olmayan 0,21 birimlik bir korelasyon belirlenmiştir ($Z=1,453$ $P=0,146$). Dolayısıyla H_6 desteklenememiştir.

H9: Malzeme seçimi ve tedarikine yönelik görüşler (D) artarken, yardımcı malzeme tedarik güçlüğü artar.

Şekil 4.16.'ya göre; malzeme seçimi ve tedarikine yönelik görüşler (D) ile yardımcı malzeme tedarik güçlüğü arasında istatistiksel olarak anlamlı olmayan 0,23 birimlik bir korelasyon belirlenmiştir ($Z=1,629$ $P=0,103$). Dolayısıyla H_9 desteklenememiştir.

H12: Malzeme seçimi ve tedarikine yönelik görüşler (D) artarken, süsleme malzeme tedarik güçlüğü artar.

Şekil 4.17.'ya göre; malzeme seçimi ve tedarikine yönelik görüşler (D) ile süsleme malzemesi tedarik güçlüğü arasında istatistiksel olarak anlamlı olmayan 0,18 birimlik bir korelasyon belirlenmiştir ($Z=1,294$ $P=0,196$). Dolayısıyla son model için H_{12} desteklenememiştir.

Alt problem 3. Öğrenciler tarafından malzeme tedarikinde sorun yaşanmasının, tasarımda malzeme kullanımına etkisi var mıdır?

Çizelge 4.16. Malzeme seçimi ve tedarikine yönelik görüşlerin öğrencilerin eğitim gördükleri okul çeşidine göre dağılımlarının aritmetik ortalama standart sapma ve bağımsız t-testi sonuçları

İfadeler	Okul Türü	$\bar{X}$	SS	t	p
Tasarımlarıma uygun malzemenin bütçeme uygun olması benim için önemlidir.	Devlet	4.1760	.97604	1.638	.102
	Vakıf	3.9794	1.14433	1.723	.086
Tasarıma yönelik uygulamalı derslerde dersin öğretim elemanı malzeme seçiminde etkili olur.	Devlet	3.9200	1.02862	2.587	.010*
	Vakıf	3.6132	1.10154	2.645	.009*
Malzeme seçimi tasarımlarımın özgünlüğü açısından önemli bir unsurdur.	Devlet	4.2000	.99190	1.633	.103
	Vakıf	4.0123	1.06980	1.673	.095
Tasarıma uygun malzemenin rahatlıkla erişilebilir olması yaratıcılığı ön plana çıkartmada etkili olur.	Devlet	3.9360	1.13410	.152	.880
	Vakıf	3.9177	1.07633	.149	.882
Seçilen malzemenin kalitesi, ürün yaratma sürecinde önemli bir etkidir.	Devlet	4.1040	.99858	2.840	.005*
	Vakıf	3.7572	1.16185	2.981	.003*
Malzemeyi tanımak için teknik gezi, fuar ve sektördeki gelişmeleri takip etmek önemlidir.	Devlet	4.0960	.91954	2.227	.027*
	Vakıf	3.8313	1.15365	2.393	.017*
Eğitim kurumlarında malzemeye ilişkin arşivlerin olması önemlidir.	Devlet	4.2320	.98485	2.077	.039*
	Vakıf	3.9918	1.08328	2.141	.033*
Malzeme üretimine yönelik uygulamaları içeren eğitim amaçlı müzelerin oluşturulması gereklidir.	Devlet	4.1120	.92646	1.722	.086
	Vakıf	3.9053	1.16566	1.851	.065

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı

Vakıf üniversitesi n:125, Devlet üniversitesi n: 243

Çizelge 4.16.'da yer alan malzeme seçimi ve tedarikine ilişkin görüşlerin, öğrencilerin eğitim gördükleri okul türüne göre dağılımları t-testi ile analize tabi tutulmuştur. Elde edilen sonuçlara göre tablodaki yer alan maddelere cevap veren öğrencilerin okudukları üniversitenin türüne göre (devlet-vakıf) farklılık saptanmıştır ($p < 0,05$).

“Tasarıma yönelik uygulamalı derslerde dersin öğretim elemanı malzeme seçiminde etkili olur” ifadesinde verilen yanıtlara göre, devlet üniversitesinde ($\bar{X}=3,92$) okuyan öğrenciler vakıf üniversitesinde ($\bar{X}=3,61$) okuyan öğrencilere oranla dersin öğretim elemanlarının, öğrencilerin çalışmalarında kullanacakları malzeme konusunda bilgilendirme ve yönlendirme yaptığını düşünmektedirler. Torrance’ a (1968) göre, yaratıcılık açısından öğrenci-öğretmen ilişkisinin doğası; zengin, heyecan verici, teşvik edici, problemleri bilimsel olarak araştırmada gerekli işaretleri sunmadır (Tezci ve Gürol, 2003, s. 52). Bu bağlamda vakıf üniversitesinde görev yapan öğretim elemanlarının da öğrenciye üretim sürecinin temel unsuru olan malzeme seçimi ve temininde gereken desteği vermesinin gerektiği söylenebilir.

Jones (2009, s. 122) çalışmasında; doğru kumaş seçiminin başarılı tasarımın ön koşulu olduğunu ve doğru kumaş seçiminin yanında kumaşın kalitesi de tasarımın başarısı için önemli olduğunu belirtmiştir. “Seçilen malzemenin kalitesi, ürün yaratma sürecinde önemli bir etkidir” ifadesine verilen yanıtlar incelendiğinde, devlet üniversitesinde ($\bar{X}=4,10$) okuyan öğrenciler vakıf üniversitesinde ($\bar{X}=3,75$) okuyan öğrencilere oranla, malzemenin kalitesine daha fazla önem vermekte oldukları görülmektedir.

“Malzemeyi tanımak için teknik gezi, fuar ve sektördeki gelişmeleri takip etmek önemlidir” ifadesinde devlet üniversitesi öğrencilerinin ($\bar{X}=4,09$), vakıf üniversitesi öğrencilerine ($\bar{X}=3,83$) oranla ayrıca “Eğitim kurumlarında malzemeye ilişkin arşivlerin olması önemlidir” ifadesinde de devlet üniversitesi öğrencilerinin ($\bar{X}=4,23$) vakıf üniversitesi ($\bar{X}=3,99$) öğrencilerine oranla daha olumlu düşündüğü görülmektedir.

Mesleki eğitime yönelik bölümlerde özellikle teknik geziler ve fuar ziyaretleri eğitimin tamamlayıcı bir parçası olmaktadır. Öğrencilerin vermiş oldukları yanıtlara göre devlet üniversitesi öğrencilerinin malzeme ile ilgili gelişmelerden ve yeniliklerden haberdar olmak konusunda daha istekli oldukları ve devlet üniversitelerin eğitim kurumlarında yer alacak olan malzeme arşivlerine daha çok ihtiyaç duydukları düşünülebilmektedir.

Vakıf ve devlet üniversitelerinde öğrenim gören moda tasarımı öğrencilerinin, tasarımda malzeme kullanımına ilişkin oluşturulan hipotezler sınıdığında;

H5: Tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşler (C) artarken, ana malzeme tedarik güclüğü artar.

Şekil 4.15.'e göre; tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşler (C) ile ana malzeme tedarik güclüğü arasında ters yönde 0,09 birimlik bir korelasyon belirlenmiştir. Ancak belirlenen bu korelasyon istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($Z=-0,679$ $P=0,497$). Dolayısıyla H_5 desteklenememiştir.

H8: Tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşler (C) artarken, yardımcı malzeme tedarik güclüğü artar.

Şekil 4.16.'ya göre; tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşler (C) ile yardımcı malzeme tedarik güclüğü arasında ters yönde 0,12 birimlik bir korelasyon belirlenmiştir. Ancak belirlenen bu korelasyon istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($Z=-0,888$ $P=0,374$). Dolayısıyla H_8 desteklenememiştir.

H11: Tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşler (C) artarken, süsleme malzeme tedarik güclüğü artar.

Şekil 4.17.'ye göre; tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşler (C) ile süsleme malzemesi tedarik güclüğü arasında ters yönde 0,07 birimlik bir korelasyon belirlenmiştir. Ancak belirlenen bu korelasyon istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($Z= -,546$ $P=0,585$). Dolayısıyla son modelde H_{11} desteklenememiştir.

Alt problem 4. Vakıf ve devlet üniversitelerinde moda tasarımı bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşleri ile tedarik güçlüğü arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Çizelge 4.17. Cinsiyete göre ölçek boyutları farklılık testi

	Cinsiyet	n	Ortalama	SS	Z	P
B Bölümü	Kadın	321	3,4795	0,804	-0,425	0,671
	Erkek	47	3,3556	1,0544		
C Bölümü	Kadın	321	4,109	0,8794	-1,248	0,212
	Erkek	47	3,8511	1,1353		
D Bölümü	Kadın	321	3,9887	0,7768	-1,548	0,122
	Erkek	47	3,6941	1,0251		
E1 Ana malzeme	Kadın	321	3,6687	1,0034	-1,05	0,294
	Erkek	47	3,5248	1,0085		
E2 Yardımcı malzeme	Kadın	321	3,6424	0,9832	-0,834	0,404
	Erkek	47	3,5319	0,9881		
E3 Süsleme malzemesi	Kadın	321	3,603	1,0403	-0,819	0,413
	Erkek	47	3,5177	0,9392		

Toplam n:368

Çizelge 4.17.'de yer alan verilere göre cinsiyete göre öğrencilerin giysi tasarımına yönelik uygulamalarında malzeme seçimi ve tedarikinde karşılaşılan problemler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olup olmadığı Mann-Whitney U testi ile araştırılmıştır. Mann-Whitney U testine göre tüm ölçek boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir.

Çizelge 4.18. Üniversite tipine göre ölçek boyutları farklılık testi

	Üniversite	n	Ortalama	SS	Z	P
B Bölümü	Devlet üni.	243	3,8137	0,75685	-7,054	0
	Vakıf üni.	125	3,2837	0,8242		
C Bölümü	Devlet üni.	243	4,2027	0,89767	-2,247	0,025
	Vakıf üni.	125	4,011	0,9238		
D Bölümü	Devlet üni.	243	4,097	0,73504	-2,703	0,007
	Vakıf üni.	125	3,876	0,84787		
E1 Ana malzeme	Devlet üni.	243	3,9244	0,88063	-3,901	0
	Vakıf üni.	125	3,5094	1,03532		
E2 Yardımcı malzeme	Devlet üni.	243	3,8853	0,90476	-3,732	0
	Vakıf üni.	125	3,4961	0,99741		
E3 Süsleme malzemesi	Devlet üni.	243	3,8818	0,8911	-3,811	0
	Vakıf üni.	125	3,4431	1,06173		

Toplam n:368

Çizelge 4.18.'de okul çeşidine göre öğrencilerin giysi tasarımına yönelik uygulamalarında malzeme seçimi ve tedarikinde karşılaşılan problemler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olup olmadığı Mann-Whitney U testi ile araştırılmıştır. Mann-Whitney U testine göre tüm ölçek boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık belirlenmiştir.

Devlet üniversitesinde okuyan öğrencilerin malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşleri, vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşlerinden daha yüksek bulunmuştur ($Z=-7,054$ $P=0,0001$).

Devlet üniversitesinde okuyan öğrencilerin tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşleri, vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşlerinden daha yüksek bulunmuştur ($Z=-2,247$ $P=0,025$).

Devlet üniversitesinde okuyan öğrencilerin malzeme seçimi ve tedarikine yönelik görüşleri, vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin malzeme seçimi ve tedarikine yönelik görüşlerinden daha yüksek bulunmuştur ($Z=-2,703$ $P=0,007$).

Devlet üniversitesinde okuyan öğrencilerin ana malzeme güçlük alanları, vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin ana malzeme güçlük alanlarından daha yüksek bulunmuştur ($Z=-3,901$ $P=0,0001$).

Devlet üniversitesinde okuyan öğrencilerin yardımcı malzeme güçlük alanları, vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin yardımcı malzeme güçlük alanlarından daha yüksek bulunmuştur ($Z=-3,732$ $P=0,0001$).

Devlet üniversitesinde okuyan öğrencilerin süsleme malzemesi güçlük alanları, vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin süsleme malzemesi güçlük alanlarından daha yüksek bulunmuştur ($Z=-3,811$ $P=0,0001$).

Çizelge 4.19. Örneklem grubunun öğrenim gördüğü okulun bulunduğu şehre göre ölçek boyutları farklılık testi

	Şehir	n	Ortalama	SS	Z	P
B Bölümü	Büyük şehir	212	3,566	0,7941	-3,154	0,002
	Şehir	156	3,3246	0,88105		
C Bölümü	Büyük şehir	212	4,1454	0,90691	-2,028	0,043
	Şehir	156	3,9818	0,92817		
D Bölümü	Büyük şehir	212	4,0542	0,7502	-3,268	0,001
	Şehir	156	3,8109	0,88325		
E1 Ana malzeme	Büyük şehir	212	3,8014	0,93788	-3,318	0,001
	Şehir	156	3,4452	1,05579		
E2 Yardımcı malzeme	Büyük şehir	212	3,7343	0,95411	-2,499	0,012
	Şehir	156	3,4843	1,00662		
E3 Süsleme malzemesi	Büyük şehir	212	3,6918	1,00729	-2,241	0,025
	Şehir	156	3,4566	1,04136		

Toplam n:368

Çizelge 4.19.'a göre okulun bulunduğu şehrin diğer bir ifadeyle okunan okulun büyük şehir olup olmamasına göre öğrencilerin giysi tasarımına yönelik uygulamalarında malzeme seçimi ve tedarikinde karşılaşılan problemler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olup olmadığı Mann-Whitney U testi ile araştırılmıştır. Mann-Whitney U testine göre tüm ölçek boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Bu farklılıklara göre;

Büyük şehirde okuyan öğrencilerin malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşleri, şehir üniversitelerinde okuyan öğrencilerin malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşlerinden daha yüksek bulunmuştur ($Z=-3,154$ $P=0,002$).

Büyük şehirde okuyan öğrencilerin tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşleri, şehir üniversitelerinde okuyan öğrencilerin tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşlerinden daha yüksek bulunmuştur ($Z=-2,028$ $P=0,043$).

Büyük şehirde okuyan öğrencilerin malzeme seçimi ve tedarikine yönelik görüşleri, şehir üniversitelerinde okuyan öğrencilerin malzeme seçimi ve tedarikine yönelik görüşlerinden daha yüksek bulunmuştur ($Z=-3,2685$ $P=0,001$).

Büyük şehirde okuyan öğrencilerin ana malzeme günlük alanları, şehir üniversitelerinde okuyan öğrencilerin ana malzeme günlük alanlarından daha yüksek bulunmuştur ($Z=-3,901$ $P=0,0001$).

Büyük şehir üniversitesinde okuyan öğrencilerin yardımcı malzeme günlük alanları, şehir üniversitelerinde okuyan öğrencilerin yardımcı malzeme günlük alanlarından daha yüksek bulunmuştur ($Z=-2,499$ $P=0,012$).

Büyük şehir üniversitesinde okuyan öğrencilerin süsleme malzemesi günlük alanları, şehir üniversitelerinde okuyan öğrencilerin süsleme malzemesi günlük alanlarından daha yüksek bulunmuştur ($Z=-2,241$ $P=0,025$).

Çizelge 4.20. Örneklem grubunun okuduğu bölümü isteyerek seçme durumuna göre ölçek boyutları farklılık testi

Bölümünüzü isteyerek mi seçtiniz?		n	Ortalama	SS	Z	P
B Bölümü	Evet	314	3,4761	0,83709	-0,9	0,368
	Hayır	54	3,3915	0,85734		
C Bölümü	Evet	314	4,0658	0,92547	-0,468	0,64
	Hayır	54	4,1358	0,88137		
D Bölümü	Evet	314	3,9534	0,82594	-0,763	0,445
	Hayır	54	3,9375	0,77046		
E1 Ana malzeme	Evet	314	3,7102	0,99727	-3,065	0,002
	Hayır	54	3,3025	0,97927		
E2 Yardımcı malzeme	Evet	314	3,6879	0,97207	-2,965	0,003
	Hayır	54	3,2819	0,98479		
E3 Süsleme malzemesi	Evet	314	3,632	1,01508	-1,873	0,061
	Hayır	54	3,3601	1,07487		

Toplam n:368

Çizelge 4.20.'ye göre öğrencilerin okudukları bölümü isteyerek seçip seçmemesine göre giysi tasarımına yönelik uygulamalarında malzeme seçimi ve tedarikinde karşılaşılan problemler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olup olmadığı Mann-Whitney U testi ile araştırılmıştır. Mann-Whitney U testine göre ana malzeme ve yardımcı malzeme güçlüğü ölçek boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Bu farklılıklara göre;

Bölümünü isteyerek seçen öğrencilerin ana malzeme günlük alanları, bölümünü istemeyerek seçen öğrencilerin ana malzeme günlük alanlarından daha yüksek bulunmuştur ($Z=-3,065$ $P=0,002$).

Bölümünü isteyerek seçen öğrencilerin yardımcı malzeme günlük alanları, bölümünü istemeyerek seçen öğrencilerin yardımcı malzeme günlük alanlarından daha yüksek bulunmuştur ($Z=-2,965$ $P=0,003$)

Çizelge 4.21. Örneklem grubunun okuduğu bölümü sevme durumuna göre ölçek boyutları farklılık testi

Bölümünüzü seviyor musunuz?	n	Ortalama	SS	Z	P	
B Bölümü	Evet	317	3,5115	0,84697	-3,363	0,001
	Hayır	51	3,1986	0,70138		
C Bölümü	Evet	317	4,1088	0,89987	-1,723	0,085
	Hayır	51	3,85	1,00861		
D Bölümü	Evet	317	3,9657	0,8176	-1,141	0,254
	Hayır	51	3,8575	0,82376		
E1 Ana malzeme	Evet	317	3,6905	1,00897	-2,22	0,026
	Hayır	51	3,4178	0,94403		
E2 Yardımcı malzeme	Evet	317	3,6639	0,98309	-1,874	0,061
	Hayır	51	3,4267	0,96378		
E3 Süsleme malzemesi	Evet	317	3,6113	1,03107	-1,021	0,307
	Hayır	51	3,5022	0,99133		

Toplam n:368

Çizelge 4.21.'e göre öğrencilerin okudukları bölümü sevip sevmemesine göre giysi tasarımına yönelik uygulamalarında malzeme seçimi ve tedariginde karşılaşılan problemler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olup olmadığı Mann-Whitney U testi ile araştırılmıştır. Mann-Whitney U testine göre (B) ve ana malzeme güçlüğü ölçek boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Bu farklılıklara göre;

Okudukları bölümü severek okuyan öğrencilerin malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşleri, okudukları bölümü sevmeyerek okuyan öğrencilerin malzeme

bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşlerinden daha yüksek bulunmuştur ($Z=3,363$ $P=0,001$).

Bölümünü severek okuyan öğrencilerin ana malzeme güçlük alanları, bölümünü sevmeyerek okuyan öğrencilerin ana malzeme güçlük alanlarından daha yüksek bulunmuştur ($Z=-2,22$ $P=0,026$).

Çizelge 4.22. Örneklem grubunun yaş dağılımına göre ölçek boyutları farklılık testi

	Yaş	n	Ortalama	SS	Test istatistiği	p
B Bölümü	<=24	79	3,5714	0,78121	3,159	0,206
	25-30	279	3,4491	0,83485		
	31+	10	3,0214	1,26125		
	Toplam	368	3,4637	0,83944		
C Bölümü	<=24	79	4,1582	0,88791	1,406	0,495
	25-30	279	4,0568	0,91597		
	31+	10	3,9667	1,24672		
	Toplam	368	4,0761	0,9183		
D Bölümü	<=24	79	4,0174	0,85806	4,927	0,085
	25-30	279	3,9462	0,80033		
	31+	10	3,5625	0,92092		
	Toplam	368	3,9511	0,81704		
E1 Ana malzeme	<=24	79	3,5162	1,04293	1,378	0,502
	25-30	279	3,6949	0,96172		
	31+	10	3,4667	1,68329		
	Toplam	368	3,6504	1,00378		
E2 Yardımcı malzeme	<=24	79	3,6315	1,07234	1,357	0,507
	25-30	279	3,6456	0,93089		
	31+	10	3,1222	1,54622		
	Toplam	368	3,6283	0,98318		
E3 Süsleme malzemesi	<=24	79	3,5907	1,10462	0,663	0,718
	25-30	279	3,6069	0,98351		
	31+	10	3,1889	1,54143		
	Toplam	368	3,5921	1,02709		

Toplam n:368

Çizelge 4.22.'ye göre örneklem grubunun yaş dağılımına göre öğrencilerin giysi tasarımına yönelik uygulamalarında malzeme seçimi ve tedarikinde karşılaşılan

problemler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olup olmadığı Kruskal-Wallis H testi ile araştırılmıştır. Kruskal-Wallis H testine göre tüm ölçek boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir.

Vakıf ve devlet üniversitelerinde öğrenim gören moda tasarımı öğrencilerinin, malzeme bilgisi dersinde aldığı eğitimin malzeme tedarik güçlüğüne etkisine ilişkin oluşturulan hipotezler sınıandığında;

H4: Malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler (B) artarken, ana malzeme tedarik güçlüğü artar.

Şekil 4.15.'e göre; malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler (B) ile ana malzeme tedarik güçlüğü arasında aynı yönde istatistiksel olarak anlamlı 0,17 birimlik bir korelasyon belirlenmiştir ($Z=2,437$ $P=0,015$). Öğrencilerde malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler artarken, ana malzeme tedarik güçlüğü 0,17 birim artırmaktadır. Dolayısıyla H_4 desteklenmiştir.

H7: Malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler (B) artarken, yardımcı malzeme tedarik güçlüğü artar.

Şekil 4.16.'ya göre; malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler (B) ile yardımcı malzeme tedarik güçlüğü arasında aynı yönde istatistiksel olarak anlamlı 0,15 birimlik bir korelasyon belirlenmiştir ($Z=2,155$ $P=0,031$). Öğrencilerde malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler artarken, yardımcı malzeme tedarik güçlüğü 0,15 birim artırmaktadır. Dolayısıyla H_7 desteklenmiştir.

H10: Malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler (B) artarken, süsleme malzeme tedarik güçlüğü artar.

Şekil 4.17.'ye göre; malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler (B) ile süsleme malzemesi tedarik güçlüğü arasında aynı yönde istatistiksel olarak anlamlı 0,17 birimlik bir korelasyon belirlenmiştir ($Z=2,399$ $P=0,016$). Öğrencilerde malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler artarken, süsleme malzeme tedarik güçlüğü 0,17 birim artırmaktadır. Dolayısıyla H_{10} desteklenmiştir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada, moda tasarımı öğrencilerinin giysi tasarımına yönelik uygulamalarında; okul türü, buldukları şehir ve gelir durumlarının, malzeme seçimi ve tedarik süreçlerine etkilerinin değerlendirilmesi ile elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Modanın, tekstil üretiminin önemli bir parçası, hatta kendi başına bağımsız bir unsuru haline gelmeye başladığı ilk günden bu yana tasarım açısından süreçlerin son derece önemli olduğu gözlemlenmektedir. Bir bakıma tasarım, modanın yönünü değiştiren ve ürünlerin şeklini, beğenilme düzeyini ve hatta toplumsal etkileşimdeki rolünü belirleyen bir unsur haline gelmektedir.

Öte yandan tasarım konusu her ne kadar bireysel anlamda bir kapasitenin varlığına işaret ediyor olsa da profesyonel anlamda bir tasarım becerisinin ve bilgisinin elde edilmesi, düzenli ve nitelikli bir eğitimden geçmektedir. Bu durum, moda alanında da geçerliliğini korumakta ve bu şekilde moda tasarımı eğitimi de son derece büyük bir öneme sahip olmaktadır. Ülkelerin eğitim politikalarının içeriğine göre farklılık arz eden moda tasarımı eğitimi konusu, aynı zamanda bireysel ve özel sektör tarafından gerçekleştirilen girişimler sayesinde de sürdürülmeye çalışılmaktadır.

Moda tasarımı eğitimi, temel olarak modanın daha profesyonel ve daha rasyonel bir çerçevede gelişmesi adına ön plana çıkartılmıştır. Bu noktada moda tasarımı, öncelikli olarak bu konuda bireysel gelişime dair isteğin varlığı ya da yokluğuyla doğru orantılı ilerlemektedir. Her ne kadar moda tasarımı eğitimi verme konusunda istekli olan birçok kurum yapısı söz konusu olsa da bu noktada bireylerin konuya dair eğilimlerinin varlığı, moda tasarımı açısından önem arz etmektedir. Bir başka deyişle moda tasarımı eğitimi, her ne kadar kusursuz tasarlanmış olsa da bireysel eğilimler, moda tasarımı açısından önem arz etmektedir.

Moda, tasarım ve eğitim bir araya gelmiş oldukları süre zarfında nitelikli bir şekilde etkileşim içerisinde olsalar da eğitim süreçlerinde malzemelerin varlığı, kalitesi ve

miktarı, eğitimin niteliğini de etkilemektedir. Aynı zamanda dünya genelinde birçok farklı moda tasarım eğitimi veren eğitim kurumu olmasına karşın bu kurumların öğrencilerine sunmuş oldukları eğitim içeriklerinin yanında materyallerinin yetersizliğinden kaynaklı sorunlar, ders dışı tamamlayıcı etkinliklerin eksikliği eğitimin sürdürülebilirliğini ve öğrencilerin katılım gösterme isteklerini olumsuz etkileyebilecektir. Bu nedenle de moda tasarımı eğitimi içeriklerinin tasarlanmasında teknik ve teorik bilgilerin yanında ön plana çıkarılması gereken bir diğer konu da eğitim süreçlerinde malzeme tedarikinin nitelikli hale getirilmesidir.

Güzel sanatlar fakültesi/ sanat ve tasarım fakültesi vb. fakülteler altında yer alan moda ile ilişkili lisans bölümlerinde okuyan öğrencilerin, uygulama dersleri kapsamında çeşitli malzemelere ihtiyaç duydukları bilinmektedir. Bu bölümlerde malzeme temini gerek öğrencilerin bireysel bütçeleri ile gerekse fakültelerin destekleri ile gerçekleştirilmektedir. Öğrenci bütçesi ile gerçekleştirilen teminlerde öğrenciler çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadırlar.

Bu çalışma öğrencilerin karşılaştığı sorunları ortaya koymak ve bu sorunların çözümlerine ilişkin çeşitli öneriler oluşturmak için yapılmıştır. Çalışma nicel yöntemle hazırlanmış olup, veriler IBM SPSS Statistics 25 programı ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları değerlendirildiğinde, katılımcı öğrencilerin malzeme seçimi ve tedarikine yönelik görüşleri arasında farklılıklar tespit edilmiştir.

Çalışmada örnekleme temsil eden öğrencilerin büyük bir kısmının kız öğrencilerden oluştuğu, %41'inin aileleri ile birlikte ikamet ettiği, %57,6'sının büyükşehirde öğrenim görmekte olduğu bilgileri elde edilmiştir. Ayrıca %59,5 oranında öğrenci asgari ücretin altında gelire sahip olduğunu, %85,3'lük kısmının bölümlerini isteyerek seçmiş olduklarını ve %86,2 oranında öğrencinin ise öğrenim gördüğü bölümde isteyerek öğrenim gördüğünü ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin tedarik kanallarını bilme durumuna ilişkin soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde öğrencilerin %56,5'inin evet yanıtını verdiği, %6,3'ünün hayır, %37,2'sinin ise kısmen yanıtını verdiği görülmektedir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun tedarik kanalını bildiği sonucuna ulaşılmıştır. Örnekleme oluşturan öğrencilerin tedarik kanalını bilme durumları okudukları okul türüne göre

değerlendirildiğinde vakıf üniversitesinde eğitim gören öğrencilerin; %72,8'inin evet ve %27,2'sinin ise kısmen cevabını verdiği görülmektedir. Vakıf üniversitesi öğrencilerinden hayır cevabını veren katılımcı olmamıştır. Devlet üniversitesinde eğitim gören öğrencilerin verdiği cevaplar değerlendirildiğinde; %48,1'inin evet, %9,5'inin hayır ve %42,4'ünün ise kısmen cevabını verdiği görülmektedir. Araştırma örnekleme dâhil edilen ve vakıf üniversitesinde eğitim gören öğrencilerin devlet üniversitelerinde eğitim gören öğrencilere oranla malzeme tedarik kanallarını daha fazla bildikleri sonucuna varılmıştır. Bu sonuç için vakıf üniversitelerinin tamamının büyük şehirlerde kurulmuş oldukları ve malzeme tedariki açısından Anadolu'da yer alan diğer şehirlere göre tedarikçilere daha yakın oldukları söylenebilir.

Öğrencilerin malzeme tedariki ile ilgili sorun yaşayıp yaşamadıkları sorusuna verilen cevaplara göre katılımcı öğrencilerden %15,8'i malzeme temininde sorun yaşamadığını belirtmesinin yanında %20,7'si az düzeyde, %26,6'sı orta düzeyde, %22,3'ü fazla düzeyde ve %14,7'si ise ileri düzeyde sorun yaşadıklarını belirtmiştir. Bunun yanı sıra sonuçlar vakıf ve devlet üniversitesi olarak ele alındığında vakıf üniversitesinde eğitim gören öğrencilerin %32'sinin sorun yaşamadığı ve %0,8'inin ise ileri düzeyde malzeme temininde sorun yaşadığına yönelik cevap verdiği görülmektedir. Vakıf üniversitesi öğrencilerinin ise %32' sinin orta ve ileri düzeyde malzeme temini sorunu yaşadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Devlet üniversitesinde eğitim gören katılımcıların %7,4'nün sorun yaşamadığı ve %21,8'inin ise ileri düzeyde sorun yaşadığına yönelik cevap verdiği görülmektedir. Devlet üniversitesinde eğitim gören öğrencilerin %79,8'inin orta ve ileri düzeyde malzeme temini sorunu yaşadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Elde edilen sonuçlara göre devlet üniversitesi öğrencilerinin vakıf üniversitesi öğrencilerine göre malzeme tedarikinde çok daha fazla sorun yaşamakta olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin malzeme tedarik kanalına ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde öğrenciler tarafından en çok tercih edilen tedarik kanalları bölge esnafı olmuştur. Bölge esnafını elindeki malzemeleri değerlendiren ve semt pazarlarını tercih eden öğrenciler takip etmektedir. Bunun yanında öğrencilerin en az tercih ettikleri tedarik kanalı ise imalathaneler olmuştur. İmalathane cevabını internet kanalı ve okuldan temin edilen malzemeler takip etmiştir. Ayrıca katılımcılara malzeme

tedariğinde öğrenim gördüklerin okulların kendilerine destek oluş olmadığı sorusu yöneltilmiştir. Evet, hayır ve bazen şeklinde ölçeklendirilen bu soruya katılımcıların %45,1'lik kısmı hayır şeklinde yanıt vermiştir.

Yapısal eşitlik modeline baktığımızda araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşleri ile tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşleri arasında pozitif yönde bir ilişki belirlenmiştir. Belirlenen bu ilişkiye göre öğrenciler malzeme bilgisi dersinde almış oldukları eğitim artarken tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşleri ile malzeme seçimi ve tedariğine yönelik görüşleri de artmaktadır. Buna göre öğrencilerin derslerde almış olduğu eğitim öğrencilerin çalışmalarında malzemeyi tanımak, ayırt etmek ve işlemek için son derece önemli bir faktördür. Bunun yanında malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşler artarken, ana malzeme, yardımcı malzeme ve süsleme malzemesi tedarik güclüğü de artmaktadır. Öğrencilerin malzeme bilgisi dersinde aldıkları eğitim sonucu birçok farklı malzemeyi tanımaya ve keşfetmeye başladıklarından dolayı yeni malzeme arayışına girebilmekte ve mevcut malzemeler ile yetinememekte oldukları söylenebilir.

Öğrencilerin tasarımda malzeme kullanımına ilişkin görüşleri artarken malzeme seçimi ve tedariğine ilişkin görüşlerinde artış görülmektedir. Örneğin “malzeme seçiminde doku uyumu tasarımın kalitesini önemli ölçüde etkilemektedir”, “malzeme seçimi tasarımın kullanılabilirliğini etkilemektedir”, giysi tasarımında malzeme belirlenirken ergonomik olması önemli bir faktördür” vb. gibi görüşlere sahip olan öğrenciler malzeme seçimi ve tedariğinde daha bilinçli olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin okudukları okul türüne göre bakıldığında devlet üniversitesinde okuyan öğrencilerin malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşleri, vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin malzeme bilgisi dersinde alınan eğitime ilişkin görüşlerinden daha yüksek bulunmuştur. Bu ifadeler verilen yanıtlar göz önünde bulundurulduğunda vakıf üniversitelerinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin devlet üniversitelerinde öğrenim gören öğrencilere oranla aldıkları eğitimi yetersiz buldukları söylenebilmektedir.

Devlet üniversitesinde okuyan öğrencilerin malzeme seçimi ve tedariğine yönelik görüşleri, vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin malzeme seçimi ve tedariğine

yönelik görüşlerinden daha yüksek bulunmuştur. Yapılan araştırmalara göre vakıf üniversitelerinin tamamının büyük şehirlerde kurulduğu bilinmekte olup, devlet üniversitesi öğrencileri okulun bulunduğu konum itibarıyla malzemeye uzak konumdadırlar. Ancak bu şartlara rağmen öğrenciler “tasarımlarımda kullanmak üzere ihtiyaç duyduğum malzemeleri en uygun fiyatla nereden temin edebileceğimi bilirim”, “malzeme seçimi tasarımlarımın özgünlüğü açısından önemli bir unsurdur” gibi görüşlere sahiptirler. Ayrıca “tasarıma yönelik uygulamalı derslerde dersin öğretim elemanı önemli bir unsurdur” ve “tasarımlarımda kullanmak üzere malzemeleri önceden alır stoklarım” ifadelerinden de anlaşılacağı gibi devlet üniversitesi öğrencilerinin malzeme seçimi ve tedarikinde karşılaşılabilecekleri sorunu önleyebilmekte oldukları söylenebilir.

Tüm sonuçlar değerlendirildiğinde, uygulamalı bilim olan moda ile ilgili bölümlerde malzeme bilgisi dersinin önemli olduğu ve öğrencilerin eğitim gördükleri okul türlerine, okulun bulunduğu şehir türüne, gelir durumlarına göre ve öğrencilerin malzeme bilgisi derslerinde almış oldukları eğitimin içeriğine ve öğretim elemanlarının desteğine göre bakış açılarının değiştiği söylenebilir.

5.2. Öneriler

Moda tasarımı sektörü ülkemizdeki en önemli iş gücü istihdam eden sektörlerin başında yer almaktadır. İçerisinde birçok meslek dalını barındıran bu sektöre teorik ve teknik bilgilerle donatılmış özgün ve yaratıcı tasarımcıların yetiştirilmesi ile ülkemizin moda ve tekstil sektöründe dünya ülkeleri arasında yalnızca üretici olarak değil yönlendirici olarak da söz sahibi olabilmesini sağlayacaktır. Dünya çapında tanınmış üniversite müfredatları incelendiğinde birçoğunda mevcut malzemeyi tanımanın yanında yeni malzemeler keşfetmeye yönelik dersler olduğu görülmüştür. Bu nedenle eğitim programlarının içerikleri oluşturulurken tasarımın en önemli unsuru olan malzeme bilgisi dersine daha fazla önem verilmeli ve bu sektöre öğrenci yetiştiren kurumlarda öğrencilerin malzeme teminine yönelik daha fazla maddi ve teknolojik destek sağlaması gerekmektedir.

Bu araştırmada elde edilen bilgiler doğrultusunda moda tasarımı üzerine eğitim alan öğrencilere; malzeme bilgisi eğitiminin daha kapsamlı ve faydalı verilebilmesi için bazı öneriler geliştirilmiştir.

- Malzeme bilgisi ders içerikleri ve saatleri arttırılabilir.
- Okulların tedarik kanalları ile işbirliği sağlanabilir.
- Çoğunlukla teorik alanda kalan malzeme bilgisi dersinde konu içeriğinde geçen malzemeler okullar tarafından temin edilerek öğrenci bizzat malzemeye dokunarak tanıyabilmesine imkân sağlanabilir.
- Malzeme tanıtımı ile ilgili teknik geziler, öğrencilerin malzemeleri daha yakından tanımaları açısından müfredata koyulabilir.
- Öğrencilere malzemeyi kendisinin üretebileceği yollar öğretim elemanları tarafından aktarılabilir. Çeşitli alternatiflerin olduğuna dair bilgiler yine ders içeriklerinde aktarılabilir.
- Bilgi teknolojilerinin desteği ile tedarikçiler ve öğrenciler okul otomasyon sistemleri üzerinde buluşturularak, öğrencilerin tedarik etmek istedikleri malzemeleri öğretim elemanlarının da gözetiminde seçimi sağlanabilir.
- Üretici konumundaki firmaların, ellerinde atıl olarak bulunan malzemeleri moda üzerine öğretim veren kurumlara bedelsiz olarak vermeleri ve eğitimi teşvik etmeleri sağlanabilir.
- Bu noktada öğrenci stajları ile bu kurumlar desteklenebilir.

KAYNAKÇA

- Aker, M. ve Bostancıoğlu, H. (1970). *Genel Teknoloji*. Ankara: Güneş Matbaacılık.
- Alp, K. Ö. (2009). Uygulamalı Sanatlar Eğitiminde Tasarım, Yapı, İşlev, Estetik ve Algı Sorunu. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 48-59.
- Angelis, M., Adıgüzel, F. ve Amatulli, C. (2017). The Role of Design Similarity in Consumers Evaluation of New Green Products: An Investigation of Luxury Fashion Brands, *Journal of Cleaner Production* (141), 1515-1527.
- Arabacı, S. (2004). *Hazır Giyimde Kullanılan Yardımcı Malzemelerin Tedarikinde ve Üretim Sürecinde Karşılaşılan Problemler*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Arslan, K. (2009). *Moda Tasarımı*. İstanbul: MÜSİAD Araştırma Raporları.
- Aslan, E. (1996). *Hazır Giyim Üreten İşletmelerde Yardımcı Malzeme ve Aksesuarlardan Kaynaklanan Sorunların Saptanması*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Atılgan, D. K. (2014). Giysi Tasarımında Esinlenmenin ve Araştırmanın Yaratıcılığa Etkisi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, (27), 461-477.
- Aygül, Z. ve Özdoğru, Ş. (2014). Moda Tasarımcısı Olmak: “Yeni Mezun Moda Tasarımcıları Üzerine Söylemsel Bir Araştırma”. *Mediterranean Journal of Humanities*, 4(2), 35-49.
- Aytaç, M. ve Öngen, M. (2012). Doğrulamalı faktör analizi ile yeni çevresel paradigma ölçeğinin yapı geçerliliğinin incelenmesi. *İstatistikçiler Dergisi*, (5), 14-22.
- Barbarosoğlu, F. (2017). *Modernleşme Sürecinde Moda ve Zihniyet*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Baudot, F. (2001). *Modanın Yüzyılı*. İTKİB. İstanbul: Güncel Yayıncılık.
- Başaran, B. (2012). *Yüksek Öğretim Lisans Düzeyi Moda ve Tekstil Tasarımı Programında Görsel Sanatlar Eğitiminin Yeri*, Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Başaran, B. ve Şirin, N. (2013). Moda ve Tekstil Tasarımı Öğretim Programında Görsel Sanatlar Eğitimi. *İdil Dergisi*, 2(6), 71-99.
- Bat, M. (2008). *Moda Oluşturma Sürecinde Stratejik Planlama ve Halkla İlişkilerin Rolü*, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Bayburtlu, I. (2010). *Türk Tekstil Endüstrisinde Tasarım Yönetimi Kavramının Giyim Tasarımı Üzerindeki Etkileri*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

- Beyazıt, N. (2008). *Tasarımı Anlamak* (1. Baskı). İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.
- Bilen, U. (2013). *Hazır Giyimde Kullanılan Malzeme ve Aksesuarlar*. İzmir: Kerasus Kitap.
- Boztaş, E. (2011). Grafik Tasarım Eğitimi İçin Görsel Çoklu Ortam Materyali Geliştirme. *Ege Eğitim Dergisi*, 12(2), 44-621.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). *Örnekleme Yöntemleri Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Can, Ö. ve Ayvaz, K. M. (2017). Tekstil ve Modada Sürdürülebilirlik. *Akademia Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(3), 110-119.
- Can, Y. ve Kırtay, E. (2003). Pamuk İpliklerinde İplik Tüylülüğü ve Tüylülüğe Etki Eden Faktörler (Kaynak Taraması). *Pamukkale Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 9(3), 379-385.
- Cebeci, D. (2013). *Ekolojik Tekstillerin Moda Tasarımı Üzerine Etkileri*, Sanatta Yeterlilik Tezi, Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Çileroğlu, B. ve Nadasbaş, S. E. (2018). Moda Tasarımında 3 Boyutlu Yazıcıların Malzeme-İşlev-Form Odaklı Kullanımları ve Çok İşlevli Modüler Giysi Tasarımı Çalışması. *International Journal of Social Science*, 2(66), 231-257.
- Cimatti, B., Capmana, G. and Carluccio, L. (2017). Eco Design and Sustainable Manufacturing in Fashion: A Case Study in the Luxury Personal Accessories Industry. *Procedia Manufacturing*, (8), 393-400.
- Crane, D. and Bovone, L. (2006). Approaches to Material Culture: The Sociology of Fashion and Clothing. *Poetics*, (34), 319-333.
- Çeliksap, S. (2015). Giyim ve Modanın Kısa Öyküsü. *Aydın Sanat Dergisi*, 1(1), 57-64.
- Çivitçi, Ş. (2004). *Moda Pazarlama*. Ankara: Asil Yayıncılık.
- Çivitçi, Ş., Ertürk, N., Varol, E., Kanışkan, E. ve Kipöz, Ş. (belirsiz). Giysi Seçimi. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayını.
- Dal, V. ve Gürpınar, M. (2010). Hazır Giyim Sanayinde Hızlı Moda Kavramı ve Bir Model Önerisi. *İstanbul Sanayi Odası*. İstanbul.
- Dayı, H. (2006). *1990 Sonrası Türk Moda Fotoğrafında Genel Eğilimler*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.

- Demir, B. (2016). *Yapısal Eşitlik Modeli İle Öğrencilerin İş Bulma Kaygularına Yönelik Ölçek Geliştirme: Cumhuriyet Üniversitesi İİBF’de Bir Uygulama*, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Dereci, V. T. (2017). Giysi Tasarım Alanında Moda Eğilim Öngörülerini Anlama Üzerine, *Akademik Bakış Dergisi*, (59), 73-89.
- Derviş, B. (2014). *Türkiye’de Endüstriyel Tasarım Lisans Eğitiminde Malzeme Dersinin Uygulanması Üzerine Bir Araştırma ve Malzeme Stüdyosu Önerisi*, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Erbıyıklı, N. (2013). Tekstil ve Moda Tasarımı Açısından Sanat ve Bilim. *Akdeniz Sanat Dergisi*, 4(7), 48-50.
- Erdinç, Z. C. (2011). *Moda Ve Mimarlığın Ortak Kavramlar Üzerinden Okunması*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Erdoğan, D. İ. (2011). *Bir Moda Tasarımcısının Koleksiyon Hazırlama Süreci ve Simay Bülbül Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Eriç, M. (2002). *Yapı Fiziği ve Malzemesi* (2. Baskı). İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Erişti, SDB ve Akbulut, AST. (2014). Anadolu Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Yüksekokulu Moda Tasarımı Bölümü Öğrencileri Örneğinde Sanatsal Tasarım Ürünlerine Dayalı Kültür Algısı. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – ENAD*, 2(1), 9-38.
- Ertaş, D. G. ve Şatır, S. (2018). Plastic Materials and their Use in Industrial Design Education. *Journal of Current Researches on Engineering, Science and Technology*, 4(1), 33-46.
- Ertürk, N. (2011). Moda Kavramı, Moda Kuramları ve Güncel Moda Eğilimi Çalışmaları. *Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi ART-E*, (7), 1-32.
- Ertürk, N. ve Erdoğan, U. İ. (2012). Bir Moda Tasarımcısının Koleksiyon Hazırlama Süreci ve Simay Bülbül Örneği. *Akademik Bakış Dergisi*, (29), 1-15.
- Ertürk N., Kipöz, Ş., Çivitçi, Ş., Üreyen, M. E., Kanışkan, E. ve Kağnıcıoğlu, H. (2013). *Moda Tasarım*. (Editör, F. Curaoğlu) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Fıçıcıoğlu, A. (1996). *Hazır Giyim Üretiminde Kullanılan Yan Sanayi Ürünleri Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Gezgin, A. Ö. (2003). *Akademi'ye Tanıklık 3: Güzel Sanatlar Akademisi'ne Bakışlar Dekoratif Sanatlar*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Gezgin, T. (2007). Sanat-Tasarım Olgusunun Zamansal İzdüşümü ve 19. Yüzyıl Genel Karakteri İçinde Sanat Tasarım Gerçekliği. *Anadolu Sanat Dergisi*, (18), 37-51.
- Güngör, M. ve Bulut, Y. (2010). Ki-Kare Testi Üzerine. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 84-89.
- Gürcan, K. (2001). *Hazır Giyim Sanayi Yöneticilerinin Meslek Yüksekokulları Moda – Konfeksiyon Programı Mezunlarının Mesleki Yeterlilikleri Hakkındaki Görüşleri*, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gürcüm, B. H. ve Kılıç, Ö. (2017). Tekstil Tasarımı Eğitiminde Öğrenme Stilleri: Gazi Üniversitesi Örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(49), 442-451.
- Gürcüm, B. H., Seçim, E., Arslan, P., Bulat, F., Kuç, E. ve Yıldırım, Ş. (2016). Tekstil Tasarımında Yenilikçi Malzemelerin Keşfi: Ahşap Tekstiller. *İdil Dergisi*, 5(26), 1713-1742.
- Gürsoy, T. A. (2010). *Giyim Kültürü ve Moda* (2. Cilt). İstanbul: Ömür Matbaacılık A.Ş.
- Gürşahbaz, N. ve Güngör, M. (2014). Beypazarı Kültürel Örgelerinin Moda Ürün Aksesuar Tasarımında Kullanılması. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, 2(3), 6-14.
- Jones, S. J. (2009). *Moda Tasarımı* (1. Baskı). İstanbul: Güncel Yayıncılık.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (26. Baskı). İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kayıhan, K. S. ve Tönük, S. (2008). Sürdürülebilir Temel Eğitim Binası Tasarımı Bağlamında Arsa Seçimi Ve Analizi Konusunun İrdelenmesi. *MEGARON YTÜ Mimarlık Fakültesi E-Dergisi*, 3(2), 137-154.
- Kawamura, Y. (2016). *Moda-loji Moda Çalışmalarına Giriş*. (Çeviren: Şakir Özüdoğru). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Koca, E. ve Koç, F. (2006). *Temel Dikim Teknikleri 1 Etek-Pantolon* (1. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Koca, E. ve Koç, F. (2008). *Temel Dikim Teknikleri 2 Bluz- Elbise* (1. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Koca, E. ve Koç, F. (2009). Giysi Tasarımında Yaratıcılık. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 4(1), 33-44.

- Koca, E., Koç F. ve Çotuk S. (2009). Geleneksel Giyim Öğelerinin Esin Kaynağı Olarak Giysi Tasarımına Katkıları. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 4(3), 88-103.
- Koca, E. ve Koç, F. (2012, 17-20 Ekim). *Giysi Yüzey Tasarımına Disiplinlerarası Bir Yaklaşım*da Tasarımcının Rolü. 1.Uluslararası İstanbul Tekstil Sanatı - Tasarımı Sempozyumu'nda sunuldu, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Koç, F. ve Koca, E. (2016). Türk Halk Giyiminde Kullanılan Süslemelere Tipolojik Bir Yaklaşım. *İdil Dergisi*, 5(19), 237-262.
- Lawson, B. (1997). *How Designers Think: The Design Process Demystified*, The Oxford: Architectural Press.
- Mangır, A. F. (2016). Sürdürülebilir Kalkınma İçin Yavaş ve Hızlı Moda. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 19 (41.Yıl Özel Sayısı), 143-154.
- MEGEP (2009). *Giyim Üretim Teknolojisi Giyimde Süsleme*. Ankara: MEB Yayını.
- MEGEP (2011). *Giyim Üretim Teknolojisi Malzeme Kontrolü*. Ankara: MEB Yayını.
- MEGEP (2014). *Tekstil Teknolojisi İplik Numaralandırma*. Ankara: MEB Yayını.
- Molla, A. (2007). *Giysi Tasarımı Aşamalarının İncelenmesi ve Hazır Giyim İşletmelerindeki Tasarımcı Performansının Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Mucuk, İ. (2007). *Temel Pazarlama Bilgileri* (3. Baskı). İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Newman, A. and Shariff, Z. (2013). *A'dan Z'ye Moda Sözlüğü* (1.Baskı). İstanbul: Kerasus Yayıncılık.
- Obut, E. (2018). *Hazır Giyim İşletmelerinde Parça Boyama Hataları ve Hatalı Ürünlerin Yeniden Kullanımında Farklı Tasarım Uygulamaları*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.
- Önlü, N. (2004). Tasarımda Yaratıcılık ve İşlevsellik Tekstil Tasarımındaki Konumu. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 85-95.
- Özdamar, K. (2004). *Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi I*. Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Özdemir, C. D. (2013). *Lisans Düzeyinde Moda Tasarımı Eğitimi Alan Öğrencilerin Tasarım Sürecinde Etkilendikleri Faktörlere İlişkin Görüşleri*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Özipek, B. (2018). *Türkiye Konfeksiyon Yan Sanayi Sektörü: Vizyon 2030*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası/ İstanbul Düşünce Akademisi Sektörel Etütler ve Araştırmalar.
- Özsoy, V. (2007). *Görsel Sanatlar Eğitimi* (2. Baskı). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Özüdoğru, Ş. (2012). *19. Yüzyıldan Günümüze Moda ve Sanat Etkileşimi*, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Pamuk, B. (2002). *Uygulama Teknikleri Temel Kalıp ve Dikim Uygulama Teknikleri*. İstanbul: Ya-Pa Yayın Pazarlama.
- Pamuk, B. (2009). *Giysi Moda Eğilimlerini Etkileyen Faktörler ve Bir Model Önerisi (1940-2007 Yılları Arası Basılı Yayımda Örnek Uygulama)*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Pektaş, H. (2006). *Moda ve Postmodernizm*, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Perker, Z. S. (2011). Mimarlık Öğrencilerinin Malzeme Bilgisinin Arttırılmasında Fabrika Gezilerinin Rolü: Metodolojik Bir Analiz, SAÜ. *Fen Bilimleri Dergisi*, 15(1), 82-88.
- Sarioğlu, H., Çağlayan, M. ve Yıldız, H. (2012, 08-10 Ekim). *Kumaş Bilgisi ve Tasarımdaki Önemi*, 1. Uluslararası Moda ve Tekstil Tasarımı Sempozyumu'nda sunuldu, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Saymalp, M. (1997). *Kız Teknik Öğretim Kurumlarında Moda Tasarımı Eğitiminin Sektörel Bazda İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Semiz, Y. ve Kuş R. (2004). Osmanlıda Mesleki Teknik Eğitim İstanbul Sanayi Mektebi (1869-1930). *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (15), 275-295.
- Sevil, B. (2006). *Moda Sektöründe Küresel Marka Yaratılması: Markalaşma Çalışmaları Üzerine Bir Uygulama*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Seyidoğlu, H. (1992). *Ekonomik Terimler Ansiklopedik Sözlük* Ankara: Güzem Can Yayınları.
- Sezgin, Ş. ve Önlü, N. (1992). Tekstilde Tasarım Olgusu. *Tekstil ve Mühendis Dergisi*, (4), 84-89.
- Simmel, G. (2013). *Modern Kültürde Çatışma*. (Der. Ali Artun). İstanbul: İletişim Yayınları.

- Sorger, R.ve Udale, J. (2013). *Moda Tasarımının Temelleri*. (Çev. Çiğdem Sirkeci). İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Sözüer, D. Z. (2014). *1980 Sonrası Toplumsal Dönüşümlerin Moda Tasarımı Alanına Etkileri*, Sanatta Yeterlilik Tezi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şahin, Y. ve Odabaşı, S. (2018). Sürdürülebilir Kalkınmada Moda Tasarımcısının Rolü'ne Yönelik Alanyazın İncelemesi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 14(2), 413-425.
- Tezci, E., Gürol, A. (2003). Oluşturmacı Öğretim Tasarımı ve Yaratıcılık. *The Turkish Online Journal of Education Technology*, 2(1), 50-55.
- Tiber, B. ve Yücel, S. (2018). Hazır Giyim Endüstrisinde Çalışan Tasarımcıların Sürdürülebilir Modaya Yönelik Yaklaşımları. *Dokuz Eylül Üniversitesi-Mühendislik Fakültesi Fen ve Mühendislik Dergisi*, 20(60), 955-971.
- Titiz, M. T. (2000). *Okulda Yeni Eğitim*. İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Toğrul, S. C. (2018). *Doğal Afetlerde Zarar Görebilirlik Endeksi Değişkenlerinin Temel Bileşenler Analizi Yöntemiyle Değerlendirilmesi: 81 İl Bazında Türkiye Uygulaması*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Turan, B. O. (2011). 21. Yüzyıl Tasarım Ortamında Süreç, Biçim ve Temsil İlişkisi, *MEGARON*, 6(3), 162-170.
- Uğur, M. (2006). *Tüketicilerin Giysi Alışverişlerinde Yaşadıkları Problemlerin Ergonomik Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uslu, Ö. (2011, 27-29 Nisan). *Tasarım-Üretim Bağlamında Tekstil Tasarım Bölümlerinde Staj ve İstihdam Sorunu*. "1. Sanat ve Tasarım Eğitimi Sempozyumu'nda sunuldu, Başkent Üniversitesi, Ankara.
- Uyar, Ş. (2006). *Ankara ilinde Bulunan Üniversitelerde Moda Tasarımı Eğitimi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uysal, E. (2015). Temel Tasarım Dersine İlişkin Öğrenci Görüşleri. *Yedi: Sanat ve Tasarım Bilim Dergisi*, (14), 53-65.
- Yılmaz, V. ve Çelik, H., E. (2009). *Lisrel ile Yapısal Eşitlik Modellemesi-1*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Yetmen, G. (2016). Moda Tasarımında Temel Tasarım Öğelerinin Önemi. *İdil Dergisi*, 5(22), 735-748.

Varol, E. (2010). *Moda Tasarımı Eğitiminde Tasarımların Değerlendirilmesine Yönelik Bir Ölçme Aracı Geliştirme*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

İnternet: Büyüköztürk, Ş. (2012). *Örnekleme Yöntemleri*, Ders Sunum Notları. Web: <http://w3.balikesir.edu.tr/~msackes/wp/wp-content/uploads/2012/03/BAY-Final-Konulari.pdf> adresinden 12 Şubat 2019'da alınmıştır.

İnternet: Keser, F. (2017). Dokusuz Yüzeyleyler. *Ders Tekstil*. Web: <https://www.derstekstil.name.tr/dokusuz-yuzeyleyler-nonwoven.html> adresinden 24 Haziran 2019'da alınmıştır.

İnternet: Kozaman, S. S. (2010). İstanbul'da Moda Tasarımı Sektörü. *İstanbul Kültür Mirası ve Kültür Ekonomisi Envanteri 2010*, Web: <http://www.istanbulkulturenvanteri.gov.tr> adresinden 10 Mart 2019'da alınmıştır.

İnternet: Özmen, A. (1999). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Web: <https://www.anadolu.edu.tr/aos/kitap/ioltp/2294/unite03.pdf> adresinden 08.03.2018'de alınmıştır.

İnternet: Papadopoulos, A. (March, 2019). Best Fashion Schools In The World For 2019. *Ceoworld Magazine*, Web: <https://ceoworld.biz/2019/03/07/best-fashion-schools-in-the-world-for-2019/> adresinden 12 Haziran 2019 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Türk Tasarım Danışma Konseyi (2016). *Tasarım Stratejisi ve Eylemi Planı 2014-2016*. Web: <http://www.tasarimkonseyi.gov.tr/konsey/eylem-plan.pdf> adresinden 10 Haziran 2019'da alınmıştır.

İnternet: Türk Dil Kurumu. "malzeme" Web: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5d894af4ec60b4.94487891 adresinden 22 Haziran 2019'da alınmıştır.
URL-1

İnternet: Yüksek Öğretim Kurulu (2019). *İstatistikler*. Web: <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden 1 Temmuz 2019'da alınmıştır. **URL-2**

İnternet: Türk Dil Kurumu. "moda" Web: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5d894afd4afe5.74568841 adresinden 29 Haziran 2019'da alınmıştır.
URL-3

İnternet: Türk Dil Kurumu. "konsept" Web: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5d894dd32bb1a8.77912871 adresinden 28 Aralık 2018'de alınmıştır.
URL-4

İnternet: Fashion Institute of Technology. Web: <https://catalog.fitnyc.edu/undergraduate/courses/ff/> adresinden 23 Haziran 2019'da alınmıştır. **URL-5**

İnternet: London College of Fashion, University of Arts London. Web: <https://www.arts.ac.uk/colleges/london-college-of-fashion/courses/undergraduate-courses> adresinden 23 Haziran 2019'da alınmıştır. **URL-6**

İnternet: Parsons: Fashion, Art and Design School. Web: <https://www.newschool.edu/parsons/aas-fashion-design-program/?show=program-curriculum> adresinden 23 Haziran 2019'da alınmıştır. **URL-7**

İnternet: Aalto University. Web: <https://into.aalto.fi/display/enfashm/Curriculum+2018-2020> adresinden 23 Haziran 2019 'da alınmıştır. **URL-8**

İnternet: Central Saint Martins, University of the Arts London. Web: <https://www.arts.ac.uk/subjects/textiles-and-materials/undergraduate/ba-hons-textile-design-csm#coursesummary> adresinden 23 Haziran 2019'da alınmıştır. **URL-9**

İnternet: Westphal College of Media Arts&Design, Drexel University. Web: <http://www.catalog.drexel.edu/graduate/collegeofmediaartsanddesign/fashiondesign/#sampleplanofstudytext> adresinden 23 Haziran 2019'da alınmıştır. **URL-10**

İnternet: Ecole De Mode Depuis (ESMOD). Web: <http://esmod.com/fr/content/styliste-designer-mode> adresinden 23 Haziran 2019'da alınmıştır. **URL-11**

İnternet: Royal College of Art, London. Web: <https://www.rca.ac.uk/schools/school-of-design/womenswear/> adresinden 23 Haziran 2019'da alınmıştır. **URL-12**

İnternet: Royal Academy of Fine Arts Antwerp. Web: <https://ap-arts.be/en/education/fashion> adresinden 23 Haziran 2019'da alınmıştır. **URL-13**

İnternet: Istituto Marangoni International. Web: <http://www.iscistitutomarangoni.com/programme> adresinden 23 Haziran 2019'da alınmıştır. **URL-14**

İnternet: Türk Dil Kurumu. "tedarik" Web: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5d894b24ddf734.11472366 adresinden 28 Aralık 2018'de alınmıştır. **URL-15**

İnternet: Yeditepe Üniversitesi. Web: <http://gsf.yeditepe.edu.tr/tr/moda-ve-tekstil-tasarimi-bolumu/dersler/tekstil-malzeme-bilgisi> adresinden 23 Eylül 2019'da alınmıştır. **URL-16**

İnternet: Altınbaş Üniversitesi. Web: <http://ects.altinbas.edu.tr/DereceProgramlari/Detay/1/4244/932001> adresinden 10 Haziran 2019'da alınmıştır. **URL-17**

İnternet: Giresun Üniversitesi 2019. Web: <https://ubs.giresun.edu.tr/ogrenci/ebp/organizasyon.aspx?kultur=tr-TR&Mod=1&ustbirim=33&birim=4&altbirim=-1&program=1325&organizasyonId=217&mufredatTurId=932001> adresinden 10 Haziran 2019'da alınmıştır. **URL-18**

İnternet: İstanbul Bilgi Üniversitesi. Web: https://ects.bilgi.edu.tr/Department/Detail?catalog_departmentId=50689&itemName=CurriculumMap adresinden 10 Haziran 2019'da alınmıştır. **URL-19**

İnternet: Beykent Üniversitesi. Web: <http://ebs.beykent.edu.tr/2015/TR/Akademik-Programlar/Lisans/892/906/907/Ders-Plani-ve-Yapisi> adresinden 10 Haziran 2019'da alınmıştır. **URL-20**

İnternet: Nişantaşı Üniversitesi. Web: <http://bologna.nisantasi.edu.tr/Home/DetailPrograms/19> adresinden 10 Haziran 2019'da alınmıştır. **URL-21**

İnternet: Selçuk Üniversitesi. Web: https://www.selcuk.edu.tr/sanat_ve_tasarim/moda_tasarimi/bolum_dersleri/tr adresinden 10 Haziran 2019'da alınmıştır. **URL-22**

İnternet: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi. Web: <http://www.msgsu.edu.tr/faculties/guzel-sanatlar-fakultesi/tekstil-ve-moda-tasarimi-bolumu> adresinden 10 Haziran 2019'da alınmıştır. **URL-23**

İnternet: Gaziantep Üniversitesi. Web: <http://gsf.gantep.edu.tr/pages.php?url=dersler-ve-icerikleri-60> adresinden 10 Haziran 2019'da alınmıştır. **URL-24**

İnternet: Çankırı Karatekin Üniversitesi. Web: <https://gsf.karatekin.edu.tr/moda-ve-tekstil-tasarimi-8831-sayfasi.karatekin> adresinden 10 Haziran 2019'da alınmıştır. **URL-25**

İnternet: İstanbul Gelişim Üniversitesi. Web: <https://gbs.gelisim.edu.tr/ders-plani-1-23-1> adresinden 10 Haziran 2019'da alınmıştır. **URL-26**

İnternet: İstanbul Arel Üniversitesi. Web: <https://www.arel.edu.tr/guzel-sanatlar-fakultesi/moda-ve-tekstil-tasarimi-bolumu/ders-icerikleri> adresinden 10 Haziran 2019'da alınmıştır. **URL-27**

İnternet: Haliç Üniversitesi. Web:
https://obs.halic.edu.tr/oibs/bologna/dersler_ext.aspx?lang=tr&infopage=1&currProgID=16 adresinden 10 Haziran 2019'da alınmıştır. **URL-28**

İnternet: Okan Üniversitesi. Web:
<https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https://www.okan.edu.tr/uploads/pages/ders-icerikleri-2/2014-2015-MOD-ders-icerik.doc> adresinden 10 Haziran 2019'da alınmıştır. **URL-29**

İnternet: İstanbul Ticaret Üniversitesi. Web:
https://www.ticaret.edu.tr/uploads/dosyalar/1323/2018-2019_MTT_MUFREDAT.pdf adresinden 10 Haziran 2019'da alınmıştır. **URL-30**

İnternet: *Yüksek Öğretim Kurulu (2014). İstatistikler, Öğrenci Sayıları Özet Tablosu.*
Web: <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden 1 Temmuz 2019'da alınmıştır. **URL-31**

İnternet: Yüksek Öğretim Kurulu (2018). *Vakıf Yükseköğretim Kurulları Raporu.*
Web: https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/vakif_yuksekoğretim_2018.pdf adresinden 23 Ekim 2019'da alınmıştır. **URL-32**

EK-1. Anket Formu

Değerli Katılımcı,

Bu ölçme aracı çalışması, Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Moda Tasarımı Bölümü “**Moda Tasarımı Öğrencilerinin Giysi Tasarımına Yönelik Uygulamalarında Malzeme Seçimi ve Tedariğinde Karşılaştıkları Problemler**” isimli yüksek lisans tezinde kullanılmak üzere tasarlanmıştır. Sorulara yanıt verirken malzeme kavramı; **ana malzeme, yardımcı malzeme ve süsleme malzemesi** olarak düşünülerek cevap verilmelidir. Vereceğiniz yanıtların doğruluğu, çalışmamızın değerini arttıracaktır. Bilimsel çalışmamıza verdiğiniz destek için teşekkür ederim.

Nisa Nur DUMAN

A. GENEL BİLGİLER

Yaşınız	☐ 20 Yaş ve altı ☐ 21-30 ☐ 30 ve üzeri
Cinsiyetiniz	☐ Kız ☐ Erkek
Öğrenim gördüğünüz üniversite	☐ Devlet üniv. ☐ Vakıf üniv.
Şuan ikamet şekliniz	☐ Ailemle ☐ Arkadaşlarımla ☐ Yurtta ☐ Diğer:.....
En uzun ikamet ettiğiniz yer	☐ Büyükşehir ☐ Şehir ☐ İlçe ☐ Diğer:.....
Aylık kişisel bütçeniz ne kadardır? (Burs ve krediler dâhil) Not: Asgari ücret: 1603 TL	☐ Asgari ücretin altı ☐ Asgari ücret ☐ Asgari ücret ve iki katı ☐ Asgari ücretin iki katı- dört katı ☐ Asgari ücretin dört katı ve üzeri ☐ Diğer.....
Bölümünüzü isteyerek mi seçtiniz?	☐ Evet ☐ Hayır
Bölümünüzü seviyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır
Alanınıza yönelik çalışmalarda kullanacağınız malzemeleri tedarik edebileceğiniz yerleri biliyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır ☐ Kısmen
Alanınıza yönelik çalışmalarda kullanacağınız malzemelerin tedariği ile ilgili sorun yaşıyor musunuz?	☐ Sorun yaşamıyorum ☐ Az düzeyde ☐ Orta düzeyde ☐ Çok fazla ☐ İleri düzeyde

B. MALZEME BİLGİSİ DERSİNDE ALINAN EĞİTİME İLİŞKİN GÖRÜŞLER

İFADELER	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1. Malzeme bilgisi dersinde aldığım eğitimi, tasarıma yönelik uygulamalarda kullanabilmekteyim.					
2. Malzemeyi tanımaya yönelik derslerde aldığımız uygulamalar yeterlidir.					
3. Ders içerikleri malzemeyi tanımak ve ayırt etmek için yeterlidir.					
4. Almış olduğum eğitim tasarımlarım için malzeme seçiminde etkili olur.					
5. Derslerimizde malzemeyi tanımaya yönelik deneysel uygulamalar yapılmaktadır.					
6. Okulumuzda malzemeyi tanımaya yönelik teknik geziler düzenlenmektedir.					
7. Tasarıma yönelik uygulama derslerinde (koleksiyon/ giysi tasarımı/ kalıp vb.) malzemeyi tanımaya ve uygulamaya yönelik bilgiler verilmektedir.					
8. Malzeme bilgisine yönelik almış olduğum eğitimi uygulamalı derslerimde kullanabilirim.					
9. Almış olduğum eğitim sonucunda tasarımıma uygun gerekli malzemeyi rahatlıkla seçebilirim					
10. Malzemeye yönelik almış olduğum eğitim sonucunda malzemeleri küçük testlerle tanıyabilirim.					
11. Aldığım eğitim, özgün malzeme tasarlayabilmem için fırsatlar vermektedir.					
12. Aldığım eğitim sonucunda hangi malzemenin ne şekilde kullanılacağı hakkında yeterli bilgi ve beceriye sahip olduğumu düşünüyorum.					
13. Aldığım eğitim, kumaşın yapısı ve desen özelliklerine uygun kesim uygulamalarını yapabilmem için yeterlidir. (Havlı kumaş/ desen yönlü kumaş/ vb. özellikleri dikkate alarak cevaplayınız).					
14. Aldığım eğitim, kumaşın yapısı ve desen özelliklerine uygun dikim uygulamalarını yapabilmem için yeterlidir. (Desenli, yönlü, likralı kumaş, iğne/ iplik kalınlığı vb. özellikleri dikkate alarak cevaplayınız).					
15. Aldığım eğitim, farklı malzeme ve aksesuar kullanılan ürünlerde ütöleme ve bitim işlemlerine yönelik uygulamaları yapabilmem için yeterlidir.					
16. Aldığım eğitim, farklı malzeme ve aksesuar kullanılan ürünlerde süsleme işlemlerine yönelik uygulamaları yapabilmem için yeterlidir. (Nakış, boncuk/ payet işleme vb. yöntemleri düşünerek cevaplayınız).					
17. Aldığım eğitim, tela çeşitlerini tanıma ve tela uygulamalarına yönelik işlemleri yapabilmem için yeterlidir.					

18.	Aldığım eğitim, tasarım sürecinde kullanılacak malzeme seçiminde ve kullanımında çözüm odaklı alternatif yollar oluşturmama olanak sağlar.					
19.	Derslerde yüzey tasarımına yönelik uygulamalar yeterli düzeyde verilmektedir.					
20.	Almış olduğum eğitim malzeme kalitesini belirlememde etkindir.					
21.	Almış olduğum eğitim sonucunda tasarıma yönelik uygulamalarda özgünlüğü artırmak için malzemeye müdahale edebilirim. (Renk, form, biçim vb.).					

C. TASARIMDA MALZEME KULLANIMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLER

İFADELER		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
22.	Malzeme seçiminde doku uyumu tasarımın kalitesini önemli ölçüde etkilemektedir.					
23.	Tasarımın uygulanmasında malzemenin renk uyumu giysi estetiğini önemli ölçüde etkilemektedir.					
24.	Malzeme seçimi, tasarımın görünümünü önemli ölçüde etkiler.					
25.	Malzeme seçimi, tasarımı etkileyen en önemli unsurdur.					
26.	Kullanılan malzemenin farklı bir tasarımdan geri dönüş sağlanarak tekrar kullanılması önemli bir unsurdur.					
27.	Seçilen malzemenin kolay uygulanabilir olması (dikim, işleme vb. uygulamalar) önemli bir unsurdur.					
28.	Malzeme seçimi tasarımın kullanılabilirliğini etkilemektedir.					
29.	Malzeme seçimi ürünün yaşam süresini (kullanım ömrünü) etkilemektedir.					
30.	Giysi tasarımımda malzeme belirlerken ergonomik (ısı konfor, esneklik, mukavemet vb.) olması önemli bir faktördür.					

D. MALZEME SEÇİMİ VE TEDARİĞİNE YÖNELİK GÖRÜŞLER

İFADELER	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	katılıyorum,	Kesinlikle katılıyorum
31. Tasarımlarımda kullanmak üzere ihtiyaç duyduğum malzemeleri en uygun fiyatla nerelerden temin edebileceğimi bilirim.					
32. Tasarımlarıma uygun malzemenin bütçeme uygun olması benim için önemlidir.					
33. Tasarımlarım için gerekli olan malzemeye ulaşmak bütçemi zorlar.					
34. İnternet üzerinden malzeme temini yapmayı bütçem açısından daha uygun bulurum.					
35. Tasarıma yönelik uygulamalı derslerde dersin öğretim elemanı malzeme seçiminde etkili olur.					
36. Malzeme seçimi tasarımlarımın özgünlüğü açısından önemli bir unsurdur.					
37. Tasarıma uygun malzemenin rahatlıkla erişilebilir olması yaratıcılığı ön plana çıkartmada etkili olur.					
38. Tasarımlarımda kullanmak üzere malzemeleri önceden alarak stoklarım.					
39. Seçilen malzemenin kalitesi, ürün yaratma sürecinde önemli bir etkidir.					
40. Eğitim gördüğüm şehirde yapmış olduğum tasarımlarıma uygun malzemeye kolayca ulaşabilmekteyim.					
41. Yanıltıcı olabileceği düşüncesi ile malzemeyi internet üzerinden almayı tercih etmem.					
42. Malzemeyi tanımak için teknik gezi, fuar ve sektördeki gelişmeleri takip etmek önemlidir.					
43. Eğitim kurumlarında malzemeye ilişkin arşivlerin olması önemlidir.					
44. Malzeme üretimine yönelik uygulamaları içeren eğitim amaçlı müzelerin oluşturulması gereklidir.					
45. Tasarımlarımda kullanmak üzere istediğim her türlü malzemeyi ülkemizde rahatlıkla temin edebilmekteyim.					
46. Düşük miktardaki malzeme talebimde sorunlarla karşılaşmaktayım. (Kumaş topundan metre işi kumaş kesilmemesi, aksesuar paketin bozulmaması vb. durumları düşünerek cevap veriniz).					

E. MALZEME TEDARİK GÜÇLÜK ALANLARI

1=Kesinlikle katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5=Kesinlikle katılıyorum

İFADELER	Ana malzeme tedarik					Yardımcı malzeme tedarik					Süsleme malzemesi tedarik				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
47. Renk uyumu															
48. Doku uyumu															
49. Fiyat															
50. Boyutsal faktörler															
51. Kalite															
52. Tür															
53. Özgünlük															
54. Süreklilik															
55. Uyum/Kombinasyon															
56. Diğer (belirtiniz):															

F. MALZEME TEDARİK KANALINA İLİŞKİN GÖRÜŞLER

İFADELER	Evet	Hayır	Bazen
57. Bölgedeki esnaftan			
58. İnternette			
59. Okuldan			
60. Elimde olan malzemelerden			
61. Kendim üretim (aksesuar vs)			
62. Arkadaşlarım ve yakınlarımdan			
63. Kullanılmayan ürünlerden geri dönüşüm sağlayarak			
64. İmalathanelerde üretirerek			
65. Semt pazarlarından			
66. Diğer (Belirtiniz):			
67. Elinizdeki malzemeye göre mi tasarım yapmayı tercih edersiniz yoksa tasarımınıza göre gerekli olan malzemeyi tedarik etmeyi mi tercih edersiniz?	Elimdeki malzemeye göre ( )	Tasarıma göre ( )	
68. Eğitim kurumunuz ve öğretmenlerinizin malzeme tedarikinde destek veriyor mu?	Evet ( )	Hayır ( )	Bazen ( )

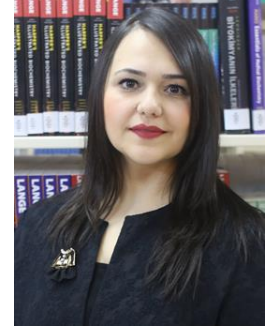
Zaman ayırdığınız için teşekkür ederim...

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : DUMAN, Nisa Nur
Uyuğu : T.C.
Doğum tarihi ve yeri : 08.05.1983, Çorum
Medeni hali : Evli
Telefon : 0 505 312 16 48
e-mail : nnurduman@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi/ Moda Tasarımı A.B.D	2019
Yüksek lisans	Beykent Üniversitesi/ İşletme Yönetimi A.B.D	2014
Lisans	Selçuk Üniversitesi/ Hazır Giyim Öğr.	2005
Ön Lisans	Uludağ Üniversitesi/ Moda Konfeksiyon	2002
Lise	Bakırköy Kız Meslek Lisesi/ Hazır Giyim	2000

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2005-2010	Mithat Giyim Sanayi ve Tic. A.Ş.	Modelist
2013-Halen	Beykent Üniversitesi	Öğretim Görevlisi

Yabancı Dil

İngilizce

Yayımlar

- Koç, F. ve Duman, N. N. (2019). Tekstil ve Malzeme Bilgisi Derslerinde Verilen Eğitimin, Moda Tasarımı Öğrencilerinin Malzeme ve Aksesuar Seçimine Katkısının İncelenmesi. 2. Uluslararası Eğitim ve Sosyal Bilimlerde Yeni Ufuklar Kongresi (ICES – 2019) 18-19 Haziran 2019, İstanbul. (Tam Metin Bildiri/ Sözlü Sunum).
- Duman, N. N. ve Melek, E. (2017). Ekspresyonizm Sanat Akımının Giysi Tasarımcıları Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi. Uluslararası Mardin Kültür ve Medeniyet Kongresi (İKSAD), 8-10 Aralık 2017, Mardin. (Sözlü Sunum).

3. Tambay, E. ve Duman, N. N. (2017). Punk Kültürü ve Trickle Up Etkisi. Yörük Yasamı Kültürü ve Uluslararası Geleneksel Türk Sanatları Sempozyumu(1), 9-11 Kasım 2017, 140-149. (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum).
4. Tambay, E. ve Duman, N. N. Yapıbozum (Dekonstrüksiyon) Akımının Moda Tasarıma Etkileri. Uluslararası Felsefe, Eğitim Sanat ve Bilim Tarihi Sempozyumu ve Sergisi-FEBTS, 03-07 Mayıs 2017, Muğla, 1153-1166. (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum).
5. Duman N. N. ve Tambay E. (2016). Sürdürülebilirlik Bağlamında Alternatif Bir Üretim Örneği Atık Kadın Çorabından Kadın Elbisesi. Uluslararası Geçmişten Geleceğe Sempozyumu (UGS), 26-28 Eylül 2016, Hitit Üniversitesi, Çorum, 377-382. (Tam Metin Bildiri/Sözlü Sunum).

Sanatsal Etkinlikler

1. Ulusal Sergiler, Eser: Bereket. Yerel Olan Güzeldir, Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon Meslek Yüksekokulu Sergi Salonu, 22-24 Kasım 2017, Trabzon.
2. Uluslararası Sergiler, Eser: Göç. 2. Uluslararası Akdeniz' de Güzel Sanatlar Sempozyumu ve Kültür Sanat Çalıştayı (Imfarts 2017), Crystal Paraiso Hotel/ 29 Nisan – 1 Mayıs 2017, Belek/Antalya.
3. Uluslararası Sergiler, Eser: Bengi. 4. Yöresel Ürünler Sempozyumu ve Uluslararası Kültür Sanat Etkinlikleri, Akdeniz Üniversitesi Olbia Sergi Salonu, 03-05 Kasım 2016, Antalya.
4. Uluslararası Sergiler, Eser: Buldan Bezinden Bornoza Tasarımı. Anadoludan Esintiler, Akdeniz Üniversitesi/ Florida Atlantik University, (Anatolian Breezes), 5-9 Ekim 2015, Antalya.
5. Uluslararası Sergiler, Eser: Origami Bambu Ceket. Uluslararası Güzel Sanatlar Sempozyumu (IFAS), Selçuk Üniversitesi, 12-13 Kasım 2015, Konya.
6. Ulusal Sergiler, Eser: Sandık izi. Farklı ve Birlikte III Ulusal Sergisi, Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, 13-16 Mayıs 2015, Kütahya.
7. Uluslararası Sergiler, Eser: Atık Kadın Çorabından Kadın Elbisesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Uluslararası Sanat ve Tasarım Kongresi, Adnan Saygun Sanat Merkezi, 20 Ekim-20 Kasım 2014, İzmir.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..

